BASIN HÜRRİYETİ

GİOVANNİ GUARESCHİ

DÜŞÜN
YAYINEVİ
MİZAH SERİSİ

YİRMİNCİ
KİTABINI
SUNAR

BASIN HÜRRİYETİ

MİZAH HİKÂYELERİ

GİVANNİ GUARESCHİ

DİZERKONCA Matbaası
İSTANBUL — 1957

Basın Hürriyeti

Oğlum yazı yazmasını öğreniyor. Dün çalışma odamın duvarında bir yazı gördüm: «Kahrolsun Baba.» Yazının yanındaki acayip hiyeroliflere işaret koyan kızımsa kasılarak:

— Ben, ben... diye bağırdı.

Oğlana «kahrolsun»un nasıl yazıldığını, kızıma da duvarlara resim çizmek için iskemleye çıkmanın doğru olmadığını anlattım.

— İki buçuk yaşında bir çocuğun iskemleye tırmanması tehlikeli bir şey... dedim.

Bugün kız beni elimden tutup mutfağa götürdü. Bu sefer on santim yüksekliğe çizilmiş başka hiyeroglifleri görebilmek için yerlere kadar eğilmem icap etti. Kız:

— Ben «baba aptal» iskemleye çıkmadan yazdım, diye anlattı.

— Pek güzel, dedim. Böylece nizamdan ayrılmamış oluyorsun.

Bana Ciovanni derler, ama asıl adım Demokrasidir. Propaganda nâzırımız ise karım... İspatı mı? Aynı duvarda ama, daha yüksekte «Yaşasın anne!» diye bir yazı var.

Kâğıt Topları

Bugün bayram. Sinirlendim. Halbuki çoğu zaman sinirlenmeğe bile vaktim yoktur.

Nedense yeni bir hikâye yazmağa başladım mı, durumumu anlatabilmek için eskilerden açmak zorunda kalırım. Gene bir yaz gününe dönelim: Evde banyoya girip serinlemeyi düşündüğüm bir yaz günü... Banyoya girdim. Küvet ağzına kadar koyu kara bir çamurla dolu... Bizim hanıma:

— Sana bin kere söylemedim mi? diye yakındım. Şu oğlanı banyonun içinde yıkamaktan vazgeç! Muslukta yıka...

— Oğlanın bu işte kabahati yok... Küvetteki oğlanın kiri değil, kâğıt ıslattım. Kışın yakacağımızı şimdiden düşünmemiz lâzım. Bu kış belki de kömür vermezler...

— Peki, biz şimdi nerede yıkanacağız?

— Yakacak sıkıntısı var, banyo her yerde yapılır. Aksilenme de bugünlük çamaşır kazanına giriver.

Ben de çamaşır kazanında yıkandım. Ama ertesi gün de çamaşır kazanı aynı koyu çamurla dolmuştu. Leğende yıkanmaya mecbur kaldım. Nihayet leğen de kâğıt çamuruyla dolunca, yıkanmak için hamama gittim.

Bu kadarı haydi, önemli değil, diyelim... Gene o yaz bir gün eve dönünce sımsıkı kapalı bulduğum balkonun kapılarını açayım, dedim. Çalışma odama yüzlerce kâğıt topağı doluverdi. Bana baba olmanın saadetini tattıran hatun:

— Her yaptığımı bozacaksan, işimiz iş! diye çıkıştı. Balkona kâğıt topakları doldurdum. Kapıları kapalı duracak... Topakları tavan arasına koyamıyorum. Ev sahibi müsaade etmiyor.

Kâğıt topakları her gün çoğalıyordu. Döşeme, hattâ bir müddet sonra eşyaların üstü topakla doldu. Evin rahatı kalmadı. En ufak dalgınlık, bir felâketle neticeleniyordu. Kafam da birtakım şeylerle meşgul olduğu için, tehlikeyi hep unutuyordum.

Kuruduktan sonra kâğıt topakları sertleşti. Sertleşince de kolayca insanın ayağının altına girer oldu. Bendenizde cambazlığa karşı en ufak istidat olmadığı için yuvarlak şeylerin üzerinde yürümeyi hiç beceremiyorum. Sık sık tekerleniyorum. Kendim ince ruhluyumdur ama, kilom epeycedir; her tekerlenişimde döşeme sarsılıyor, eşyaların tepesindeki topaklar kafama yağıyor, büsbütün kurumamış olanlar da alnıma yapışıyor. Çok temiz yürekli olduğum halde hislerime bazan kurban gider, sabırsızlanırım. Düştüğüm yerden zıplayıp kalktığım oluyor. O zaman da topaklar tekrar yağmur halinde üzerime dökülüyorlar. Kendimden geçiyorum, bu pisliği temizlemeğe karar vererek, süpürge dolabına doğru koşayım diyorum. Bu sefer de dolaptan dökülen bir topak dalgasının içine düşüyorum. Tatlı yüzlü karım, gözleri yaşararak bana bakıyor:

— Şu süprge dolabını doldurmaya kadar neler çektim... diyor. Topakları oraya iki saatte doldurdum. Kurcalayacak ne vardı sanki... Bin altı yüz topak... Dile kolay... Bana da yazıktır!.

Hayatımda başıma çok belâ geldiği için, içkiden çekinirim. Bu sefer verdiğim kararları unutuyorum, «Bir kanyak içeyim de aklım başıma gelsin!» diye feryat ederek, içki dolabını açıyorum. Yeni bir çığ, ortalığı kaplıyor. Bir zamanlar yumuşak bir insan sayıldığım halde, artık dayanamıyorum: «Kahrolsun aile müessesesi» diyerek tepinmeğe başlıyorum.

Kâğıt topakları tabiatımı öğrendiler artık. Her şeye rağmen, bir kelebek kadar hafif, yumuşak, hisli bir yüreğim olduğunu anladılar. Bana karşı olan şefkatlerini belli etmek için merdivenin ilk basamaklarına kadar koşup peşimden yetişiyorlar. Efendilerine en çok bağlı olanlar ayağımın altına yatıyor. Ben de sahanlıkta yere yıkılıyorum. Koca vücudum, bereket, yolu kapatıyor. Yüzlerce, binlerce topak etrafımı sarıyor. Ayağa kalksam, mazallah... Bir topak seli merdivenden aşağıya boşanacak...

Bu Allahın belâsı topakları icat eden akıllı karım, onları toplayıncaya kadar düştüğüm yerde kalmağa mahkûmum... Topakları toplamak da hem zaman, hem de bilgi işi... Gayet uzun sürüyor.

Bu hikâye hazin bir hikâyedir. Oğlumun dördüncü kattan tepeme attığı topakları anlatarak, bunu büsbütün hazinleştirmeyi istemiyorum.

Acele acele Bolonyaya hareket etmek mecburiyetinde olduğum bir gün, bu nevi yolculuklar için her an hazır bulundurduğum ufak bavulumu, oraya vardığımda, topakla dolu bulduğumu da anlatmak istemiyorum. Bunlara lüzum yok. Yalnız kırk iki yıllık gazete koleksiyonlarımın bir gün ortadan yok edildiğini önemle kaydetmeliyim.

Gazeteleri kültürümü arttırmak ve zevklerimi inceltmek için saklıyordum. Heyhat!.. Bu kırk iki senelik insan emeği, bir kaç yüz topak haline gelivermesin mi?

Uzatmıyalım efendim. Kültürümü arttırmaktan vazgeçtim, sanat zevkimi inceltmekten de vazgeçtim. Kısacası herşeyden, yazı masasından bile vazgeçtim... Neden mi? Kâğıt topakları, bir kısrak sürüsü gibi, üzerine yığılmışlar da ondan... Mutfağa kaçtım. Ama bugün artık sabrım tükendi. Yeni bir hâdise, bardağı son damla gibi taşırdı:

Üç tane çek kayıp... Karıma bir çekle, kâğıt sepetine atılan kâğıt arasında büyük bir fark olduğunu anlatmıya çalıştım.

— Naapim, benim çek işlerine aklım ermez! diye kesip attı.

Ama bu hâdise beni pirelendirmişti. Kâğıt topaklarına bir başka dikkatle baktım. Bazıları bana pek ufak göründü. Hele doksan yedi tanesi, bir ceviz büyüklüğündeydi. Heyecandan titreyerek açtım. Elime, çek, fotograf, pul, fatura ve bunlara benzeyen lüzumlu kâğıtların

yırtıkları geçti. Gitgide büyüyen bir dehşetle, kurtarılabileni kurtarmak için banyo odasına koştum. Oğlum, küvetin içine oturmuş. Emniyet Sandığındaki tasarruf hesabımızın defteri ve yeni kartdövizitlerimle oynuyordu... Bu hınzır mahlûku dünyaya getiren hatun, durumu öğrenince:

— Vay melek nonoşum! diye bağırdı. Babacığın bu kış üşümesin diye uğraşıyorsun değil mi?

Evet, babacığı bu kış üşüyeceğe hiç benzemiyordu. Herife o kadar ateş basmıştı ki, bağırışlarını duyan komşular cinayet var diye koştular.

Tutumlu, ihtiyatlı karım:

— Oyle ciyak ciyak bağıracağına, oğlundan örnek al! dedi. Sen de kâğıt topakları yapmasını öğren...

Bunun üzerine ben de nüfus kâğıdımla bir topak yapmayı düşündüm... Ama neye yarar?.. Bir kere doğmuşum ve bir kere evlenme dairesindeki topak olası defteri imzalamışım.

NOT — Bu yazıdaki hatalarım için okuyucularımdan af dilerim. Yazımı, banyonun içinden çıkarttım, ütüyle zor belâ kurutabildim. Artık yazmasını bilmediğim kelimeler için sözlüğe bakmıya takatim kalmadı.

———o———

Telefonda

Bana bir iş teklif edildi mi, yahut bir yere dâvet edildim mi, bu işi yapacak, yahut dâvete gidecek halim ve vaktim olmadığını bildiğim halde, hayır diyemem.

Bir teklifi reddetmek ayıp şeydir, sözünü tutmaz diye adımın çıkmasını tercih ederim.

Bu zayıf tarafım yüzünden hakkımda uzun müddet yanlış fikirler besliyen karımı, büsbütün kabahatli bulamam... Neler çekti kadıncağız? Meselâ benim yerime telefona cevap verip Bolonyada, Torinoda, Romada yahut herhangi uzak bir şehirde bulunduğumu söylemesi icap eder. Bir çok insan çok mühim bir iş adamı olduğuma, memle-

ketin her tarafında, hattâ yabancı memleketlerde şubeler açtığıma kanaat getirmiştir.

Karımın beni telefonla arayanlara Zürihte bulunduğumu söylediğini, en az altı kere kulağımla duydum. Hattâ iş sahamı Fransaya kadar genişlettiğim bile olmuştur. Ama telefonun gene acı acı çaldığı bir gün, karım bana:

«Aman, sen aç! Bayan Maria ise, ben yokum. Teyzem çok ağır hasta, oraya gittim!»

Dediği gün, benim uydurma gezilerim hapı yuttu. Çünkü telefon zili, sesini hiç değiştirmediği için, ben hem karıma telefon edenlere, hem de beni arıyanlara yok olduğumuzu söylemek zorunda kaldım.

Düşündüm, taşındım, nihayet, pot kırmamak için biraz kadınımsı, incecik bir ses uydurdum. Bu ses karımın sesine hiç benzemediğinden, tanıdıklarımız, ömrümüz boyunca rüyamızda göremiyeceğimiz famdöşambra nihayet kavuştuğumuzu zannettiler.

Telefona cevap vermek üzere yataktan kalkmaya razı olmadığım bir sabah, karımın dinleyiciyi alıp erkek sesiyle «Bay ve bayan Guareski» nin Monze'ye gittiklerini söylediğini duydum. Monze'yi uydurmak zor değil ama, karımın kullandığı sesle millet, deli bir famdöşambradan başka mankafa bir uşağımız olduğuna inandı.

Bu usul uzun zaman fiyasko vermeden sürdü. Tek mahzuru, oğlanla kızın edepsizlikleri....

Telefona mankafa uşak sesiyle cevap verdiğim zaman, çocuklar:

«Baba, aptal taklidi yapıyor!»

Diye bağırmağa başlıyorlar, tepeme dikilip türlü el hareketleriyle söylediklerimi alaya alıyorlardı. Hattâ komşu çocuklarını çağırdıkları oluyordu.

Bir sabah odama, kapıcımızı bile getirdiler de, herif bana tuhaf tuhaf bakakaldı.

Dün şehirden karıma telefon ettim. O da bana erkek sesiyle cevap verdi.

— Benim, ben...

Demek isterken, karımın erkek sesine karşılık, alışkanlıkla kadın sesimi kullanmışım. Karım da erkek rolünü devam ettirdi.

Hikâye sanatının olayları nakletmede ne kadar zayıf kaldığını işte o zaman farkettim. Karşılıklı taklitlerimizi burada tıpa tıp yapamadığım için, aramızda geçen acaip konuşmanın katiyen tadını çıkaramıyacaksınız.

Yalancı sesimizle söylediğimiz kelimeleri kere içinde, tabii sesle-

rimizle söylediklerimizi ise keresiz yazacağım. İsterseniz siz taklitle okuyun!

Karım: — Kim, ben?

Ben: — Ben, Ciovanni...

Karım: — (Bay ve bayan Guareski Kom'a gitti.)

Ben: — (Hayır, Margarita) Benim, ben, Ciovanni..

Karım: — (Sen misin), Sen misin?

Ben: — Ben... (Benim Margarita).

Karım: — Ama... (benim Margarita).

Ben: — Ama... (benim Margarita), benim...

Karım: — Margarita mı?

Ben: — Ciovanni mi?

Durum facia halini alıyordu. Alnıma biriken terleri sildim, sonra dinleyiciye yeniden yapıştım. Kızla oğlanın korkunç feryatlarını, karının ümitsiz ümitsiz, ikide bir: «Susun!» diye bağırdığını gayet iyi işitiyordum.

Neticedee telefonu kapatıp karıma telgraf çektim.

Akşam karım beni:

— Saat on bire doğru telefon eden sen miydin? diye karşıladı. Çok endişeli görünüyordu.

— Bendim! dedim.

Biraz rahatlamış görünerek içini çekti:

— Çok şükür! Sabahtanberi kendimi toplıyamadım... Bu devirde hayat sonu gelmiyen bir karışıklık halini aldı. İnsan birdenbire «Ben, ben miyim, yoksa sen miyim?» diye şüpheye düşüyor.

— Çok doğru! dedim.

Karım pencerenin çerçevesine dayandı, sokağa düşüncli düşünceli baktı, sonra tekrar içini çekti:

— Sokak istikbalimiz kadar karanlık... diye mırıldandı.

Hiç sesimi çıkartmadan mavi istorları çektim, karımın istikbale biraz daha ümitli bakması için galiba başka çare yoktu..

——o——

Gençlik Günahlarım

Hâtıra defteriniz var mı? Varsa kimselere göstermeyin. Gençlere mahsus kitapların evde kalmış ihtiyar kızları kadar saf ve temiz olduğum günlerdenberi hâtıra defterim vardır.

Şu halde tecrübe sahibiyim.

Evvelâ hâtıra defterimi ben de gizli tutmazdım. Meselâ en iyi arkadaşım Cigeto, hâtıra defterim olduğunu biliyordu. Cigeto muntazaman kopya verdiğim iyi bir çocuktu. Hâtıra defterimi okuyunca o da heveslendi. Deftere başlar başlamaz da, bana okuttu.

İlk gün «Bugün yağmur yağdı.» diye yazmış. İkinci gün «Bugün yine yağmur yağdı» diye yazdı. Üçüncü gün «Hâlâ yağmur yağıyor» diye yazmıştı. Dördüncü gün, Cigeto ümitsizliğe kapıldı:

— Bugün de yağmur yağıyor, hiç şansım yok... dedi. Hava açacağa da benzemiyor. Demek ki defterime bir yenilik sokabilmek için en aşağı gelecek haftaya kadar beklemem lâzım.... Hava da açsa, pek enteresan bir şey yazamıyacağım ya... Olsa olsa: «Bugün yağmur kesildi» diye yazarım. Böyle hayat mı olurmuş? Bundan daha boş, daha tekdüzen, daha ümitsiz bir hayat gördün mü hiç?

Cigeto cidden ümitsizliğe kapılmıştı. Neredeyse ağlıyacaktı:

— Zaten benim başıma hiç enteresan bir şey gelmez! diye sözüne devam etti. Halbuysa seninki öyle değil... Sen bir takım insanlara rastlıyorsun, arkadaşlarınla konuşuyorsun, annen seni paylıyor. Geçen gün az daha bir arabanın altında kalıyormuşsun! Şanslı adamsın vsselâm. İki gündür caddenin ortasından yürüyorum. Sanki sözleşmişler gibi, hiç bir araba bana çarpmıyor. Nasıl üzülüyorum anlatamam... Yağmur yağdığı için çok ıslandığımı yazdıktan sonra, ben buna hâtıra deftri mi derim? Hayata güvenim kalmadı vallahi.. Ölsem daha iyi...

Kendini ümitsizliğe kaptıran arkadaşımı elimden geldiği kadar teselliye çalıştım, güvenini kaybetmemesini, defter işine devam etmesini tavsiye ettim.

Ertesi gün Cigeto yine ümitsizlik içindeydi. Ama gene de yazdıklarını daha hoş bir şekle sokmak için gayret sarfetmişti. Defterine:

«Bugün yağmur yağıyor, ıslanmamak için şemsiyemi açtım.» diye yazmıştı.

Maalesef şemsiye açmak bir hayatı sür git doldurmaz. Arkadaşın bunu anlıyordu. Bana endişeli endişeli:

— Yağmur yağdı mı herkes şemsiyesini açar! diye dert yandı. Bunu defterime geçirmek neye yarar? Kendime mahsus bir hayatım olmadığını, kütlenin budalaca ömür sürdüğü gibi, ömür sürdüğümü kendime ispat için mi?

Gözlerime dik dik baktı, sonra birdenbire :

— Canım kardeşim, dedi. Bana yardım et... Ben kendi kendime bu işin içinden çıkamıyacağım. Bana defterini ver, onu aynen kopye edeyim. Olsun, bitsin.

Razı oldum. Cigeto artık bahtiyardı. Bütün yazdıklarımı defterine aynen geçiriyor, meselâ «Bugün Antuan amcam bizi görmeğe geldi. Bana güzel bir kitap getirdi» diye kaydediyordu.

Biraz şaşırdım:

— Senin de Antuan amcan var mı? diye sordum.

— Hayır! dedi. Jozefin halam var!.

— Öyleyse Jozefin hala diye yazmalısın!

— Olmaz! Senin amcan gelmiş, değiştiremem. Hem ben Jozefin halamı hiç sevmiyorum.

Bu iş bir müddet böylece sürdü. Herkesin bir geçmişe ihtiyacı vardır, kendi geçmişi olmayınca da başkasının geçmişi ile yetinmek icap eder.

Bir gün Cigeto'nun defterine bir göz attım:

«Perşembe 27. Bugün çok hoş bir kızla tanıştım. Adı Mari. Liseye gidiyor. Pazar günü buluşup parkta gezeceğiz...» diye yazılı.

Telâşlandım:

— Bu kız sana da parka gelmeyi vâdetti mi? diye sordum.

— Hayır! Kızı hiç tanımıyorum. Defterine yazdıklarını aynen kopye ettim, o kadar... Kötü mü? Benimle parkta dolaşmaya razı olan bir kıza ben de rastlayamaz mıyım?

Biraz düşündüm:

— Doğru! dedim. Öyle bir kızla sen de elbet tanışabilirsin, ama adının ille Mari olması, liseye gitmesi, şart değil gibi geldi...

O günden sonra defterimi Cigetoya vermez oldum .

Cigeto, tekrar bomboş ve tekdüzen bir ömür sürmeğe başladı. O kadar tekdüzen ve boş bir ömür ki, bir gün nihayet o hınzır Mari, Cigeto'nun benden daha budala ve daha yakışıklı olduğunu farketti, benim defterimden çıkıp Cigeto'nun defterine giriverdi.

———o———

— 11 —

Patatesler

Bugün öğleden sonra dinlenmeye karar vermiştim. Ne çare ki, aile yuvamızın direktörü olan eşim koltuğa yerleştiğimi farkeder etmez karşıma dikildi, kumandayı bastı:

— Bugün patates dağıtılıyor, almamız lâzım. Sen git, benim evden çıkmama imkân yok...

Çaresiz, patatesleri almaya gittim. Zerzevatçı uzattığım vesikaları dikkatle tetkik ettikten sonra:

— Çuvalınız var mı? diye sordu.

Çuval hiç aklıma gelmemişti. Patatesleri bir gazete kâğıdına sarmasını rica ettim. Herif sırıttı:

— Bir gazete kâğıdının alabileceği miktar hakkında pek fikriniz yok galiba, dedi. Yahut da bir gazete ile bir yatak çarşafını karıştırıyorsunuz. Bir gazete kâğıdına yirmi dört kilo patatesi haydi sığdırın da görelim!

— Yirmi dört kilo mu? diye şaştım:

İşte size bir aritmetik meselesi: Üç kişilik vesika, vesika başına sekiz kilo patates. Üç kere sekiz yirmi dört... Bu kadar patates vereceklerine sevindim:

— Kolay, dedim ,eve kadar koşar gelirim.

Herif:

— Beş dakika sonra dükkânı kapıyoruz dedi, ya şimdi patateslerinizi alırsınız, ya da vesikalarınız yanar. Zira bugün son günü...

Manavın ailemize karşı düşmanlık beslediği belli. Karımın, sağ olsun bazı bazı aksiliği tutar. Bir ters gününde, bu herife «Kokmuş kavun» dediğini biliyorum. Şimdi yirmi dört kilo patatesi yakamam ya!...

— Patatesleri siz tartın lütfen, dedim.

Pardösümü çıkarıp yere yaydım. Nasıl bu bendeki buluş? Bu pardösüye ben yetmiş beş kilo ile sığabildikten sonra yirmi dört kilo patates haydi haydi sığar. Mantıkla muhakeme etmek işte budur. Öteki müşteriler, çareyi buluvermemi, kesin karara gelmemi beğenmiş olmalılar ki ilgiyle seyre hazırlandılar. Manav bozuldu. Oh olsun! Benim işim tamam! pardösümü dört ucundan bohça gibi toplayıp sırtladım mı bitti. Nitekim işte güzelce sırtladım, yolu tuttum. Manav arkamdan:

— Lütfen parası dedi.

Pantalonun, ceketin ceplerini karıştırmama hiç hacet yok. Paranın pardesü cebinde olduğunu pekâlâ biliyorum. Yükümü yere bıraktım. Patatesleri karıştırıp para cüzdanımı hemen buldum. Hemen buldum ama sinirlenmemek gene elimde değil... Ben patates nedir bilirim. Yamrı yumru şeyler olduklarını, bilârdo toplarına hiç benzemediklerini de bilirim. Patateslerin yusyuvarlak oldukları görünmüş şey değildir. Öyle ise pardesüme doldurduğum yirmi dört kilo patatesten nasıl oldu da yalnız bir tanesi müstesna bütün ötekiler bilârdo topları gibi yuvarlanıp dağıldı? Bunlar, belli bir şey, iyi niyeti olmayan patatesler... Ne ise, son patatesi toplayıp pardesüye yerleştirdiğim zaman manav kepengin üçte dördünü indirmişti. Dükkândan çıkabilmek için benim de eğilmem lâzım geldi. Sarfettiğim dikkate rağmen yükümü kepenge çarptım.

Doğrusunu söylemek icap ederse, bu sefer kaldırıma sekiz on tane patates ancak döküldü. Ama bu dökülenleri toplıyayım derken kırk elli tanesi kurtulup saçılmaz mı?

Böyle bir durumda yarım yamalak çarelere başvurmak işe yaramaz. Her şey başından başlamalı. Ben de pardesümü kaldırıma yeniden yaydım, âsi patatesleri kovalamaya çıktım.

Köpek lâfını etmiyeyim diyorum. Çünkü o günden beri köpek hususunda tarafsız değilim. Pardesüde kalan patates kalabalığını bir köpeğin darmadağın ettiğini söylersem işi anlarsınız.

Köpeğe attığım patateslerin yedincisi ancak isabet etti. Bunu gören ve görünüşlere aldanıp hemen duygulanan biri:

— Bugünkü günde köpeklere patates atmak için insan ya deli, ya da vatan hâini olmalı! diyerek yere tükürdü.

Artık gece olmuştu. Yuvam taa uzaklarda. Cesaretimi toplıyarak patatesle dolu pardesümü sırtladım. Deminden beri seyredenler arkamdan homurdandılar:

— Kaldırıma patates dökmek de yeni bir icat mı kuzum? Başka yer kalmadı mı? İnsanlar, pekiy, nereden geçsin!.

Güzel güzel giderken bir rahatsızlık farkettim. Patateslerim pardesümün kollarından birer ikişer dökülüyor. Neden kolları düğümlemedim acaba? Yukarıda naklettiğim lâfları o zaman duymıyacaktım. Patateslerimi çantalarına dolduran bütün yayalarla başa çıkamıyacağıma göre yoluma devam ettim, yanlış sokağa saptığımı farkedinceye kadar gittim. Evden büsbütün uzaklaşmıştım. Artık bir taksi çevirmekten başka çare kalmamıştı. Ama taksi bulmak patates bulmaktan da zordu. Nihayet tramvaya binmeye karar verdim. Çok yer tutan bir

yolcuydum, ama devir icabı tramvay yolcuları anlayışlı davrandılar. Yalnız biri, merak eden yavrusuna:

— Çocuklarına patates götürebilmek için fedakârlık yapan bir baba! dedi.

Benim de iftiharla koltuklarım kabardı. Ama birdenbire tramvay sarsılmaz mı? Düşmemek için el attım. Tramvaylarda tutunacak yerler nedense hep yükseğe konulmuştur. İçleri dışları patatesle dolmuş insanlara göre hesaplanmamış. Neticede kolumu uzatmamla gömleğimin eteği pantalonumdan sıyrıldı. Yerlerden toplayıp koynuma soktuğum patatesler etrafa saçıldı. Baktım ki imdat yok, onlardan vazgeçtim. Patatesin en mühim kısmı omuzumda durmuyor mu? Eve yaklaştık, geldik. Tramvaydan ineceğim. Burada Milano şehrinin tramvay kapıları hakkında bir çok şeyler söylemek mümkündür ama ben küfürden hoşlanmadığımdan vazgeçiyorum. Vazgeçiyorum demdimse büsbütün değil, içimden geçiriyorum. Esasında bu durumdan kimse mesul tutulamaz. Nitekim beni yerde gören biletçi tramvayın kapısını, iyi niyetle kapattı. Arkamda kocaman bir patates bohçası bulunduğunu adamcağız nereden bilsin? Böylelikle pateslerle benim arama tramvay kapısı girdi. Pardesüme çok bağlıyımdır. Bütün kuvvetimle çektim. Pardesü sıyrıldı geldi, ama patatesler tramvayda kaldı.

Eve pardesüm sırtımda geldim. Hatun beni eli boş görür görmez:

— Patatesler nerede? diye bağırdı.

Tarihte yer alacak cümlelere bayılırım. Tramvaydan indiğim dakikadan beri hangi fırsatla okkalı bir lâf edebileceğimi düşünmekteydim. Pardesümün cebine nasılsa girmiş tek patatesi çıkarıp uzattım:

— İşte...

Bu lâfa ikimiz de bayıldık! Zira okkalı lâf bu lâf!

———o———

Jozefin Teyzem

Jozefin teyzem bugün habersiz çıkageldi. Kendisini dört seneden beri görmemiştim. Kapıyı tesadüfen karım açtı. Jozefin teyzem her zamanki gibi fikrini söylemekten çekinmedi:

— Üçtür çalıyorum, dedi. Sizin gibi hizmetçiyi ben evimde bir gün tutmam, hemen deflerim. Siz ne biçim hizmetçisiniz?

Karım şaşkın:

— Hizmetçi değilim, diye kekeledi. Yiğeninizin karısı...

Jozefin teyzem lâfını kesti:

— Öyle mi? Peki!

Yürüdü, karşısına çıkan ilk kapıya saldırdı.

Karım telâşlanarak:

— Affedersiniz efendim, dedi, orası banyo...

Jozefin teyze açıp baktığı için sert bir sesle:

— Gördük, diye cevap verdi. Rabıtalı bir evde böyle şeyler olmaz. Ayakyolu daima solda bulunur.

Jozefin teyze başka bir kapı açtı. Bu sefer karşısına bir süpürge, bez ve fırça ordusu çıktı. Sabrı tükenen teyzem Ciovani'nin nerede olduğunu sordu. (Ciovani! yani bendeniz!) Sesi hiç de tatlı değil... Solukları çalıştığım yere kadar geliyor. Dışarıya atılıp teyzemi saygıyla karşıladım:

— Teyzeciğim, karımı daha tanımıyorsun, dedim, görüşmiyeli, dört yıl oldu, ama karım...

Teyzem lâfımı kesti:

— Bunu daha sonra konuşuruz. Önce seni konuşalım.

— Olur, teyzeciğim.

— Doktoradan vaz mı geçtin?

— Teyzeciğim... diye kekeledim.

— Çok fena etmişsin, diye homurdandı. Çok kötü bir yola sapmışsın.

On iki seneden beri meslek sahibi olduğumu, on seneden bri muntazam bir işe kavuştuğumu, üç seneden beri de aile reisliği ettiğimi kendisine anlatmaya çalıştım. Artık bundan sonra doktora yapmağa kalkmak delilik değil de neydi? Zaten doktora için hangi fakültenin, hangi branşına heveslendiğimi bile artık hatırlıyamıyorum. Teyzem bütün bu lâflara karşılık gene:

— Çok kötü bir yol, diye dayattı. Eminim, hâlâ sokağa şapkasız çıkıyorsundur.

Kızararak başımı önüme eğdim. Jozefin teyze derin derin içini çektikten sonra karıma ilk defa bakmaya lütfen tenezzül etti. Saplı gözlüğünün arkasından kadıncağızı uzun uzun didikledi, odanın içinde yürüttü, döndürdü, eğiltti, kaldırdı. Sonra kafasını sallıyarak «Höm..» demekle yetindi. Konuyu değiştirmek için teyzeme bir erkek evlâdımız olduğunu müjdeledim.

— Ne? bir çocuk mu? İkinizden öyle mi? İmkânı yok... diye bağırdı.

Bizim hatun gitti, oğlanı getirdi. Teyzem oğlumuzu uzun boylu gözden geçirdikten sonra tekrar kafasını salladı:

— Mesele soyu sürdürmek idiyse erkek doğurmak neyin nesi? Kızlar bu işe bin kere daha yatkındırlar .

Oğlumun anası kekeliyerek:

— Ama teycecizim, elden ne gelir, nasıl yapılır... demeye kalkıştı.

Jozefin teyze göğsüne vurdu:

— Böyle yapılır işte, dedi. Ben erkek miyim?

Teyzemi yumuşatmak için:

— Ah teyzeciğim, nerede sizin, zamanlarınız!... diyecek oldum.

Artık cevap bile vermedi..

Teyzem bir az daha oturdu: yani, apartmanımızın fazla yüksekte olduğunu, radyodan nefret ettiğini, içkinin insana dokunduğunu anlatacak kadar oturdu. Sonra böylece her şeyi konuştuğuna emin olunca ayağa kalktı. Onu kapıya kadar götürdüm. Eşikte bir an durdu, kafasını sallıya sallıya bana bir vakit baktı, sonra çantasından, zayıf, siyahlar giymiş bir kadının resmini çıkarttı:

— Tam sana göre bir kadın bulmuştum halbuysa... dedi. Kibar, genç bir kız. Babası üniversitede profesördü. Doktoranı kolaylıkla yapabilecektin. Şimdiden güzl bir kızı da var...

Merdivenden inmeye başlarken de:

— Ne ise, dedi, yine aklında olsun...

— Olur teyzeciğim dedim, aklımda olsun yaa...

———o———

OĞLANIN MARİFETİ

Bugün durumu serin kanlılıkla düşündüm, neticede oğlanın fazla ileri gittiğine kanaat getirdim. Oğlan henüz tavşan kadar bir şey olduğuna göre, benim bu lâflarımı yersiz bulacaksınız. Ama yersiz olmadığını size, biraz uzunca, biraz çirkin, hattâ kaba bir hikâyeyle anlatacağım. Beni affedin: niyetimin iyiliğine inanın. Cemiyeti büyük bir tehlikeden kurtarmak için gayet edebsiz bir mahlûkun iç yüzünü açığa vurmak zorundayım, şöyle ki:

Meseleyi anlatabilmem için geçen Eylül ayının acıklı bir gününe dönmem lâzım. Büromda rahat rahat çalışırken bir telefon baba yüreğimi şaşkına çevirdi. Oğlumun fena halde hastalandığını söylediler. Eve giderken daha takside gırtlağım kurumuş, kafam sersemleşmişti. Oğlan hakikaten kötü durumdaydı. Yumruklarını sıkarak ufacık karyolasında dövünüyordu. Onu dünyaya getiren hatun ise ninnimsi inleyişlerle evlâdını sallıyor, ağzına şeker sokarak sakinleştirmiye çalışıyordu. Arkamdan doktor yetişti, çocuğu dikkatle muayene etti, sonra çaresiz çaresiz kafasını salladı: hiçbir şey anlıyamamıştı. Bir ilâç yazıp gitti. Oğlan gece yarısına kadar durmadan feryad etti. Feryatları gitgide daha dehşetli, gitgide daha keskindi. Yüreğimdeki ve kafamdaki kadın kendi saçını yolduktan sonra benim saçımı yolmıya başlamıştı. İmha işini rahatça görebilmesi için çocuğu kucağından çekip kendi kucağıma aldım ve bir yere çöktüm. İşte tam bu anda birdenbire bir mucize oluverdi: oğlan bağırmayı kesti. Bir iki dakika çok ciddi bir surat takındı, sonra gülümsedi. Nihayet melek gibi uyudu. Geçmiş rüyalarımın, bugünkü uykusuzluklarımın sebebi olan hatuna bana başka bir pantalon vermesini rica ettim. O tatlı mahlûk da neşeli neşeli:

— Demek ki zavallı yavrucağın derdi buymuş, dedi, gazmış...

Kibar ve ince ruhlu bay ve bayanlardan af diliyerek söylüyorum, kirli çamaşır torbasını muayeneden geçirdikten sonra anlaşıldığına göre, oğlanın sabahtan beri çişini etmediği anlaşıldı. O korkunç kelime kalemimden kaçtı diye yüzüm kızarıyor, kalemim bile daha ileriye gitmeyi istemiyor, ama edepsizliğin maskesini düşürmek vazifem olduğuna göre kalemime söz geçirmeye mecburum.

İşte o hazin eylül gününden beri acayip bir hayat sürüyorum. Beni sabahleyin ayağımda kahverengi bir pantalonla görenler ikindi üstü yeşil pantalonlu, akşam da siyah pantalonlu görüyorlar. Ertesi sabah mavi pantalonla işe başlıyor, bej pantalonla devam ediyor, golf pantalon ve kalın spor çorablarla işi bitiriyordum. Bir erkeğin gardrobu milyoner olmadıkça günde üç kere pantalon değiştirmeye yetmez sanırım! Her evli erkeğin kış ortasında bir pantalonun temizlenmesi, kurutulması ütülenmesi için lüzumlu vakit hakkında fikri vardır. Rahat edebilmek için insana bu şartlar içinde on iki tane pantalon ister. İşte bu yüzden sabahleyin arkamda frakla evden çıkışıma, gece kayak elbisesiyle sinemaya gidişime şaşmamalı... Ne yapalım, biz pantalon değiştirmesek oğlan çatlayacak... Buna hangi baba yüreği razı olur. Evet o günden itibaren oğlan bu marifeti prensip edindi. Çişle baba kelimelerini biri birinden hiç ayırmaz oldu. Bazı

ihtiyaçlarını ancak babasının kucağında gidereceğine nerdense inanmış... İlkbaharda durum biraz iyileşir gibi olmuştu. İlkbaharda güneş kuvvetlendiğinden çamaşırlar daha çabuk kuruyorlardı. Fakat yazın yeni bir güçlük belirdi. İnce zevkli, ama namuslu ve çalışkan bir erkek işinden eve geldi mi, «rahatlamayı» sever, yani tozlu elbisesini çıkarıp ince bir robdöşambr giymeyi ister. Oğlan beni robdöşambrla gördüğü gün birden kudurdu, kendini yerden yere atmaya başladı. O sıra edepsizin bir yaşını yeni tamamlamış olduğunu söylemeliyim. Ama köpoğlusu on beş yaşında bir kız gibi dokunaklı dokunaklı ağlamasını beceriyordu. Pantalonumu giymeğe mecbur oldum. Günler ve pantalonlar böylece geçti.

Temmuzun onbeşi olunca ailemi tren istasyonuna götürdüm, deniz kenarına gayet hoş bir yere, yazlığa gönderiyordum. Karımı, bavullarını, oğulunu ikinci mevki bir kompartımana soktum. Perona inmeden evvel de oğlumu kucaklayıp öptüm. Bu hareketim benim temiz ruhumu, oğlumun sinsiliğini meydana koyar. Neden mi? Pantalon değiştirmek üzere istasyondan koşa koşa ayrılmak mecburiyetinde kaldım da ondan...

İki gün fevkalâde rahat ettim. Yalnız kalmıştım, bir tek pantalonla yetinebiliyordum. Ama ikinci günün akşamı bir telefon rahatımı kaçırdı, karımın telâşlı sesi:

— Çocuk çok fena, diyordu, gel-yetiş!..

Bir taksiye nasıl atladığımı hâlâ bilemem. Aradaki uzun mesafeyi bir marşandiz treninde, bir ekspreste, bir motosikletin oynak sepetinde, bir otobüsün arkasında ayakta geçtim. Nihayet yetiştim. Zavallı oğlum hakikaten çok perişandı. Feryadı basıyordu. İki tane hekim hayret ve şaşkınlığa düşmüşlerdi. Zavallı anası suratını bir konsolun çekmesine sokmuş hüngür hüngür ağlıyordu. Beni görür görmez bahtsız evlâdım kollarını bana uzattı, hemen kucağıma oturttum.

Meğer eski numarasıymış. O işi yapar yapmaz sesi kesiliverdi.

Pantalonumun kuruyup ütülenmesini bekleyerek bütün günümü otel odasında don gömlek geçirmek zorunda kaldım. Edepsiz oğlan tam iki gün dayanmış, babasının pantalonu olmadan çişe yanaşmamış...

Orada kalıp evden bir bavul dolusu pantalon getirtmeye mecbur oldum. Böylece kıymetli vaktimi onbeş günden beri buralarda ziyan ediyorum. Otelin bütün balkonları pantalonlarımla donandı. Gece tatlı karım beni uyandırıp:

— Bak, babası bak, nasıl gülümsüyor, diye kibirle beni tartaklıyor.

Bugün aklım başıma gelmiş olacak ki, meselenin üzerinde düşünmiye başladım, oğlanın fazla ileri gittiğine kanaat getirdim. Çünkü iki gündür daha beterini yapmaya başladı. Artık her zamankiyle yetinmiyor. Ben çaresiz buna da katlanacağım ama evlât sevgisiyle nesil üretmenin pis kokusuna bilmem bu küçük otel ne kadar dayanacak?

———o———

Oyuncak Tank

Bugün köye, apansız benim oğlanın küçük amcası geldi. Sabahın onuna doğru baktım ki babamların bahçe kapısında tığ gibi bir onbaşı duruyor. Dikkat ettim, bizim vatan vazifesini yapmakta olan küçük birader... Delikanlı beni farkeder etmez gülümsedi, ama o anda gülümsemesi bir yüz buruşturma halini aldı. Zira bahçe kapısının yanındaki demir parçalarından bir ses yükselmişti:

— Hey asker...

Burada sözü geçen onbaşının daha evvel oğlumun emrinde bir iznini nasıl geçirdiğini anlatacak değilim. Onbaşı bu izni unutmamıştı. O demir ve teneke parçalarının kendi bisikleti, demir ve teneke parçalarının içinden yükselen feryadın da yeğeninin sesi olduğunu anlayınca onbaşı sarsıldı:

— Sizler artık Milano'da oturmuyor musunuz? diye sordu.

— Evimiz yıkıldı da... diye anlatmaya başladım, ama onbaşı lâfımı kesti. İçini çekerek parmağıyle oğlanı gösterdi:

— Tabiî... Buna ev mi dayanır?

— Hayır, düşman uçakları bombaladılar.

— Daha iyi! Hiç değil bir şeyler kurtarabilmişinizdir... Burada çok mu kalacaksınız?

— Belli olmaz... Ya sen?

— Bir ay kadar ama, bilmem ki... Milano'daki evinizde barınmanın hakikaten imkânı yok mu? Biz asker adamız...

— Yok... Evde katiyen iş kalmadı.

— Ne yapalım... Burada kalırım öyle ise. Keşke haberim olsaydı. Bir çadır getirirdim, bildin mi ,askeri ça...

Kardeşim lâfını bitiremedi. Oğlan zavallı bisikletin tekerleği boynuna asılı olarak yanımıza geldi. Niyeti amcasını gördüğüne sevindiğini bildirmek... Sevinç gösterileri bitince, onbaşının üniforması sevgili yiğeninin kara ellerinin biçim ve ölçüsünde birtakım kara çiçeklerle süslenmş bulunuyordu. Bütün aile efradı gürültüye çıktı. Bahtsız onbaşı öpücükler ve kucaklaşmalar arasında kayboldu. Sonra herkes bu sevgi yumağından kurtulunca bütün yüzlerde makine yağı lekeleri göründü, yalnız oğlumun ortadan kaybolduğu anlaşıldı. Onbaşının bavulu da ortadan kaybolmuştu.

Haydudun baba annesi :

— Yavrucak, amcasının getirdiği hediye oyuncağı merak etmiştir, dedi.

Onbaşı gülümsemeğe çalışarak :

— Öyle miii... dedi, ama sesini pek beğenmedim.

— Bavulda tehlikeli bir şey yoktu ya? diye sordum.

— Yok hayır... Oyuncak getirdim, yaman bir oyuncak...

Hepimiz yemek odasına yeni toplanmıştık ki, oğlan, kucağında boz renkli kocaman bir şeyle içeri girdi:

— Tank! diye feryadı bastı.

Hakikaten ben ömrümde bu kadar güzel bir oyuncak tank görmemiştim. Oyuncak derken okurlarımın küçümsememelerini rica ederim: tank elli santim uzunluğunda, otuz santim eninde ve yirmi santim yüksekliğinde bir şeydi. Gayet sağlam bir madenden yapıldığı belli... Ağırlığı da üç kiloyu bulan bir harika... Onbaşı:

— Oto tamirhanesinde çalışan arkadaşlardan biri boş zamanlarında yaptı, diye izah etti. Çok güzel bir oyuncak! değil mi?

Oğlan karşı durulmaz bir sertlikte:

— Tank yürüsün!... diye emretti.

Kardeşim cebinden çıkarttığı bir anahtarla oyuncağı bir zaman kurdu.

— Bu ne uzun kurma böyle? dedim.

— Böyle kuruluyor... Makine büyükçe olduğu için bir de uzun müddet hareket etsin diye... Her beş dakikada bir kurmaya mecbur olmuyorsunuz.

Karım:

— Meselâ ne kadar?... diye sordu.

— Kırk beş dakikadan fazla sürmez.

Uzun konuşmalara tahammülü kalmıyan oğlan sabırsızlanmaya başlamıştı. Onbaşı amcası epey uğraştı ama neticede ailenin hayranlık bağırışları arasında tank da hareket etti. Hakikaten çok güzel bir

makineydi. Yolunu kesen bir iskemleyi tüy gibi uçuruyor, odanın köşesine doğru duraklamadan ilerliyordu. Kardeşim:

— Tank duvara değince, başka bir mekanizma harekete geçecek, tank o zaman ya sola, ya sağa dönecektir, diye izahat verdi.

Tam bu sırada umulmaz bir iş oldu. Evimizin emektar ve kavgadan kaçınmaz kedisi, Barbaros, odaya girmiş, bir tankla karşılaşınca sırtını kamburlaştırıp tıslamıya başlamıştı. Bunlar tanka tesir etmeyince, kendini kahramanca müdafaaya hazırlanan kedi köşeye sığındı. Ama tank hâlâ üzerine yürüyordu. Nihayet hayvancağızı duvara sıkıştırdı, ve sıkıştırmasiyle de topu işlemeye başladı. Barbaros burnuna topraktan yapılmış bir santim kutrunda ufak mermiler yeyince bağırarak perdelere tırmandı, tavana kadar çıktı. Perdenin kornişi maalesef sağlam değilmiş. Kedimiz kendini kırmızı balıkların kavanozunda buldu. Balıkların en güzelleri kavanozdan fırlayıp döşemeye yapıştılar. Hâlâ işleyen tank balıkları ezdi. Balıkları ezdikten sonra da kendiliğinden kalkıp inen topu da bu sefer mermilerini pencerenin camlarına yağdırdı. Kardeşim:

— Tank bir mâniyle karşılaşır karşılaşmaz top işlemeye başlar, diye izahat vererek canavarı durdurtmak için ayağa kalktı. Tankın durmasını hiç arzulamıyan oğlumun bir feryadı onbaşıyı olduğu yerde dondurdu. Tank ilerledi ,masanın bir ayağına takıldı, porselen vazoyu parçalıyan mermiler yağdırdı, sonra sola döndü, oğlanın önüne attığı bir kutuya çarptı ve en aşağıdan elli tane mermi atarak büfede ne kadar tabak çanak varsa hepsini perişan etti.

Kardeşime:

— Acaba kaç tane mermisi var? diye sordum.

Delikanlının yüzü biraz kızardı:

— Dört yüz kadar bir şey... diye itiraf etti .

Karım etinden et kaparılmış gibi:

— Neee? diye bağırdı. Tank kırk beş dakika kadar yürüyor, dört yüz tane mermisi var, sola sağa dönebiliyor öyle mi? Yeter artık, durdurun şunu... Yoksa evin içinde sağlam birşey kalmıyacak...

Böyle dedikten sonra da tankı yakalayıp kaplumbağalara yapıldığı gibi sırt üstü çevirmek üzere yerinden fırladı. Ama oğlanın itirazları o kadar şiddetli oldu ki, babaannesi, dedesi ve Elizabet halası araya girdiler. Zavallı karıcığım şaşırarak gerilemek istedi. Gerileyim derken de tankın ezdiği balıklara bastı, kendini yüzü koyun yerde buldu. Son süratle yetişen tank evvelâ karımın omuzlarına tırmandı. Zavallı kadın, mermilerin vızlamasını duyunca daha büyük felâketlerden çekinerek yattığı yerde hiç kıpırdamadan kalmayı daha uygun

bulmuştu. Tank da bu sebeple yoluna rahatça devam edebildi. Sırtından aşağıya indi, kemere vardı, eteği kaptı. Yavaş yavaş yırtılan etekten sonra şaşkın ve perişan ailenin gözlerine «namahrem» bir manzara göründü.

Deliye dönen tatlı karım canavardan kurtulur kurtulmaz oğlanın cezasını vermek için üzerine atıldı. Babaanne, dede, hala, amca, bir de bendeniz araya girdik. Biz boğuşurken oğlan sevgili oyuncağını kapmış, dışarı kaçmıştı.

Biraz sonra dışarda kopan kıyameti duyunca hep birden dışarı uğradık. Oğlanın kümese soktuğu korkunç makine orada ölüm saçmaya devam ediyordu. Mermi yağmuruna tutulan yavuklar katliamdan kurtulmak için giriştikleri ümitsiz boğuşmadan ister istemez yenik çıktılar.

İşte bu hâdiselerden dolayı onbaşı kardeşimle beraber bugün Milano'da bulunuyoruz. Cehenneme dönen aile yuvasından zor kaçtık. Tehlikeden uzaklaşınca aklım başıma gelmiş olmalı ki, kardeşime bu korkunç oyunu neden oynadığını sordum:

— Köyde olduğunuzu bilmiyordum, dedi. Sizleri hâlâ Milâno'da sanıyordum. Tankı posta ile evinize gönderecektim.

— Neden ama... Senin bize ne garazın var yahu? Anladım, harb senin aklını bozmuş, seni kötü, hain insan yapmış...

— Beni hain yapan harb değil, senin oğlan... Geçen iznimde çektiklerimi aklına getirsene... Senin oğlan vallahi İkinci Dünya Harbine bedel...

———o———

BİR TECRÜBE

Karıma yeni neslin meselelerini izah ediyorum.

— Harbin getirdiği mecburiyetlerle ihtiyaçlar insanlara yardımlaşmayı öğretmeliydi. Halbuki insanlar neye alıştı?

— Bilmem ki, harbte ben hep köylerdeydim.

— Malûm.. Ama görüyorsun işte, harb insanoğlunda başkalarına yardım hissini uyandıracağına bencilliği arttırdı. Neden mi? İnsanoğlu düşünür, ama yanlış neticelere varır da ondan...

— Doğru söylüyorsun cicim. Meselâ annem: «Kızım, inan bana, kiminle evlenirsen evlen, ama sakın erkeğe varma.» demez mi?

Tamam! İddiamın doğruluğunu ispat eden mükemmel bir söz... Yani insan denilen mahlûk düşünüyor ama sonunda saçmalıyor. Ben gene yeni neslin meselelerine döndüm:

— Yetişmiş insanları düzeltmeye kalkışmak faydasız... Gövdesi çarpık çıkmış bir ağacı doğrultmaya benzer. Buna karşılık yeni nesille pekâlâ uğraşabiliriz. Yani bu egoizm havası içinde yetişip egoistliği en yüksek derecesine çıkaran, her insanı öteki insanların düşmanı haline getirecek olan nesille... İmkânı oldukça gençlere dayanışmanın ve yardımlaşmanın faydalarını anlatmak lâzım.

O dakikada genç nesil içeriye girdi. Bu nesil şu anda bir bebek yüzünden kudurmuş gibi dövüşmekteydi. Tabii, çekiştirdikleri bebeğin paramparça olduğunu ilâve etmeme ihtiyaç yok.

— İşte, dedim, bencilliğin sonu. İkiniz de bu bebeği istiyordunuz, ama neticede bebek hiçbirinizin olamıyacak...

Kızla oğlan öyle ağladılar ki, iki tane bebek almaya koştum. Ama ettiğim lâf prensip itibariyle doğruydu, mühim olan da prensiptir.

Noel gecesi kendi pabuçumu da ocağın önüne koyacağımı ilân ettim. Kızım bana karşı duyduğu küçümsemeyi gizlemeye çalışmadı. Oğlumsa anasına koşup kulağına gizli gizli bir şeyler söyledi. Hiç aldırmadım. Pabuçlarımı çocukların pabuçlarının yanına koydum. Ertesi sabah bütün pabuçları tıklım tıklım dolu bulduk. Noel babacık oğlanın pabuçlarına beş vagonla bir lokomotif, kızınkilere köprüsü, tünelleri ve raylariyle bir tren yolu takımı, benimkilere ise elektrik transformatörü ve şalteriyle bir istasyon koymuştu. Tabii, hemen suratlar asıldı. Kızım Noel baba için «Budalanın biri» dedi.

— Bilâkis Noel baba bana çok akıllı gibi geldi, dedim. Hediyelerimizi çok güzel taksim etmiş...

Buna karşılık kızım rayları burada lâfını edemiyeceğim bir yere atacağını söyledi. Kendi hissesine düşen oyuncak kısmından vazgeçti ve Noel babaya küstü. Oğlan evvelâ vagonlarla lokomotiften memnun görünmüştü. Fakat bunların raysız yürüyemediklerini tecrübe edince o da sinirlenmeyee başladı.

— Peki, ya ben? dedim, benim bir istasyonla bir şalterden başka bir şeyim yok. Raysız, trensiz bir istasyon büsbütün işe yaramaz.

Kız:

— Sen sus! Maymun, kocabıyık, diye lâfımı kesti.

Dört yaşındaki kızı tarafından «kocabıyık» diye terslenen bir

baba ne yapabilir? Kızar ancak. Ben de kızdım. Karıma gelince durumu:

— Çok parlak bir akılmış doğrusu, diye hulâsa etti.

— Parlak etbette! dedim. Şimdiye kadar bencillik hüküm sürüyor, fertlerde doğru düşünme imkânı bırakmıyor. Ama doğru düşüncenin sonunda kazanacağını, bencilliğe galebe çalacağını göreceksin. Elektrikli trenin üç unsurundan birine sahip olan fertlerden ikisi işbirliğine razı gelirse her şey birdenbire düzelecek... Karıcığım, gözünü aç! bu tecrübe çok enterasan bir tecrübedir haa...

Bir müddet sonra kızım yazı odama girdi:

— Bana istasyonu verirsen, sana kocaman bir kırk paralık veririm, dedi.

Bu genç kızın kafasında, kocaman bir kırk paralık on bin lira mânasına gelir.

— Peki, dedim, kocaman kırk parayı nerede bulacaksın?

— Buldum bile. Bana istasyonu verirsen üzerinde güzel bir insan kafası, arkasında defne yaprakları olan kocaman parayı sana veririm...

— Parayı nereden aldın?

— Sana ne...

Hiç aldırmadım.

Blöf yaptığı besbelli. Beni yokluyordu. Apartmandaki bütün çocukları kazıklamış da olsa bu kadar büyük parayı yine de eline geçiremez. Kız hiddetle odadan çıktı.

Bu sefer oğlan karşıma dikildi:

— Beni istasyonla oynat, sana para cüzdanından çaldığı kocaman mavi banknotu kızının nereye sakladığını söyliyeyim, dedi.

Para cüzdanımı açtım, bir banknot eksik... Durum vahim... Karıma:

— İkinci safhaya geçmiş bulunuyoruz, dedim. Bencillik hâlâ hüküm sürüyor ama birleşme çareleri de araştırılıyor. Fertler unsurlardan bir tanesinin kâfi gelmediğini anladı. Muhakeme etmeye başladılar. Tabiî muhakemeleri gene bencil bir muhakeme... Bütün unsurları ele geçirebilmek için çareler arıyorlar, bu çarelerin meşruluğunu pek araştırmıyorlar. Şimdi bu tecrübede vaziyetimizi tâyin edelim. Meselâ ben neyi temsil ediyorum?

Karım sakin sakin:

— Aptallığı, dedi.

— Hayır ben sermayeyi temsil ediyorum... İşçi sınıfının (yani kızın) ele geçirmeye çalıştığı sermaye. Oğlan, ufak bir menfaat karşılığı

sermaye ile birleşen, işçi sınıfına karşı cephe alan orta sınıf. Şimdi, netice sermayenin takınacağı tavra bağlı. Sermaye, yani ben, işçi sınıfının pazarlığına yanaşırsam, bittim. Bilâkis orta sınıfını kurnazca elde tutmaya çalışacağım.

Dediğimi hemen yaptım.

— Aferin oğlum, dedim. İstasyonu oynaman için sana vereceğim. Kardeşinin elinden o parayı kurtarmama yardım et bakalım.

Orta sınıf proletaryaya karşı cenge çıktı: çocukların odasında kıyametler kopuyor. Neden sonra benim odamın kapısı açıldı, kız göründü. Proletaryanın manzarası hakikaten korkunçtu. Oğlan:

— Parayı ağzına soktu, ona istasyonu vermezsen yutacakmış, diye curnal etti.

İşçi sınıfı tabiatiyle konuşamıyordu. Ama bakışlarında Oktobr ihtilâlinin ateşi vardı. İşte o zaman, sermaye şantaja boyun eğmek zorunda kaldı. Kıza istasyonu uzattım. Ama işçi sınıfı harekete geçmişti artık, hiç de yarı yolda durmaya niyeti yoktu. Oğlanın vagonlariyle lokomotifini de istediğini işaretlerle anlattı. Fazladan oğlanı da soymaya mecbur oldum. Orta sınıf her zaman olduğu gibi kazığı yemişti.

Tabiî bu sefer de orta sınıf kızdı. Hem sermayenin, hem de polisin (yani karımın) elinden güzel bir dayak yedi. Karım:

— Ne güzel tecrübe imiş, ne de güzel neticeler elde edildi, diye içini çekti.

— Neticeler mükemmel, ihtilâl tecrübesinden geçtik. Proletarya sistemi büyük kısmıyla elde etti, şimdi bakalım işin içinden nasıl çıkacak?

Proletarya mutfak masasının altına oturup şimendiferin raylarını kurmaya çalıştı. Yarım saat kadar uğraştıktan sonra orta sınıftan imdat istemeye mecbur kaldı. Oğlan bu işi çarçabuk ve kolaylıkla tamamladı. Benim yaklaştığımı gören kız, yüzüme kibirli kibirli baktı:

— Nasılmış? dedi.

Ben de:

— Nasıl işliyeceğini hele bir görelim de... dedim.

Tekniği kuvvetli olan orta sınıf kordonu prize soktu, istasyondaki kolları indirdi. Ama tren yerinden kıpırdamadı. Bu sefer ben:

— Bu nasıl tren kuzum? diye güldüm.

İşçi sınıfı fena halde kızarak bacaklarıma tekmeler yağdırmak suretiyle beni yere düşürmeye çalıştı. Ama yine de bir anlaşmaya varmaya mecbur kaldı. İstasyonla şalter tekrar benim malım oldu, gizlice çıkardığım ana sigortayı tekrar yerine taktım, tren de yürümeye başladı.

— Çocuklar, gördünüz mü, diye anlattım, hayatta işbirliği şart. Herkes verebildiğini vermeli, kimse herşeyi eline geçirmeye çalışmamalı. Anladınız mı şimdi, trenin işliyebilmesi için, üçümüzün anlaşması lâzım...

Karım yine içini çekti:

— Elektrik sanayiinin millileştirilmesini isterken, işçi sınıfı ne kadar haklıymış, dedi. Elektrik senin elinde oldukça her zaman kazanırsın!

— Meseleyi yanlış koyma, diye itiraz ettim. Bu işbirliği tecrübesinin asıl mahiyetini değiştirmiyelim.

Akşama mum yakmaya mecbur kaldık. Meçhûl ve melun bir el elektrik ütüsünü prize takıp çorba tenceresine sokmuştu. Netice: sigortalar yanmış, cereyan kesik... Karım:

— Proletarya öç alıyor! dedi.

Kızım bana biraz alaylı, tehditkâr bakıyordu.

———o———

1956 Sergisi

Sergi gezmek dünyanın en yorucu işidir: Görülecek o kadar çok şey olur ki, akşama kadar insanın bacaklarına kara su iner. Hele bir sergiyi küçük kızınızla geziyorsanız haliniz büsbütün harap...

Yanlış anlamayın, benim kız her dakika karamelâ, şerbet isteyen, yahut da yoruldum diye tepinen budala kızlardan değil, Kızım dört buçuk yaşını büyük bir vakarla taşıyor. Pastaların önünden kolay geçiyoruz. Ama içkilerle arası fena değildir. Hele eskimiş kanyakla erik rakısına bayılır. Evde misafirleri geçirmemizi fırsat bilip kadehlerin dibini diki-dikiverir.

Neme lâzım sergiyi gezmeye başladığımız zaman hareketleri kiber ve kontrolluydu. Ağır sanayie karşı zaafı olduğunu bildiğim için Fiat fabrikasının ağır motörler paviyonuna girdik. Kız kocaman makineleri görür görmez ilk defa heyecanlandı. Hele iki metreyi geçenler oldu mu: durup sormaya başladı:

— Bu ne?

— Bir Dizel motörü,

— Neden?

Tamam işte. Felâkete çattık. Neden bir Dizel motörü, Dizel motörüdür? cevap verin bakalım! Bu nedenleri tamamladıktan sonra üst tarafı şöyle geliyor:

— Bunun adı ne? Babası kim? Nerede oturur? Kötü müdür?

Bütün listeyi burada sayacak değilim. Kız her şeyi öğrenmek istiyor: makine okuma yazma bilir mi, kardeşleri var mıdır? filân falan... «Makinelerin siyasî durumlarıyla pek ilgilenmiyor çok şükür!» derken kırmızı bir makinenin karşısında «komunist midir?» diye sormasın mı? Bu suali duyan karım araya girmekten kendini alamadı:

— Yeter artık, dedi. Çocuklar siyasetle ilgilenmezler.

Bütün bu anlattıklarımdan okuyucular kızla sergiyi gezmenin ne demek olduğunu anlamışlardır. Yalnız ağır makineler olsa yine razıyım. Kız her şeyi derinden derine sormaya başladı. Sergide bir mikrofon arada sırada: «Filân falan isimli çocuğun anası babası büroya teşrif buyursun» diye bağırıyor. Kız birdenbire:

— Neden anası babası teşrif edecek? diye sordu.

Bu kadarını izah etmek kolay :

— Bazan anasının babasının yanında durmıyan kötü bir çocuk şuraya buraya bakayım derken kalabalıkta kaybolur. O zaman da ağlayıp sızlar. Oradakiler yaramazı büroya götürürler. Anasına-babasına mikrofonla haber verirler. Anası babası da koşup alır.

— Çocuğu döverler mi?

— Elbet.

— Çok mu döverler?

— Eh... Bir tokat, bir kaç da kıçına...

Kız bir an düşünceye daldı. Sonra kendini daha fazla tutamadı:

— Ne kötü insanlar. Çocuk dövülür mü? dedi.

Karım gene araya girdi:

— Ama çocuklar da analarının babalarının yanından ayrılmamalı..

— Kız başını salladı:

— Çocuklar küçük. Analar babalar büyük. Sonra onlar iki kişi. Halbuki çocuk bir kişi. Ana baba dikkat etsin.

Muhakeme pek mantıksız olmadığı için ben hiç karışmadım. Karım benim gibi düşünmediği için kadınlar arasındaki bütün münakaşalar gibi tadsız bir münakaşa başladı. Kızım fırsattan faydalanarak bir kaç kere «Bu kadınla beraber yaşamıyacağını», büyük babasının

yanında oturmak istediğini söyledi. Münakaşa ağır, sonra kaba lâflarla neticelendi. Nihayet kız:

— Benim kızım olsan seni bu kocaman sopa ile döverdim, dedi.

Dört buçuk yaşında bir çocuğun fiilleri pek muntazam kullanması beklenemez. Sonra, anasını tehdit ettiği o kocaman sopanın deniz motöründe kullanılacak on beş tonluk bir çelik aks olduğunu da söylemeliyim. Bütün bu tafsilâtı kızımın kabahatini örtmek için değil, sırf sizlere olayları tarafsız bir açıdan anlatmak için yazıyorum.

Ne ise, her şeye rağmen sergiyi gezmeye devam ederek, kadın elbiselerinin teşhir edildiği bir yere geldik. Margarita, yani karım, birdenbire o kadar ilgilendi ki, kız beni kolumdan çekti ve iğrendiğini belli eden bir sesle :

— Buna bak! dedi, renkli paçavralar görmez mi ağzını bir karış açar! Haydi ekelim de gidelim.

Bu teklifi kabul etmeme imkân yoktu: aile reisi sorumluluğumu unutamazdım. Bu kaçma fikrinden vazgeçmesini rica ettim. Kız o zaman beni bir süzdü ve alaylı bir tavırla:

— Sen de onun kadar budalasın, dedi.

Tadsız bir çekişmeden kurtulmak için teşhir edilen mallarla ilgilenmeye çalıştım. Dalmışım. Salonun sonuna varıp dışarıya çıkmaya hazırlanırken kızın kaybolduğunu farkettik.

Kabahatin kimde olduğunu bir müddet araştırdıktan sonra, mesuliyeti paylaşmaya karar verdik ve dertli dertli dolaşmaya başladık. Karım biraz sonra dişlilere takılıp parça parça olmuş çocuk lâfı etmeye, arkasından da hüngür hüngür ağlamaya başladı. Allahtan mikrofonun sesi çabuk duyuldu:

— Dikkat dikkat! Küçük Karlotta'nın büyükanası, büyükbabası büromuza teşrif etsin... Dikkat dikkat! Küçük Karlotta'nın büyükanası büyükbabası...

Karım evvelâ bir sevinç feryadı koparttı. Ama sevinci uzun sürmedi, yüzüme dehşetle bakarak:

— Ama... Büyükanneyle büyükbaba isteniyor, dedi. Biz onun büyükannesi büyükbabası değiliz ki...

— Zarar yok, Karlotta bulundu. Üst tarafın ehemmiyeti yok...

Bir taksi aradık, sonra bir sergide taksi aramanın delilik olduğunu anlayıp koşar adam büroya atıldık.

Bizim kız bir köşede oturmuştu. Ağlaşan beş on velete nefretle bakıyordu. Bir hademe:

— İşte anan baban, dedi ve kızı bize teslim etmek üzere kucakladı. Kız suratını astı:

— Olmaz! Büyükannemle büyükbabamı istiyorum.

Hademe şaşırdı:

— Doğru, dedi. Çocuk büyükannesi ve büyükbabasiyle beraber olduğunu söylemişti. Siz büyükbabası, büyükannesi olamazsınız. Çok gençsiniz.

Karım:

— Ama anası babasıyız, dedi.

Kız feryadı bastı:

— Olmaz... Yalan söylüyor. Nenemi, dedimi isterim...

Durum hemen facia haline geldi, gelecek... Nüfus kâğıtlarımızı gösterdik işe yaramadı, çünkü kızın, bizim kızımız olduğunu gösteren hiçbir kâğıdı yok... Hademeler bize şüpheli şüpheli bakarak aralarında fısıldaşmaya başladılar. Birdenbire aklıma dahiyâne bir fikir geldi. Hademenin kulağına:

— Çocuğa dedesinin, nenesinin adını sorun bakalım, dedim.

Hademe söylediğim gibi yaptı. Kız da dedesinin nenesinin adını söyliyeverdi. En büyük cânilerin bile böyle enayilikleri vardır. Babamın, anamın adı nüfus kâğıdımda yazılı olduğu için kız bu işten yenik çıktı. Mağlûp olmuştu ama hâlâ mat edilmemişti. Kapıdan çıkarken başhademeye dönüp gözleriyle anasına işaret ederek:

— Şu kadın hep çimenlere, yasak yerlere basar, dedi.

Kız doğru söylüyordu. Karıma evimizin karşısındaki meydanın çimenlerine gidip oturduğu için söylenirdim. Allahtan ortada delil olmadığı için başhademe bu ihbarı ciddiye almadı, biz de eve dönebildik. Karım:

— Sen biraz büyü bakalım, dedi, seni o zaman kötü çocuklarla beraber bir yetimhaneye koyayım da gör!

Kız omuzlarını silkti:

— Büyüyünce çocuk olmıyacağım ki...

Karım analarını üzüntüden öldüren bazı kötü ruhlu çocuklardan lâf açtı. Kız yine omuz silkti:

— Senin kızın değilim ki ben, hakçası babamın kızıyım.

Ben sırıttım, karım somurttu.

—o—

Yatak - Koltuk - Divan

Sergiyi gezerken, koltuk - divan - yatak - yatak - divan - koltuk denilen acayip şeyi işleten delikanlıyı yarım saat kadar ağzımız açık seyrettik. Yataktan divana, divandan koltuğa on saniyede geçiliyordu. Müthiş bir şeydi, harikulâde, coşturucu bir şey... Karım birdenbire içini çekti:

— Bana sorarsan, makineler bölümünde demin gördüğümüz yüz yirmi beygirlik Dizel motörüne, dokuz yüz bin frank vermek delilik olur, dedi. Ama bu divan - yatak - koltuğa on yedi bin frank verebiliriz.

— Doğru, dedim. Böyle bir divan, Dizel motöründen çok daha ucuz olduğu gibi çok daha işimize de yarar.

Yatak - divan - koltuğun parasını yatırdık, tanıdıklarımızdan çok nüfuzlu bir zat sayesinde de, üç ay sonra divan - yatak - koltuğu ele geçirebildik. Hikâye o kadarla bitse, buna hikâye demeye hakkım olmazdı. Hele facia hiç diyemezdim. Halbuki mesele hakikaten facia ya döndü. Yatak - koltuk - divanın evimize girdiği günden itibaren başlıyan bir facia...

Daha doğrusu facia, karımın bu yatak - koltuk - divanın kretonunu beğendiği anda başlar. Kretonu o kadar güzel ki üzerine oturmak günah olur deniyor. Üzerine daha ucuz bir kreton geçirmek şartmış. Fakat yeniden alınacak kretonun birincisine lâyık olması da mecburî... Yani ikinci kreton da pek ucuzlardan seçilmedi.

İkinci kreton alınıp dikildikten sonra karımı bir başka üzüntü aldı. İkinci kreton da meğer pek güzelmiş, belki de ilkinden daha güzel... Şu halde üçüncü bir kreton almaya mecbur olduk. Bu üçüncü örtü de dikilip yerine konulunca karım biraz neşelendi. Ben de nihayet koltuğa oturabildim. Kendimi daha yeni bırakmıştım ki karım gene kederlendi. Örtüye rağmen koltuğa oturunca yahut daha beteri divana yatınca şiltesini bozacakmışım. Öyleyse çifte örtünün faydası ne? Böyle diyen karım bir yeni karara vardı:

— Daha basit bir şilte yaptırmalıyız, böylelikle asıl şiltesini bozmamış oluruz.

Uzatmıyalım yatak - divan - koltuk'un asıl şilte ile asıl minder örtüsü sandık odasına kaldırıldı. Bu işler yapılırken çocuklar gözlerini yatak - divan - koltuk'tan hiç ayırmamıştı. Hattâ karımın teşviki üzerine bizim kapıcıya bu divan - koltuk - yatak'ın nasıl açılıp kapandığını gösterdiğim gün veletlerin gözleri tuhaf tuhaf parlıyordu.

Divan - koltuk - yatak'ı güzelce işlettikten sonra işime gittim. Bir saat geçti geçmedi, karımdan şu telefon geldi:

— Hemen gelip kavgayı durdurtmazsan polis çağırmak zorunda kalacağım. İkisi de divanda uyumak istediği için saç saça baş başa dövüşüyorlar.

Yolda kendi kendime ortalama bir karar verdim: ikisini birden divanda yatırmak... Maalesef bir sürü meziyetlerine rağmen yatak - divan - koltuk biraz darca. Çocuklar bütün geceyi biribirini yere düşürmekle geçirdiler. Ertesi sabah ikisini de yerde uyumuş bulduk.

Hikâyenin facia vasfını taşıyan kısmı asıl burada, yani karımın divandan vazgeçip, divanı koltuk haline getirmeye karar vermesiyle başlar. Korkunç feryatlar duymamla salona koştum ve zavallı kadının iki elini koltuğun eklem yerine sıkışmış kalmış buldum. Nasıl işlediğini çok iyi bildiğim için divanı koltuk haline getirmem nispeten kolay oldu ama eklem yerine kaptırttığım robdöşambrımın bir parçasını maalesef kurtaramadım.

O gün yine saat ona doğru işimi gücümü bırakıp eve koşmak zorunda kaldım: Çünkü koltuğa sıkışan kızı kimseler kurtaramamıştı. Öğleden sonra, sıra oğlanda...

Nihayet karımın aklı başına geldi:

— Bunu durmadan açıp kapatırsak divan - yatak - koltuk bozulacak, dedi, yazık olur doğrusu... Yeni şilte ile üçüncü örtüyü tavan arasına çıkarttığımız eski divana uydurabiliriz. Aynı boydalar galiba...

Fikir fena değildi. Yatak - divan - koltuk'u ambalâj yapıp tavan arasına kaldırdık. İkinci örtü ile asıl şiltesini naftalinledik. Biraz hayal kırıklığına uğradığımı karımdan saklıyamadım. Kafasını salladı:

— Düşün, dedi, ya bu yatak - divan - koltuk yerine Dizel motörünü almış olsaydık, başımıza neler gelirdi?

Bakılırsa, doğru. Karım zaten hep doğru lâf eder.

———o———

OĞLUM

Oğlumun etrafımızdaki şartlar hakkında çok kendine mahsus düşünceleri var. Meselâ, bir odadan başka bir odaya kapıyı açmadan bir kattan bir kata merdiven kullanmadan inmek istiyor. Oğlanın bu huyu başına bir çok felâket getirdiği gibi beni de çok üzüyor. Vücudunda, suratında çürümedik, kesilmedik, şişmedik yer kalmadı. Her tarafı sargı, band ve tentirdiyot lekesi içinde...

Dün ikimiz sokakta rahat rahat geziyorduk. Saat daha beş olmamıştı, ortalık günlük güneşlik... Oğlan yanım sıra güzel güzel gidiyor, önüne de bakıyordu. Bir elektrik fenerine çarpacağını kesdirmek için keramet te elvermez. Ama çarptı.

Kendine geldiği zaman yürürken nereye baktığını sordum. Elektrik fenerine baktığını söyledi.

— Peki hem bakıyordun da hem niye çarptın?

— Bakıyordum, ama görmedim...

Demek ki bir elektrik fenerine baktığı halde o elektrik fenerini görmemek de pekâlâ mümkün... Bu bir şirinlik değil, felsefenin ta kendisidir, hem de öylesine derin bir felsefe ki, ben bile anlıyamıyorum. Oğlan dalgın bir çocuk değil, onda madde ile ruh anlayışı garip... Oğlum maddenin varlığından haberli, ama maddeye aldırdığı yok, eşyanın ancak mânevî cephesiyle meşgul:

— Makasın anası kim? Bisikletin kocası kim? gibi sorular sorması başka türlü nasıl mânalandırılır? Bir gün meşhur bir şair, ya da bir tımarhane hademesi olduğunu görürsem hiç şaşmıyacağım.

—o—

Bir Gece

Gecenin onbiriydi. Makinemde yazı yazıyordum. Karım telâşla içeriye girdi; sesi titriyordu:

— Kırk iki, dedi.

— Bilmem ki, dedim. Ne olduğuna bağlı...

— Oğlanın... ateşi kırk iki...

Uzattığı derece hakikaten kırk ikiyi gösteriyordu. Bunun üzerine oğlanın ateşine kendim baktım: derece 37,5'u gösteriyordu. Karım:

— Ne tuhaf şey... diye kekeledi.

— O kadar tuhaf değil... Dereceyi silkelemek lâzım, yani içindeki cıvayı indirip öyle kullanmalı. Çocukların sıhhatte olup olmadığı böyle anlaşılır.

Karım bir tencereye su doldurup ateşe oturttu:

— Alayların analık duygularımı incitiyor, dedi. Eşyaların kabuğundan başka hiçbir şey görmiyen korkunç bir materyalist oldun. Yemek yiyeceksen masanın üzerindeki eşyalarını topla. Saat on biri yirmi geçiyor.

— Gecenin on birini yirmi geçiyor, diye düzüelttim, daha doğrusu yirmi üçü yirmi geçiyor.

Karım havagazını söndürerek:

— Hakkın varmış, dedi. Vakit de ne çabuk geçiyor! Nerdeyse bugün diye bir şey kalmıyacak. Bugün denilen şey dünle yarın arasında göze görünmez bir kısa çizgi... Günümüz geçmiş saatlerle gelecek saatlerden ibaret. Hâl diye birşey kalmadı. - Sesi çok uzaklardan gelyor gibiydi - Bunları hiç düşünmedin mi, canım?

— Düşünmedim...

İçini çekti, sonra birdenbire:

— Neden bisikletimi satmıyoruz? diye sordu.

Ben de sert bir sesle:

— İstemiyorum da ondan, diye cevap verdim.

— Seninle de konuşulmuyor... deyip hiddetle çıktı.

Ertesi sabah oğlanın ateşine çok üzüldüğünü söyledi. Derecenin neden kırk ikiyi gösterdiğini bir kere daha anlattığım halde çocuğun yataktan çıkmasına razı olmadı.

— Söylediklerin hiçbir şey ifade etmiyor, dedi. Çok ciddi bir durum değilse bile yine de bir şeylere delâlet ya...

Margaritanın muhakemesi acayip zikzaklar çizer. Zaten konuşurken söylediğini değil, söyliyeceğini düşünür. Gözleri korku ile büyüdü:

— Ya bulaşıcı... Çocukları ayırmak lâzım... Ben birkaç gün oğlanla teyzeme giderim, sen de kızla burada kalırsın.

Üç sene kadar evvel dünyaya geldiği zaman kızım bir kilo beş yüz gramdı. Bugün çirkin sayılmaz ama yine de biraz ufak sayılır. Lâkin karakter kuvveti yirmi beş kilo çeken çocuklardan zorludur. Kıza artık başbaşa kalacağımızı, kendi işimizi kendimiz göreceğimizi anlatınca bana:

— Sen hiç üzülme, ben varım... demesi karakterinin gücünü göstermez mi?

İlk gece kızımı yatağına soktuktan sonra altı aydan beri konuşmalarımızın başlıca konusu olan bir küçük bebekle son derece yaramaz bir kedi yavrusunun başına gelenleri bir kere daha anlatmak zorunda kaldım. Anası ile ağabeysini biraz çekiştirdim. Kurnaz kurnaz gülümsiyerek uykuya daldı. Ben de aynı işi yaptım.

Bundan sonra hikâyemin objektifliğine zarar gelmesin diye başlıca kahramanının duygularına da tercüman olarak olayları sizlere hiçbir şey saklamadan nakledeceğim.

Kızım saat üçe on kala uyanıp başucumuzdaki çalar saate baktı: «Çalar saatin bıyığı yukarı kalkık, tıpkı babamınki gibi» diye düşündü. Bu iki görünüş arasında mantıkî bir bağ kurmaya çalışarak babanın ihtiyar olduğuna ve saatin bıyıkları da babanın bıyıkları gibi yukarı kalkık bulunduğu için onun da ihtiyar sayılacağı, bundan da vaktin geç olduğu neticesine vardı. Gürültü etmeden kalktı, babasının koca yatakta tek başına kalacağını düşündü: «Babam hiçbir zaman yalnız yatmaz. Hep annemle yatar. Demek ki, yalnız yatmaktan korkuyor. Uyanır da yalnız olduğunu görürse korkar» deyip, Pipo adlı ayısını babasının yanına yatırdı. «Pipo, babama çok dikkat et». Pijamasının cebinden bir karamelâ çıkarttı, ayı ile babasının arasına bıraktı. «Ağlarsa karamelâyı babama ver. Dikkat et, karamelâyı düşürmesin. Düşürürse sırtına ayağınla vur» diye tenbihledi.

Karyoladan uzaklaştı, sonra tereddüde düşmüş gibi tekrar yaklaştı, karamelâyı aldı, kâğıdını çıkarttı, şekeri biraz yaladı, sonra tekrar kâğıda sardı, yastığa bıraktı? «Fevkalâde bir karamelâ» diye hüküm verdi.

Mutfağa geçip süpürgeyi eline aldı, ortalığı temizlemeğe koyuldu. Arkasından havagazını yakmayı düşündü, ama kibrit çakmak zor işti: «Mesele, birşey yakmak», deyip ütünün fişini havagazı fırınının içine soktu. «Babamın pantalonunu ütülerim, karısının ütülemediğinden hep şikâyet eder!» diye gülümsedi.

Bir tencereye su doldurdu, tencereyi sobanın üzerine koydu. Sonra bir patatesi doğrayıp içine attı. Bir kâsedeki pirinci de tencereye ilâve etti. Ya tuz? Tuzu ararken teldolapta kocaman bir portakal keşfetti. Portakal çorbaya elbet yakışır. Görünürlerde tuz yoktu, ama şekerin fena gitmiyeceğini düşünerek şeker aramaya başladı. Şeker derken de aklına karamelâ geldi. Ayaklarının ucuna basa basa yatak odasına döndü, karamelâyı aldı, kâğıdı açtı, şekeri tekrar tekrar yaladı, tekrar kâğıda sardı, yastığa bıraktı, Pipo'dan durumun normal gittiğini öğrendikten sonra ufak masadaki dereceyi farketti. Babası-

nın ateşine bakmak aklına geldiği halde vazgeçti: «İnsan büyüklerin üzerine fazla düşmemeli...»

Saat üç buçuk olmuştu. Karlotta çalar saatteki bıyığın bir yandan yukarı kalktığını, bir yandan da aşağıya sarktığını gördü. Halbuki demin tıpkı babanın bıyıkları gibi bıyığın iki ucu da kalkıktı. Babanın bıyığını da indirmeye düşündü ama uyandırmak istemedi. Karlotta sinirlenmişti: «Babalar yanlış yapıyor. Onlar da çalar saatler gibi bıyıklarının biçimini değiştirmeliler... Ama belki de babam durmuş, ondan oluyor...» İşin bu tarafını ertesi gün sorup öğrenmeye karar verdi. Babanın pantalonu bir iskemlede duruyordu. Karlotta pantalonu ütüleyeceğini hatırladı. Ama pantalon tahmininden daha fazla yer tutuyordu. Annesine hak verdi: «Pantalonu ütülememekte haklı imiş...» diye düşündü. Pantalondan vazgeçip bir çorap tekini ütülemeye karar verdi.

Çorap tekini alıp mutfağa döndü, ama elektrik ütüsü hâlâ soğuktu. Çorbanın tadına baktı. Tadsız birşey olmuştu. Buz gibi de soğuk... Biraz peynir ilâve edilse? Ama rende ile parmaklarını yaralıyordu. Makasla bir salata yaprağı doğradı, salata çorbaya tad katmadı. Nihayet kız şekeri buldu, içine dilini soktu, yüzünü buruşturdu: şeker değil meğer tuzmuş. Bunun üzerine öfkelendi, çorabı tencerenin içine attı, elektrikleri söndürdü, yatağa döndü. Babası hâlâ uyuyordu. Kız nefretle: «Bencil herif» diye düşündü. Sonra karamelâyı aldı, yorganın altına sokularak şekeri hiddetle yedi, «Bu evde beni anlayan yok» dedi ve ayısını öperek hüngür hüngür ağlamaya başladı.

———o———

Yuvaya Dönen Kız

Karım akşamın dokuzunda seyahatten döndü. Bana «Şimdi geliyorum» dediği halde çocukları ile bavullarını yerleştirip yattı. Gece yarısına doğru yazı makinemde işe dalmıştım. Karım apansız içeriye girdi. Gözleri yarı kapalıydı... Masanın üzerindeki lâmbadan başka ışık olmadığı için loşlukta ayağı takıldı. Suratına baktım, sonra ne aradığını sordum. Gözlerini kocaman kocaman açarak :

— Eyvah... Banyoda bir erkek var... diye bağırdı.

— Telâşlanma. Benim...

— Sen misin? Peki geceleri neden banyoda çalışıyorsun?

Tavandaki elektriği yaktım.

— Burası banyo değil, diye sabırla izah ettim. Burası çalışma odam. Banyonun kapısı sağ koldaki ilk kapı...

Karım içini çekti:

— Pekâlâ öyle olsun... dedi. Evin erkği sensin. Bütün sözlerine ister istemez inanacağız! Keyfine de karışamayız. İstersen bahçeye ağaç dikerek bizleri güneş ışığından mahrum edersin!

Kafamı salladım:

— Margarita, kocayı da şaşırdın, dedim. Bahçeye ağaç dikeyim diye tutturan koca, köşedeki ufak villâda oturan bayanın kocasıdır. Benim bahçem yok. Seninle biz bir apartmanda oturuyoruz. Bir binanın ikinci katında...

Karım masamın karşısındaki koltuğa oturdu, bir sigara yaktı:

— Olabilir... Zaten istediğin gibi ağaç dikmekte serbestsin. Hattâ evin önünde bir meşe ormanı bile yetiştirebilirsin. Beni güneşin ışığından mahrum edersin. Hem zaten mühim olan, hayatımızı ışıklandıran asıl güneş insanın içindeki ışık değil mi?

Bu kadar asîl, bu kadar derin düşüncelerden yorulmuş olacak ki, sigarasını atıp başını ellerinin arasına aldı. Ben makinede yazıma devam ederken karım bir müddet böyle kımıldamadan durdu. Kafasını kaldırdığı zaman, gözlerinde yaşlar vardı:

— Neyin var Margarita?

— Bilmem ki... Çok ıstırap çekiyorum. Bazan bağırmak geliyor içimden... Nefesim kesiliyor. Öleceğimi sanıyorum.

Alnı ter içinde kalmıştı. İstırap çektiği belliydi. Kafasını koltuğun arkalığına dayadı, sonra elini havada salladı. Güçlükle konuşarak:

— Çocuklarım... diye mırıldandı. Çocuklarım nerede? Demin buradaydılar. Sıcaklıklarını duyuyordum.

— Margarita, yatağında değilsin ki... Koltuğumda oturuyorsun..

Hüngür hüngür ağlamaya başladı:

— Çocuklarımı neden terkettim?

— Bilmem ki. Çalışma odama geldin. Yanlışlıkla... Banyo sanarak...

Margarita gözlerini kocaman kocaman açtı, koltuktan fırladı, odadan çıktı. Ama hemen tekrar göründü:

— Herşeyi benim aklımda tutmam lâzım, dedi. Çünkü eminim, bir şeyler unutsam kimse gelip bana hatırlatmaz.

Sakinleştirmeye çalıştım. Hazin hazin gülümsedi:

— İkimiz aynı dili konuşmuyoruz, dedi. Hakiki bir anlaşmayı mümkün kılan samimiyet belki bizde eksik. Belki de demin doğru söyledin: kocamı şaşırdım. Evlenmemiz de bir büyük hata... belki, her şey gibi bu da büyük bir budalalık...

İtiraz ettim:

— Hayır, karıcığım. Mesele çok daha basit. Kapıyı şaşırıp banyoya gireceğine çalışma odama girdin, o kadar...

— Kapılar da evliliğe benzer. Kapılar ailenin tamamlayıcı parçaları... tıpkı, çocuklar gibi... - Bir an düşünceye daldı: - Belki de çocuklarımız da birer yanlışlık... Hatalarımızı bu suretle geleceğe kadar uzatmış oluyoruz.

Kendisine çok yorgun düştüğünü, uzun bir yolculuktan sonra uyku sersemi olduğunu söyledim. Buna memnun olmuş göründü, ama odadan çıkmazdan önce bana gayet mâkul bir lâf etti:

— Şekerim, kendimizi aldatmıyalım. Her insan kendi hesabına dünyaya geliyor, yaşıyor ve ölüyor. Üst tarafı edebiyattan başka bir şey değil...

Çıktı, biraz sonra tekrar içeriye girdi:

— Kuzum, mutfakla yatak odasının yerlerini neden değiştirdin?

— Hiçbir şey değiştirmedim canım! Sen bir kere daha yanlış kapı çalmış olacaksın.

Kafasını sallıyarak:

— Biz korkunç bir hatanın kurbanlarıyız, dedi. Belki de...

Çıktı. Ortalık yine sessizleşti. On, on beş dakika sonra koridorda hafif adımlar duydum. Kızım, arkasında gecelikle içeriye girdi:

— Buraya geldi mi? diye sordu.

Anasının odamı teşrif buyurduğunu saklamadım.

— Beni çekiştirmeye geldi değil mi?

— Hayır...

Kız inanmadı :

— Sen yanımızda yokken ağzına bir diş takdırdı...

— Kim?

— Koca karı. Yolda taraklı fırçalı ufak bavulu kaybetti. Yeni bir bavul satın aldı. Sana bunu yetiştirirsem, beni döveceğini de söyledi.

Yumruğunda sımsıkı tuttuğu bir kâğıt parçasını açtı:

—Bak, bütün yaptıklarını buraya yazdım...

Kâğıttaki karalamaları okuyor gibi yaptım, durumun çok ciddî olduğunu söyledim. Kız anasının yaptığı bütün kötülükleri bana uzun uzun anlattı, sonra odadan çıktı.

Ertesi gün işten dönünce doğru çalışma odama girdim. Kız bir köşede, kütüphanenin yanında oturuyordu. Sokağa çıkacakmış gibi giyinmişti. Hattâ paltosunun üzerine muşambasını bile geçirmiş...

— Evden kaçtım, diye izah etti. Kavga ettik. O kadın bana yine kötü muamele etti.

— Ne gibi meselâ?

— Sana bir mektup yazıyordum... Kırıldı...

— Kırılan ne?

Kulağıma;

— O kapaklı kara kalemin ucu, diye fısıldadı. O kadın da üzerime bir kaplan gibi atıldı...

— Yeni dolma kalemimin ucunu kırdığın için...

— Kalem onun değil ya, senin. Seninle benim aramızda bir mesele. O ne karışıyor?

— Doğru... Peki şimdi niyetin ne?

— Evden kaçtım. Oraya bir daha dönmiyeceğim.

Yanındaki ufak bavulu farkettim:

— Eşyamı bu bavula doldurdum.

İçini çekerek bavulu açtı, sahiden nesi var, nesi yok doldurmuş...

— Çorba yapmak için tencereyi bile aldım. Bunu da yol için aldım... biraz...

Yol için aldığı «birazcık şey» kocaman bir şeker kutusu... Kız şekeri yemeğe koyuldu. Bana tatlı tatlı bakarak:

— İster misin? diye sordu.

Teşekkür ettim. Açık bavulun yanıbaşında oturan kızıma bakıyordum. Bir göçmene benziyordu. İnsanın evden kaçan dört yaşında bir kızı olması korkunç birşey...

— Bu işi hiç beğenmedim, dedim. Anneni ne kadar üzeceğini düşündün mü?

Kız omuzlarını salladı:

— Ben de çok ıstırap çektim. Artık onunla aramda herşey bitmiştir.

Şekerini yemeğe devam etti, sonra suratıma baktı:

— Git bak, bakalım, dedi. Ne yapıyor?

Öteki odadan bir mendil alıp döndüm:

— Pek bitik bir halde, dedim.

— Nerede olduğumu sordu mu?

— Sormadı, ama ağladığı besbelli.

Suratını şeker kutusuyla sakladı:

— Oh olsun, dedi. Çok sevindim.

On dakika sonra, kimseye görünmeden mutfağa gidip oralara bir göz atmamı istedi. Koridorun ucuna kadar gidip döndüm.

— Ne haber?

— Kötü... Çok ıstırap çekiyor.

— Ateşi de var mı?

— Muhakkak. Hem de yüksek...

Kız şeker kutusunu yere bıraktı, derin düşüncelere daldı:

— Ölecek mi dersin?

— Ölecek galiba? Çok zayıflamış. Bana sorarsan eve dönmen doğru olur.

Şeker kutusu boştu. Kız ayağa kalktı:

— Peki, öyleyse, dedi, ama bu işi senin hatırın için yapıyorum.

Beyler size soruyorum, bu kadar asîl bir hareketin yanında bir dolma kalem ucunun lâfı mı olur?

Kız cesur adımlarla azaba doğru ilerledi. Arkasından bakıyordum. Kapıya gelince döndü, bana elini salladı.

———o———

Benim Evim Onun Evi

Şu sözüme inanın: evinizi kendiniz yapın. Ne demek istediğimi anlatmak için işte size bir misal.

Hikâye eski: harbten evvel başladı. O devirlerde çiçekli yeşil kırlarda gölgemi gezdirirken gölgemin tek başına yürümediğini, başka bir gölgenin koluna girdiğini farkettim. Bazan bu iki gölge durup sıkı sıkı sarılıyordu, çok seviştikleri belliydi.

Bir gün Allahtan bana çok yakın duran öteki gölgenin sahibine döndüm ve:

— Bayan Margarita, mademki gölgelerimiz bu kadar güzel anlaşıyor, onların saadetini temin etsek, fena mı olur? diye sordum.

Margarita adındaki kadın:

— Hakkınız var, efendim ,dedi. Gölgelerimiz uğruna kendimizi feda edelim.

Dördümüz böylece evlendik. Bir dekoratör çağırıp apartmanımızı tertiplemesini rica ettim. Evleri meşhur dekoratörlere süsletmek o zaman yeniden yeniye moda olmuştu. Dekoratör geldi. Badanadan duvar halılarına, eşyadan parkeye, elektrik tesisatından perdelere kadar, her şeyi temin edeceğine söz verdi. İşçiler, ustalar işe koyuldular. Bir zaman geçti. Günlerden bir gün dekoratör bizi apartmanı görmeğe çağırdı.

Doğrusu herşey mükemmeldi. Eşyalar sanki duvarlarla beraber örülmüş gibiydi. Bir milimetrelik boşluk yoktu. Yatak odasına girince Margarita:

— Ne güzel... diye bağırdı. Pembe yorganım bu açık renk karyolanın üzerine ne iyi duracak...

Dekoratör bunu duyar duymaz bir yerine iğne batırılmış gibi zıpladı:

— Katiyen, diye bağırdı, eserim berbat olur, katiyen... Kırmızı çizgili sarı yünden bir örtü... hiç işlenmemiş bej çarşaflar... Desensiz sarı muslin perdeler... Kırmızı yünden bir halı...

Karım dehşete kapıldı. Çünkü bunlara katiyen uymaz şeyler almış, göz nuru dökerek de işlemişti.

— Acaba... Hiç imkânı yok mu?.. diye kekeledi.

Sanatkâr adam:

— Katiyen yok, dedi. Her oda biribirine uygun renkler hacim bütünlüğü olarak düşünülüp yaratılmıştır. En ufak değişiklik bu uygunluğu mahfeder Elbette, istediğinizi yapabilirsiniz... Yeşil çiçekli mavi bir karyola örtüsü bile koyabilirsiniz. Ama o zaman niçin, evinizi tertip işini bir sanatkâra ısmarladınız? İhtiyar teyzenize danışsaydınız ya...

Kıymetli sanatkârın cidden kızdığı belliydi. Pek de sanattan anlamaz insanlardan olmadığımıza yemin ederek kendisini yatıştırmıya çalıştım. Bunun üzerine herşeyi yüzüstü bırakarak basıp gitmekten vazgeçti. Apartmanımızı lûtfen oda oda süsledi: «Burada mavi perdeler... Şuraya yeşil bir halı... Buraya 45-50 boyunda bir tablo... Şuraya bir natürmort... Şuraya da 35 santim kutrunda bir bakır saat... İşte çiviler duvarlardaki yerlerine çakılmıştır.»

Şuraya buraya konulacak çiçeklerin cinsleri, boyları bile tasarlanmıştı. Herşeyin tamamlandığı gün Margarita salona girince kendini kocaman bir koltuğa attı:

— Ne güzel olmuş... diy mırıldandı.

Dekoratör ayıpladığını gizlemiye hiç lüzum görmeden:

— Bu elbiseyle hiç uymadı, bayan! diye âdeta çıkıştı. Yeşil bir koltuğun üzerinde kırmızı bir palto... korkunç bir şey. Açık pembe.. Belki, belki... Ya da fildişine yakın bir sarı... Üstünüzün başınızın rengine artık dikkat edeceksiniz. Sizin için meydana getirilmiş bu sanatkârane dekorun bir unsuru olduğunuzu nasıl unutuyorsunuz?

Yeni apartmanımıza yerleştik. Sanatkârın istediği sanat ahenginin ne demek olduğunu pek çabuk anladık. Oturmak için bir koltuğun yerini biraz değiştirsem, hemen bir rahatsızlık duyuyorum. Besbelli, koltuk yerini yadırgıyor. Dekorumuzun sanat düzeni hemen bozuluyor. Koltuğu yerine hemen koymazsam herşey öyle altüst oluyor ki, meselâ, dolabı yahut da kütüphaneyi yerlerinden oynatarak yeni bir düzen aramak icap ediyor. Yeni bir nağmeyi bir veya birkaç ton yükselterek yahut alçaltarak değiştirmeye benziyen birtakım işler görmek lâzımdı. Boru değil! Sanatçı dekoruna düşmüşüz.

Dekoratörün lütfen kabul edebildiği tek sarı sabahlığından bıkan zavallı karım bir mavi robdöşambr alınca yatak örtüsü ile perdeleri, hattâ halıları, aynaları ve avizeleri değiştirmeye mecbur olduk.

Çok sanatkârana düzenlenmiş bir dekordan ibaret evimizde, bu sanat düzeninin sıkı emri altında bir sene kadar yaşamaya çabaladık. Hareketlerimizin her birini bu sisteme göre tasarlamak, bu sisteme uydurmak zorundaydık. Bir yıl boyunca çabalarımız başarı gösterir gibi oldu. Ama yeni bir şart ortaya çıkınca dekoratöre telefon etmeye mecbur kaldım:

— Bir çocuk karyolasını nereye koyabileceğimi, ne stil karyola olacağımı, ne renk seçeceğimizi lütfen bize söyler misiniz? diye sordum.

Sanatkâr lâfımı yarıda kesti:

— Çok sayın bay dedi, unutmayın ki, benim projem normal ve genç bir karı koca, bir de boyu 1,57 yi geçmiyen bir hizmetçiye göre yapılmıştır. Bu projeye çocuklar dahil değildi. Ailenize yeni bir unsur ilâve ettiğiniz takdirde her şeyi baştan hesaplamam lâzım. Bu da imkânsız, bayım.

— Maalesef çocuk geldi bile, ustad, dedim.

Sanatkâr telefonu hışımla kapattı. Çocuk diye bir varlıktan haberi olmadığı besbelli idi. Ona saygı göstermeli, hiç değilse bu işi ona danışmadan yapmamalıydık. Ama sizi temin ederim ki, ben de, karım da, iyi niyetle davranmıştık. Bütün işi sanatkârca yapılmış dekor düzeninden pek anlamayışımız bozmuştu. Sanatı hiç iplemeden çıkagelen oğlan da inadına şeker mi, şeker. Oğlanı geri göndermektense

dekora boşverdik. Hemen bir başka apartman bulup kendi kaba zevkimizle döşedik. Daha doğrusu bu işi karım yaptı.

Neticede yeni evimiz karımın evi oldu. Ben kendimi, kendi evimde hissetmek ihtiyacını duydum mu otele gidiyorum.

———o———

Venedik Seyahatimiz

Venedik Venediktir. Malûm. Turizmi teşvik maksadiyle basılmış bir rehbere göz atmanız kâfi. Ama öte yandan Margarita, yani karım... Evet, Margarita karımdır. Margaritanın benim karım olduğu Turing - Klübünün rehberlerine daha geçmediği için bundan haberiniz olmayabilir. Hikâyeme Margaritadan lâf açarak başlamamın sebebi bu...

Ben mindere yatmış uyuklarken karım dikişe oturmuştu. Birden bire içeriye oğlum girdi, mindere yaklaştı. Elinde anasının dikiş mezurası vardı. Benim boyumu iyice ölçtü, sonra koşarak odasına döndü.

Bir zaman sonra yeniden gelip omuzlarımın genişliğini alıp kayboldu. Hesaplarını şaşırmış olacak ki, biraz sonra elinde bir kalem ve bir silgiyle göründü. Omuzlarımın ölçüsünü kontrol etti, kâğıda notlar düştü. Sonra ellirimi, sonra bıyıklarımı, kulaklarımı, gözlerimi saydı, hepsini kâğıda yazdı.

Besbelli boyuna 2 rakamı yazmaktan pek memnun kalmamıştı ki, bir tek burnum, bir tek ağzım, alnımda da üç tane çizgi oluşuna sevinmiş göründü. Ben hep uyuyor gibi yapıyordum. Bende ölçülecek yahut sayılacak hiçbir şey kalmayınca oğlan anasına döndü. Evvelâ anasiyle babasının iki ettiğini kâğıdına not ettikten sonra, anasına alıcı gözü ile bir baktı, onu otururken ölçtü. Tekrar kayboldu.

On dakika geçti. Margarita kalkıp odadan çıktı. Biraz sonra elinde bir kâğıtla döndü. Hiçbir şey söylemeden kâğıdı bana uzattı. Kâğıdı okudum:

«Konu: Annenizle babanızı anlatın:

«Annem - babam iki kişidir. Babamın boyu 1,70 dir. Ama yatıyor. Annem de ufak, çalışkan elleriyle dikiş dikmekte. Annemin oturmuş boyu 1.37 dir.

Babamın bir ağzı, iki kulağı, iki gözü, alnında üç tane çizgisi vardır. Bir burnu ile burnunu sildiği iki burun deliği, burun deliklerinin altında da iki tane bıyığı var. Bir bıyığın boyu 7 santimetredir. Annemi çok severim, babamı da.»

Karım müteessir görünüyordu. İki delikli bir buruna sahip olmanın gururu ile burnumu sildim. Sonra karımı teselliye çalıştım. Bilhassa «ufak çalışkan eller» lâfının üzerinde durdum. Ama karım kafasını salladı:

— Babamın yatarken yahut annemin otururken boyunu ömrümde bilmedim, dedi. Bana «babanı tarif et» dedikleri zaman, her şeyi düşünüyordum, ama doğrusu bıyıklarının boyu aklıma hiç gelmedi. Çocuklarımız bize bir ölçü âletinin gözü ile bakıyorlar.

Oğlan daha ufak, dedim. Büyüyünce değişir elbet, meraklanma, sana döner!

— Evet büyüyünce bilgisi de artmış olacak. O zaman: «Annemin ağırlığı şu kadar kilo, hava boşluğunda tuttuğu yer de şu kadar desimetre karedir.» diye yazabilecek! Eski maneviyat dünyasını berbat eden yeni madde dünyası işte bak bizi nerelere getirdi. Öldüğümüz zaman da çocuklarımız: «Anamın tabutunu şu kadar, babamın mezarının üstüvanesini bu kadar yapın» diye kesip atacaklar.

— Olmaz, Margarita diye itiraz ettim, üstüvane dediğin şey makineye ait bir terim. Yani yeni dille yuvak, eskisiyle silindir...

— Allah belâsını versin bu makinelerin! Ölülere bile rahat vermez oldu bu belâ makineler... Dişlerinde Allah korkusunu, insan duygularını ufalayıp mahveden hep bu Fiatlar, Krayzler, yahut da Fordlar! Sen yazı yazıyorsun, Olivetti yazı makinelerini de bunlara katabiliriz. Yüreğinde doğan en tatlı lâflar kâğıda geçmeden önce çelik patırdılarının arasında eziliyor... Karmakarışık, imansız, mahvolmuş çıkıyorlar. Makinenin ufak çekiçleri onları bir duvara çivi çakar gibi kâğıda çakıyor!

Karım bir kere coştu mu, önüne geçmek katiyen hayır getirmez. Seslenmedim.

— Acaba, dedi, sen de yazı makinenin yazışı gibi takır tukur mu düşünüyorsun artık?

Bu suali kendime hiç sormadığım için şaşırıp kaldım.

— Yazılı olarak düşünmüyorum, galiba Margaritacağım, dedim. Ama düşünce ile kâğıt arasında bir gizli bağ olsa gerek... Dolma kaleminin ucu bile bir bağ sayılır.

Margarita kafasını salladı:

— Bir dolma kaleminin ucu çok ince ufak madenî bir yaydır, diye

izahat verdim. Bu ucu kâğıda dayayıp düşünceni ifade eden çizgileri çiziyorsun. Düşüncen hissinin sesidir, elin sesinin ihtizazlarını toplayan diyaframdır. Kalem sesin titremelerini plâğa alan, yani ses şekillerinin kara sicimini düğümliyen âlet uçtur. Biz makinelerin içinden çıkamıyoruz, Margarita... Fonografın esası budur işte... Onun için Olivettiden şaşmıyalım, üstelik de milli sanayii teşvik etmiş oluruz.

Margarita kalkıp sokağa baktı:

— İşin alayındasın, dedi, Oğlunun seni bir eşya ölçer gibi ölçtüğünü düşünmüyorsun. Kilonu bana sorduğundan da haberin yok...

Karım yüksek sesle konuşuyordu. O anda kapı açıldı, içeriye kızım girdi: Suratı asıktı:

— Bu evde uyku uyuyamıyacak mıyız artık? Yarın sabah çalışacağım, yeşil mendili de yıkamam lâzım... Ve dört buçuk yaşının yaşama usancını beraberinde götürerek odadan çıktı. Bunun üzerine Margarita kendimizi müdafaa etmek, bir reaksiyon göstermek zorunda olduğumuza inanıverdi. Ve böylece Venediğe gitmeyi kararlaştırdık.

Dediğim gibi, Venedik Venediktir. Venediği bilmiyen yoktur, onu anlatmaya kendini mecbur sanan avanaktır. Yıllardan ve yıllardanberi her şey suyun içinde kalmış bir şehir... Asırlar hiçbir şeyine dokunmadan hiçbir tarafını bozmamaya gayret ederek birinden ötekine teslim etmiş. Şimdi Venediğin yeri turizm yönünden kartpostallardır. Margarita otuz dört yere kart gönderecekti, ama otuz iki tane kart bulabildi:

— Bu durumda insan ancak başkalarını düşünüyor. Neden biraz da kendimizi düşünmiyelim, kendimize bir kart göndermiyelim? Ben sana bir kart yollayım, sen de bir tane bana yolla. Eve dönünce böylelikle iki tane kart buluruz, biri sana, biri bana. Hatırlanmış olmak insanın hoşuna gider daima...

Ben Margaritaya bir kart yazdım. Margarita da bana bir kart yazdı. Bunları postaya attıktan sonra Venediği dolaşmıya çıktık.

Margarita:

— Venedik, herkesin görmeden bildiği bir şehirdir, dedi. İnsan Venediği tekrar tekrar görse, yine de nasıl olduğunu bilmez. Kısacası, Venedik ayağını basmadan gittiğin, ama yüz kere de gitmiş olsan hep ilk defa gelmişsin dugusuna düştüğün bir garip şehir...

Ben de herkesin Venedikten kart aldığı ve Venedikte bulunduğu zaman bütün vaktini kart yazmakla geçirdiği için bu hisse kapıldığını söyledim. Karım bundan sonra çocuklara alınacak hediyeleri düşünmeye başladı. Kız ağır makinelere düşkün olduğundan ona hediye

bulmak kolay iş. Bir kiloluk kocaman bir cıvata ile ona uygun bir somun almak bu işi görür. Ama oğlanın hediyesine gelince iş değişti:

— Bir şakul, bir gönye bir de tesviye âleti alsak? diye teklif ettim. Bunlarla şekillerimizi daha kolay tesbit eder, okuldaki sorularda bizleri daha doğru olarak tarif edebilir. Hattâ bir termometre de alsak, onunla derecemize bakabilse...

Karım içini çekti:

— Oğlana büsbütün çullanma, dedi. Oğlan her şeyi santimetreye, grama ve saniyeye vuran materialist bir medeniyetin bizden de fazla kurbanı... «22 dakika 15 saniye içinde evlendik. Papazın boyu 1 metre 73'tü. O gün hararet 24 dereceydi. Nikâh yüzüğünün ağırlığı 6,2 gramdı». Zavallı evlâdımız hâtıra defterine evlenişini bu şekilde kaydedecek...

Düşüncesinin bu noktasına varınca karım oğlunun evlenişini endişe ile düşünmeye başladı. Gelini aleyhinde atıp tuttu. Sonra bir tencereye ihtiyacımız olduğu için oğlana kocaman bir alüminyum tencere aldık. Üzerine kırmızı boya ile: «Venedik hâtırası» diye yazdım. Margarita bu hareketimi takdir etti:

— İşte çocuklar böyle terbiye edilir, dedi. Hediyenin öz kıymetini değil, hediye verenin niyetini takdir etmeleri öğretilmeli... Bizi ezen makine medeniyetinin materyalizmine karşı gelmenin en güzel yolu işte budur, aferin!

İstasyona gitmek üzere vapura bindiğimiz zaman gece olmuştu. Sular pırıl pırıl parlıyordu. Margarita:

— Hey Venedik, diye içini çekti. Gidiyoruz, ama sende bizden birşeyler kalıyor.

Yalan da değilmiş. Oğlanı adam edecek tencereyi ya vapurda ya da istasyonda unutmamış mıyız? Milânoya varıncaya kadar bir şey bulamadık. Oğlana bir pasta kısmet oldu, o kadar... Üzerindeki kâğıda «Venedik hâtırası» diye yazdım. His bakımından pek bir şey değişmedi sanırım.

Kız cıvataya bayıldı. Onu bir ipekli parçasına özenerek sarıp karbüratör Ciakommo'nun yanına yatırdı.

— Adı Gigi olsun ,dedi, Ciakommo'nun oğludur bu... Evden kaçmıştı, ama döndü artık. İkisi de bakın ne kadar mesutlar...

Arkasından «karının» - yani anasının - Venedikte neler yaptığını, çok para sarfettirip ettirmediğini, cebimde para kalıp kalmadığını sordu:

— Az bir şey kaldı, dedim.

Bunun üzerine kız yatağından, içinde üç liret bulunan ufak bir paket çıkarttı. Liretleri bana uzatarak:

— Kamyonun bir tekerleğini sattım, diye anlattı. Ve anne şuursuz olduğu zaman, babaya yardım için kızın fedakârlık etmeye mecbur olduğunu anlatmak ister gibi içini çekti.

Kamyon oğlanın kamyonu olmakla beraber, bu fedakârlık bana çok dokundu.

Ertesi gün akşam, Venedikten bana bir kart geldi. O dakikada kimden geldiğini anlıyamadım. Karım:

— Gördün mü, uzakta da olsam yine seni düşünüyorum, dedi.

O zaman meseleyi hatırladım:

— Sana kart gelmedi mi, Margarita? diye biraz şaşırarak sordum.

Hazin hazin:

— Daha bir şey gelmedi, dedi.

Ertesi gün eve döndüğüm zaman Margarita yine üzgündü:

— Hiç birşey gelmedi, dedi.

— Bu işi anlıyamadım, kartları aynı zamanda postaya attıktı, biliyorsun!

Karımın sesi titriyordu:

— Değeri yok, hiç değeri yok...

Bir gün daha geçince akşama karımı fena halde kızmış buldum:

— Bir şey gelmedi mi?

— Gelmedi...

Bunlar çarşamba günü oluyordu. Perşembe ve cuma günleri eve gitmedim. Cumartesi günü eve döndüğüm zaman «Venedik kartından» hâlâ haber gelmediğini hemen anladım. Margarita'yı teselliye çalıştım:

— Sabırlı olman lâzım, postada öyle gecikmeler çok görülüyor, dedim.

Karım:

— Erkeklerle desen daha doğru, diye lâfımı kesti.

Pazartesi, salı geçti. Çarşamba günü pek asabileşmiş görünen karım:

— Bu gece uykumda seni ölmüş gördüm, dedi. Seni Venedik denizinden çıkartıyordum, postaya atmayı unuttuğun kartı cebinde bulmayayım mı?

— Gördün mü, o erkeklerden olmadığımı kabul et... Bana haksız yere kızıyormuşsun!

Margarita fevkalâde heyecanlı idi, korkuyla:

— Bu rüya hakikat olamaz, değil mi? Sen orada ölmüş olamazsın... dedi.

— Ben de önce biraz telâşlandım. Ama baktım değil... Hayattayım, sapasağlamım, işte karşındayım.

— Bazı ahvalde, hakikatle rüya biribirine karışıyor, hangisi sahici hakikat, anlaşılamıyor. Babasının şahsiyetini bir sayı meselesi haline getiren Alberto'nun yaşadığı dünyada bütün santimetrelerinle burada sağ olsan bile ben çoktan dul kalmış olamaz mıyım?

Margarita ölçüp biçmeyi sevmez. Bunun için de onların erişemediği yüksek hakikatlere varabiliyor. Muhakeme matematiktir, yani maddedir. Daha doğrusu, sayıdan ibaret olan maddenin kendisidir. Halbuki üstün hakikatler tabiat üstü olaylar... yani en sonunda hiç bir şey anlamıyorsunuz ama üstün olay üstün olaylığından zırnık kaybetmiyor.

Sokağa çıktım. Kendimi yokluyorum. Vücudum bana cesedimmiş gibi geliyordu. Akşam eve geç döndüm. Karım:

— Haber yok! dedi.

Kâbus dolu bir gece geçirdim. Kötü bir haber alacağız diye ödümüz koparak gazeteleri okumak için erkenden kalktık. Karım:

— Venedik gazetelerine abone olsak... teklifinde bulundu.

— Tanınmış bir insan sayılırım, dedim. Beni denizde boğulmuş bulsalar havadis bütün gazetelerde çıkar muhakkak, sol gazetelerde bile...

Akşam üstü Margarita aşağıya inip posta kutumuza baktı; biraz sonra «İşte geldi» diye bağırarak çalışma odama girdi. Postanın bir yanlışlığı... Lüzumsuz bir gecikme... Karta uzun uzun baktık. Karım:

— Sibiryadan dönmüşün gibi oldum, diye içini çekti.

— Çok şükür bu kâbustan kurtulduk, diye içimi çektim. Hayat devam ediyor.

O anda ev müthiş bir gürültü ile sarsıldı. Oğlan elinde metro, kardeşini ölçmeye çalışıyordu...

— «Erkek yahut kız kardeşinizi tarif edin» konulu bir ödevim var... diye bar bar bağırıyor.

Karım atıldı:

— Analar babalar, kardeşler ölçülmez!

Alberto'nun yazısı içler acısı bir şey oldu:

«Kız kardeşim iki gözü, iki bacağı, iki kulağı, iki kolu, bir kafası, bir ağzı, bir burnu, burun silmek için de iki burun deliği olan bir kızdır. Kız kardeşimi çok seviyorum, ama bir erkek kardeşim olmasını da çok isterdim.»

Altmışın Ona Taksimi

8 kere 10 seksen edince, seksenin sekize bölünmesinden 10 elde edilmesinin gayet normal olduğunu anlatıyorum. Oğlan bunu pekâlâ anladığını, ama 80'i ona taksim edemediğini, buna karşılık altmışı altıya bölebildiğini söylüyordu.

— Aynı şey değil mi? diyorum. 80'i 8'e taksim edersen, 10 çıkar, 60'ı 6'ya taksim edersen yine 10 çıkar .

— Anladım, demek ki 80 müsavi 60.

— Değil oğlum. 80, 60 dan farklıdır. Ama 80'i 8'e, 60'ı da 6'ya taksim edersen aynı rakamı buluyorsun şimdi anladın mı?

— Anladım! dedi ama, bu anladım pek yarım ağızla çıkmıştı.

Bu gibi durumlarda dayatmayı sevmem. Hemen bir başka yol seçerim. Elime 60 tane kürdan aldım, onar onar masanın üzerine dizdim. Sonra 80 tane kürdan alıp onları da onar onar dizdim.

— Bak oğlum, 10 kürdanı 8'le çarparsan ne eder?

— 80.

— Peki. Ya 10 kürdanı 6 ile çarparsan, ne eder?

— 60..

— Güzel.. Şimdi bunun tersini yapalım, ama kürdanlara dokunmadan... Şimdi şunlar seksen kürdan değil mi? 80'i 8'e taksim edersen, ne eder?

— 10 tane kürdan...

«Çok şükür, oldu» diye düşünerek sevindim.

— Peki, ya 60 tane kürdanı 6'ya taksim edersek?

Oğlan bir yüzüme baktı, bir kürdanlara... Durakladı. Sanki bir şeylerden kuşkulanıyordu. Kürdan kümelerinden bir tanesini eline aldı, saydı, sonra yerine koydu:

— 60 kürdan 6'ya taksim edilince 8 eder, dedi.

Bunun üzerine âdeta köpürdüm. Benimle alay ettiği belli bir şeydi. Karım masaya yaklaşıp kürdanları saydı:

— Çocuk doğru söylüyor, dedi. 8 tane kürdan var.

Ben de saydım: Hakikaten 8 tane kürdan vardı. Bütün kümeleri saydım: 10'luk 3 tane, 8'lik 2 tane, 9'luk bir tane... Oğlan inanmaz bakışlarla yüzüme bakıyordu. Artık zorbalıktan başka çarem kalmamıştı:

— Bu akşama kadar bölümlerini doğru yapmazsan yarından tezi yok, seni okuldan alıp çırak veriyorum, dedim. Duvarcı çırağı oluyorsun, sıkı dur!

Bu konuşmayı son derece sert yaptığım için oğlan ağlıyarak odasına gitti. Ben de karıma kasılarak baktıktan sonra işime döndüm. Oğlan on dakika sonra geldi. Artık ağlamıyordu. Sakinleşmişti:

— Duvarcı olacağım, dedi.

Bunun üzerine Margarita yerinden kalkıp kumaşlarını, yünlerini bir iskemlenin üzerine attı ve bana baktı: gözlerinde hakarete uğramış analıkla daha bir çok şeyler vardı. Oğlanı kolundan yakaladı:

— Gel evlâdım, dedi. Hakikatte 8'luk yahut 9'luk olan bu onluk yığınlara başvurmadan sana bölümleri öğretirim...

Kırk beş dakika kadar içerde kaldı. Odaya girdiği zaman sakinleşmiş, güler yüzlü olmuştu. Yerine oturdu, şarkılar mırıldanarak dikişini aldı.

— Düşünülürse, duvarcı ustası olmak da bir meslek, dedi.

Alberto içeriye girdi. Yüzü değişmişti âdeta:

— 12! diye bağırdı.

— 12 ne? diye sordum.

Elindeki düğmeleri göstererek:

— 60'ı 6'ya taksim edersen 12 eder, diye izah etti. Birer birer saydım. Kırmızı düğmeler toplanınca 12 çıkıyor.

Karıma döndüm:

— Neyle toplanacak? diye sordum.

Karım içini çekti:

— Bilmem ki... dedi, belki tuğlayladır.

— Tuğlanın ne ilişiği var yahu?

— Duvarcı olacak demedin mi?

— Elbet.

Alberto:

— Şimdiden mala, şakul filân isterim, dedi. Mektepten gelince senin kapını tuğlayla öreceğim!

Oğlanı duvarcı çırağı olmaktan bin meşakkatle caydırdık.

— Öğretmen ne halt ederse etsin, tasası bize mi düştü, dedik.

———o———

1957 Yılı Noalinde Olup Bitenler

Margarita yumuşak tabiatlı, anlayışlı bir kadındır. Ama bazı mevzularda inançlarından hiç vazgeçmez. Meselâ, çocuklara karşı sert davranmanın faydasına inanır. Bu inancını dünyada değiştiremezsiniz.

Bizim kız, çorbayı beğenmeyip karamelâlı veya kakaolu peynir istediği, yatağa bisikletiyle girmeyi, ya da buna benzer bir yaramazlık tutturduğu zaman, Margarita'nın tatlı yüzü hemen sertleşir. Boynundaki damarlar şişer, gözleri çelik ışıklar saçar. Kızın üzerine kedi gibi atılıp korkunç yüzünü çocuğunkine yaklaştırır ve her seferinde beni önce sıçratan, sonra da taş gibi katıltan o korkunç feryatlarından birini salıverir:

— Eveeeett!...

Karıma göre çocuklara karşı sert davranmak işte budur. Bütün istekleri «evet» diye karşılamak, ama bu «evet»i pencereleri, hattâ duvarları titretecek kadar şiddetle bağırmak. Bir gün ona:

— Karıcığım, dedim. Çocuklar senden saçma bir şey istedikleri zaman, «evet» diye bağıracağına, alçak sesle: «hayır» diye cevap versen daha iyi olmaz mı?

— Seninle ilk tanıştığımız gün, bağırmamaya taraftardım, benimle gezmeye gelmek müsaadesini istediğin zaman, sana usulca «hayır» diye cevap verdim, ama yine de benimle gelmene müsaade ettim. Alçak sesle «hayır» ile yüksek sesle «evet» arasında bir fark yok. Ama çocuklara bağırarak «Evet» demek daha doğru. Sen çocuk psikolojisinden bir şey anlamıyorsun.

Bu meselenin üzerinde durduğum zaman, Margaritayı büsbütün haksız bulmuyorum. Bir gün bizim kız mutfakta ağlamaya başladı. Ağlamıyor, boğuluyordu. Onu mutfak masasının altında bir göz yaşı gölünün ortasında buldum:

— Ne oldu?

— İçi nuga'lı kara çikolata isterim... diye öyle bir bağırış bağırdı ki, ufacık ciğerlerine bir şey olacak diye ödüm koptu. Onu ağabeysine emanet edip istenen çikolataları almaya koştum. Epey aradıktan sonra nuga'lı çikolatayı buldum ve soluk soluğa eve döndüm. Kıza paketi olduğu gibi verdim. Ağlamayı kesti, paketi açtı, bir çikolatanın kâğıdını çıkarıp hakikaten nugo olup olmadığını anlamak için üzerini tırnağı ile kazıdı.

Ben de yazı makineme döndüm. Kız biraz sonra göründü. Yanıma geldi, çikolatayı ağzından çıkarttı, tekrar kâğıdına sardı ve pakete yerleştirdi. Sonra paketi bana uzattı:

— Ağlamak daha çok hoşuma gidiyor, dedi.

Ve mutfak masasının altına döndü. Feryatları yeniden yükseldi. Bu iş yarım saat kadar sürdü. Sonra karımın her zamankinden de şiddetli bir «evet»ini duydum ve kız sesini kesti.

Belki de karım haklı... Çocuklara sert davranmak lâzım. Maalesef, git gide daha sert davranmak icap ettiğine göre, biz evde çok yüksek perdeden konuşur olduk. En nazik fikir alış verişlerinde bile ses perdesi baş döndürücü yüksekliklere çıkıyor. Bu hâlimiz «terbiyeli centlmen» tarzına hiç uymuyor ama iyi tarafları yok değil: meselâ, karım bana saati sorduğu zaman, yerimden kalkmama hiç ihtiyaç kalmıyor. Üst kattaki kiracı pencereye çıkıp saatin on veya altı olduğunu avazı çıktığı kadar bağırıyor.

Bir akşam Margarita oğlana gene aritmetik öğretiyordu. 7 kere 8' e geldi mi oğlan sapıtıyor. Margarita bir kere daha :

— 7 kere 8? diye sordu. Hattâ altı kere üst üste sordu. O ara kapı çalındı. Gidip açınca karşımda beşinci kattaki kiracının kıpkırmızı kesilmiş suratını gördüm. (İkinci katta otururuz.) Herif nefretle:

— 56... diye bağırdı.

Bir Aralık gecesi eve girdiğim zaman kapıcı kafasını kapıdan uzatıp bana alay dolu bir seesle şunları söyledi:

«— Noel geldi Noel!
Çocukların bayramı, ne güzel
Her dükkânda oyuncak şeker
Uslu çocukları bekler...»

Hemen anladım. Karım çocuklara Noel'de okuyacakları şiiri öğretmeye başlamıştı. Kapımıza varınca hakikaten Margaritanin sesini duydum:

— Noel geldi Noel...

Kızın sesi devam etti:

— Aptalların bayramı... Ne güzel!

Bunun üzerine kıyametler koptu. Kapıyı çalmayı daha doğru buldum. Bir hafta sonra bizim kasap yolumu kesti:

— Ne tuhaf, dedi, bu kadar uyanık bir çocuk bu şiiri bir türlü öğrenemesin, hakikaten tuhaf. Mahallede ondan başka bütün çocuklar ezberledi...

Sütçümüz lâfa karıştı:

— Çocuk bu şiiri öğrenmek istemiyor herhalde... Hakkı da var.

Şiirde bayramın kutsal tarafı üzerinde pek durulmamış. Oğlunuzun öğrendiği daha güzel:

Ey gök yüzündeki melekler
Bu kutsal gecede, gökyüzünden getirin,
Bayram yapan tabiatı
bir yıldızlı örtüyle örtün...

Manav lâfını kesti:

— Yanlış söylüyorsun, dedi.

Ey gökyüzündeki melekler
Bu kutsal gecede, gökyüzünden getirin
Bayram yapan milleti
Bir yaldızlı örtü ile örtün...

Kömürcünün de katıldığı çekişme büyüdü. Karışıklıktan faydalanıp oradan kaçtım. Apartmanın ilk sahanlığına ayak basarken Margarita'nın feryadını duydum:

Bu kutsal gecede
Şarkılar söyliyen milleti...

Nole iki gün kala çok kibar hâlli bir bay beni görmeye geldi:

— Karşıdaki apartmanda oturuyorum, dedi. Asabım çok bozuktur. Artık dayanamıyacağım. Sabahtan akşama kadar:

Noel geldi Noel
Çocukların bayramı
Her dükkânda oyuncak şeker
Uslu çocukları bekler...

saçmasını dinliyorum. Arkasını, sonunu öğrenmezsem gebereceğim. Kızınızın sanat anlayışı bu çeşit şiire uymıyabilir. Ama ben de susuzluktan ölen ve eline geçirmediği bir bardak su gösterilen insana benzedim. Para işi ise, istediğiniz parayı vermeye hazırım, ne olur, beni bu azaptan kurtarın.

Kızın masasında şiiri buldum, adam deli gibi üzerine atılıp şiirin dört kıtasını bir kâğıda yazdı, mesut gitti. Kapıda:

— Hayatımı kurtardınız, dedi.

Noel arifesinde ekmekciye uğradım. Ekmekçimiz bulunmaz iyi adamlardandır. İçini çekerek:

— Çok yazık, dedi. Kız: «Uslu çocukları bekler» de takıldı kaldı. Bu cenabet şiiri öğrenemiyor bir türlü .Bu gece işin içinden nasıl çıkacak bilmiyorum. Ne ise, yarın bu belâdan kurtuldu demektir...

Akşam sofraya oturduğumuz zaman karım pek üzüntülü idi. Çocukların yazdığı bayram tebrikleri tabağımın altından çıktı. Nihayet o mühim an gelip çattı. Karım bana:

— Alberto galiba sana birşey okuyacak, diye haber verdi.

Oğlan bu sefer her mahçup oğlan gibi kırıtmaya başladı. O zaman işe kız girişti:

Hey gökyüzündeki melekler
Bu mukaddes gecede, gökyüzünden getirin,
Bayram yapan milleti
Bir yıldızlı örtü ile örtün...

diye başlayıp ağabeysinin şiirini baştan sonuna kadar, utanmadan, çekinmeden okudu. Bahtsız oğlan odadan kaçarken; hıçkırıklarının arasından:

— O benimki idi, diyebildi.

Karım şaşırıp kalmıştı. Ama kendini toparlayıp masanın üzerinden eğildi ve kıza:

— Hain alçak! diye bağırdı.

Kız o kadarına hiç aldırmadı ve o korkunç bakışa soğuk soğuk bakarak dayandı. Kız o zamanlar daha dört yaşındaydı. Ama bu ufacık mahlûkta Lükres Borcia, Mata Hari, George Sand, La Dubarry, kaçırılan Sabin'ler ve Karamazoff'ların kız kardeşlerinin ruhu saklanmıştı.

O sırada Kabilden kazık yiyen Habil kafasını işletmiş olmalı, oğlan odaya döndü, en uygun selâmı verdi ve kıza öğretilen şiiri bize su gibi okudu. Bunun üzerine Margarita bu iki çocuğun hayatının en büyük tesellisi olduğunu söyliyerek hüngür hüngür ağlamaya başladı. Ertesi sabah da, bir sürü insan bizi tebrike geldiler ve en meşhur polis romanlarında bile böyle şaşırtıcı, böyle umulmaz bir vakaya rastlamadıklarına yemin ettiler.

—o—

1948 SERGİSİ

Makine paviyonunda gördüğüm bir duvar ilânını hiç unutamıyorum. İlân bir Dizel motörü ile iki işçinin resmiydi. İş elbisesi giymiş yaşlısı yine iş elbisesi giymiş gencin omuzuna bir eliyle dayanıp öbür eliyle Dizel motörünü ve «Reinach Yağlama Servisi» yazısını gösteriyordu. Bu «Reinach Yağlama Servisi» esasen «şairane» denilecek kelimeler değildir. Ama resmin bir şefkatli ve dost tarafı vardı ki, tesiri

altında kaldım. Margarita yanımda idi. İkimiz resmi uzun uzun seyrettik. Nihayet karım derin derin içini çekti:

— «Reinach Yağlama Servisi»... Ne asil ifade... İşte işçilere bu gibi kelimelerle hitap etmeli. Onları kızdıran, patronlarına karşı isyana teşvik eden lâflarla değil, dedi.

Karımın bu sözüne şaşmamalı. Margarita'nın kelimelerle ifade ettiği düşüncelerin daima iki anlamı vardır: biri asıl, yani sözlükteki... biri duygu anlamı... İlk Milanoya ayak bastığımız akşam Dom meydanındaki anıtın basamaklarına oturduk ve ışıklı ilânları seyretmeye koyulduk. Gözümüze ilk çarpanı «Varese ayakkabı fabrikası» oldu. Onu uzun uzun seyrettikten sonra karım:

— Varese ayakkabı fabrikası... diye mırıldandı... İşe büyük şehirhirlerin şiiri... Bu muazzam gürültülü kalabalık arasında insan kendini ne kadar yanlız hissediyor...

Kelimelerin duygu anlamını sezmek Margarita'ya mahsustur. Hâlâ bugün «Varese Ayakkabı Fabrikası» ilânını görünce içini çekerek:

— Ah canım, ömrümüzün ilk Milano'su... der, İkimiz başbaşa olduğumuz halde kendimizi nasıl da dört kişi imişiz gibi kalabalık hissediyorduk.

Sergide Reinach Yağlama Servisinden başka şeyler de gördük, meselâ gemileri kaldıracak bir vinç... Binlerce başka harikalar görmüştük, ama kız bu vincin önünde duruverdi:

— Baba, şunu bana al...

Münakaşa epey uzun sürdü, vinçten vazgeçmesini ancak bir otomobil karbüratörü almakla temin edebildim. Margarita:

— Bu kızın makineye karşı müthiş bir istidadı var, dedi. Belki de ilerde iyi bir tren işçisi olur. Kötü bir avukat olmaktansa iyi bir şimendifer işçisi olmak elbet daha iyidir. Sonra tren işçisi seyahat ediyor, kültürü artar.

Karbüratör eve geldikten sonra kızın gözünde ehemmiyetini kaybetmedi. Kız karburatörü götürüp mekanizmasını iyice inceledi. Gece yatağa girmeden evvel incelemelerinin sonucunu bana da bildirdi:

— Adı Ciakomo, dedi. Büyüyünce doktor olacakmış. Annesi ölmüş. Babası da hapiste imiş. Bir kilo ekmekle yüz gram salam çaldığı için.

Bu durum karıma çok dokundu:

— Soyal eşitlik sağlanmazsa ihtilâlden kurtulamıyacağız, dedi. Açlık yüzünden bir kilo ekmekle yüz gram salam çalmaya mecbur

kalmış zavallı bir adamın hapise girmesi hak ve adalete uymuyor...

Karıma bahis konusu adamın karbürotörün babası olduğunu hatırlattım. Asil bir edâ ile:

— Zararı yok! Açlık herkes için açlıktır. Açlığın karşısında sınıf farkı yoktur... deyip kafasını yastığa koydu. Sonra içine bir şüphe düşmüş olacak ki:

— Kuzum, dedi, bizim yeni başvekilin milleti Sibiryaya sürmesi ihtimali var mı sence?

Bu ihtimali katiyetle reddettim:

— Öyle şey olamaz...

Margarita gözlerini kapattı:

— İçim rahat etti, dedi.

Kız anasına gizlemediği bir alayla baktı:

— Kadın Ciakomo'yu bana, aldın diye kıskanıyor, dedi. Sonra parmağı ile Margarita'nın üst dudağını kaldırdı:

— Gördün mü, dedi, takma bir dişi var, bir de topallıyor...

Bu faydalı bilgiyi bana verdiği için kendisine teşekkür ettim ve bedbaht Ciakomo'nun talihsiz kaderini düşünürek içimi çektikten sonra çalışmaya gittim.

———o———

Vicdan Rahatlığı

Bir gün bay Bik senelerden beri tahayyül ettiği şeyi karısının haberi olmadan tahakkuk ettirmeye muvaffak oldu: İki tane yüz liralık biriktirebildi. Cebinde iki tane yüzlük vardı. Hem de insanın aylık aldığı gün cebine soktuğu fakat daha o gün gidecek yeri hazır olan yüzlüklerden değil... Hayır, hiçbir bütçeye girmeyen ve istenildiği şekilde kullanılabilecek iki tane yüzlük... Meselâ elli lirasını sigaraya ver, seksen lirasını potin bağına, otuz lirasını portakal suyuna... Sarfet rahat rahat... Çocukların yemişine, ya da karının, ekmekçinin hesabından önce ödenmesi lâzım yeni elbisesine eklenmeyecek. Yani sağlam, güzel iki tane yüzlük... Bay Bik, bir takım fedakârlık, gayret ve fazla mesai sayesinde bu yüzlükleri cebine sokunca kendini bir milyarderden zengin sandı.

Büsbütün hakkı yok değildi: aklına eseni yapabilecek herif milyoner demektir. Canın çekerse: incecik poplin bir gömlek, bir tanesi yeşil olmak üzere iki tane şapka, kendi kendine açılan bir şemsiye, altı çift pabuç, iki tane pipo, gramofonuna on iki tane plâk, altı paket Amerikan cigarası alabilir. Bay Bik mesut olmakta haklı...

İlk izin gününden istifade edip dükkânları dolaşmaya çıktı. İşe çamaşırla başladı: çorap, atlet, don aldı, vezneye geçti. Hovarda bir tavırla yüklüklerden bir tanesini kasyere uzatıp ıslık çalaraktan bekledi. Kadın yüzlüğü iade etti:

— Kalp para, efendim, dedi.

Bay Bik:

— Kalp mı? diye kekledi.

— Hem de daniskası... Bakın, kâğıtta flagran yok, fazla kalın resimler silik. Bakın parmağınızı ıslatıp üzerinden geçirdiniz mi boyası bile çıkıyor...

Bay Bik, içinde bir şeyler yıkıldığını hissetti. Kekeliyerek af diledi ve ikinci yüzlüğü çıkarttı. Ama veznedeki kadın ufaklığım yok bahanesiyle ikinci yüzlüğü almadı. Bay Bik başka ufak para ile borcunu ödedikten sonra dükkândan kaçtı âdeta.

Kalp bir yüzlük! Ya öteki nasıldı? Neden kadın onu almamıştı? Bay Bik banknota uzun uzun baktı, tetkik etti, kalp olanı ile mukayese etti, nihayet rahatladı. Hiç olmazsa bu yüzlükte kusur yoktu.

Bir kahveye girdi, kalp yüzlüğü yine çıkarttı, baktı. Kalp olduğu besbelli idi, şüphesiz. Bir çocuk bile bunu farkederdi. Bunu verene iade etmenin imkânı da yoktu. Birinci yüzlüğü nereden, ikincisini kimden aldığını hatırlıyamıyordu bile. Ağlamaklı oldu. Bütün hülyaları mahvolmuştu. Sonra defterini çıkardı, almaya karar verdiği bir takım eşyaları listeden sildi. Ancak yüz liralık mal alabilecekti. Yüz liralık mal da fena değildi. Ama kendisine bu kalp yüzlüğü süren adam da namussuzun namussuzu... Katillerin en büyüğü... Sigarasından, pabuçlarından, kahvesinden fedakârlık edip para biriktiren zavallı bir adamı kazıklamak ne demek?

Bay Bik o meçhûl adamdan iğreniyordu. Kalp yüzlüğü dörde katladı, cüzdanının en dibine sakladı. Bu kadar sersem olabileceğini kimseler sezmemeliydi. Bu yüzlüğü başka birine sokuşturmak aklının köşesinden bile geçmiyordu. Bay Bik namuslu bir insandı, vicdanı rahat olmazsa uyuyamazdı. Zaten bu kadar korkunç bir namussuzluğu işleyecek kadar cesaretli olamıyacağını da biliyordu. Sokağa alış verişe

çıktı. Alış veriş ederken de kalp yüz liralığı ile alabileceği eşyaların inadına kırıttığı vitrinlere uzun uzun baktı. Evine çok geç döndü. Saat onda yattı, ama uyku bir türlü gözüne girmedi. Gırtlağına bir şeyler tıkanıyordu. Hayır, bunu kendisine yapmamalıydılar. Onun gibi namuslu bir adama, ömrü boyunca en ufak namussuzluğu görülmemiş bir insana kalp para sokuşturulmaz! Cinayettir...

Artık dayanamayıp yataktan kalktı, cüzdanından yüzlüğü çıkarttı ve çalışma odasına kapandı. Bu yüzlük karısının eline geçmemeliydi. Kadın izahat ister, bay Bik hakikati anlatmaya mecbur olur, o zaman gel de dinle: «Kalp paraları yutan iki yüzlü herif!»... Hayır kimsenin keşfedemiyeceği gizli bir yer bulmalıydı. Kalp para çıkartmak için insan ne kadar namussuz olmalı!

Bay Bik yüzlüğü açıp baktı. Yüreğine bir şeyler indi: farkına varmadan kalp yüzlüğü birlerine sokuşturmuştu meğer. Nerede, nasıl olmuştu? Ama kalan yüzlük hiç şüphesiz sağlam... Bay Bik kendini birdenbire on yaş gençleşmiş hissetti. Sağlam yüzlüğü cüzdanına koydu ve yüreği rahatlamış bir halde uyumaya gitti.

Bu hikâyeden çıkaracağımız hisse:

Bay Bik'ler, vicdan rahatı içinde yaşadıklarını söylerlerse aldırmayın. Namuslu adamın sırrı, ancak istemiyerek namussuzluk etmesidir.

—o—

İki Kişilik Kaza

Elbette motosikletimle yola çıktığım zaman, bende şıklık müsabakasına girebilecek bir insan hali yoktur. O sıralar şahsen bir çifte bıyıkla süslenmiş kocaman bir patates çuvalına epeyce benzerim. Taşıtlar arasında motosikletimse pek fakir kalır. Ama, ne olursa olsun, Varazze'yi geçtikten sonra yanımdan sıyrılıveren pırıl pırıl bir otomobilden, bir oğlan neden bana dilini çıkarttı?

Gidiş süresince başka önemli iş olmadı. Garessio'da çok hoş vakit geçirdim: pazar günü, yol kenarındaki bir arsada oynanan futbol maçını seyre gittim. İkinci haftaym başlar başlamaz askerî bir bando

taşıyan kocaman bir otobüs arsaya giriverdi. Doğrusu böyle şeylere çok büyük şehirlerde bile her zaman rastlanmaz.

Garessio'da iken Margaritayı kandırıp motosikletime bindirdim. 65 santimlik silindiri dalgaya getirip yolun bozukluğunu unutturmak için karımla gevezelik ediyorduk. Maalesef Cenovaya yaklaşmışken motosiklt raylara takılıp devrildi. Tesadüfen Margarita da yere düştü. Ben en sakarları ve ağırları olduğum için kendimi motosikletin altında buldum. Karım ayağa kalkmış dehşet içinde: «Düştüm... düştüm...» diye hırıldıyordu. Etrafımız, hemen kalabalıklaştı. Biri:

— Gördün mü, haklı çıktım, dedi. Tam aynı yerde düştüler yine.

Başka iki kişi dikkatle motosikleti tetkik ediyordu; bir tanesi:

— Öndeki yay kusurlu, dedi.

Ötekisi:

— Makine dediğin şey güzel... diyordu.

Bir üçüncüsü motosikletin yokuşları iyi tırmanıp tırmanmadığını sordu. Bunun üzerine kendi kendime ayağa kalkmaya ve motosikleti kaldırmaya karar verdim. Biz tekrar makineye binip yola çıkarken, kalabalık kaldırımda dizilip yeni bir kaza beklemeye koyuldular. Margarita son derece hiddetliydi:

— Seninle bir daha yola çıkmak mı? diye homurdanıyordu, Allah göstermesin!

— Neden motosiklete bindin şimdi, öyle ise?

— Hâlâ birinci binişim sayılır...

Cenovaya vardıktan sonra karım etrafına bakındı, bu daracık denizin, limandaki bu gemilerin, doklardaki vinçlerin, bütün bunların aklına Milono'nun meşhur «Beş Günü» nü getirdiğini açıkladı (1)

— Neden, dedim, Cenova aklına Milanonun «Beş Günü» nü getiriyor?

— Bilmem ki... Belki de Marsala çıkartması yahut da Mazzini'nin mezarını düşünmüşümdür. Ama Luguriya ile Lombardya arasında hissî bir bağ var, gibi geliyor bana.

Zaman zaman budala bir dalgınlıkla faydasız konuşan insanlardan oluverdiğim için karıma bu tedainin belki de meşhur «Ligurya-Lombardya marmelâtı» markasından geldiğini söyledim. Margarita içini çekti:

— Anlamıyorsun, dedi. Herşeyin mecazî mânasını anlıyamıyorsun. Neticede başka başka diller konuşuyoruz ikimiz... Ama gökyüzü kararıyor... Fırtına mı kopacak acaba?

---

(1) Milanoluların Avusturyalılara karşı dövüştükleri beş tarihî gün.

— Garajın içindeyiz hâlâ, karıcığım. Dışarda gökyüzü masmavi...

— İtalyanın gökyüzü... Ebedi, sonsuz bir mavilik... Bu da bir hayal değil ya? Garibaldi'nin mevcudiyetini hisseder gibiyim.

Şehri dolaştık. Karımı, hiç farkına vardırmadan, bizi çok yüksek bir teraçaya çıkaran bir asansöre bindirdim. Margarita parmaklığa dayanıp aşağıya baktı. Sesi yine dalgındı:

— İşte her zamanki işlerine dalmış insanlar, dedi. Ufacık, kapkara, karıncalar gibi telâşlılar. Şehir kapkara bir karınca yuvası... gemiler de birer ceviz kabuğuna benziyor. Meydanın tam ortasında yuvarlana yuvarlana giden bu ufacık siyah top nedir acaba? Bir erkek mi? Bir kadın mı? Düşün, canım, düşün, bu ufacık, kara, komik şey belki de «üstün adam»ın ta kendisidir...

Bilgiç bilgiç güldü ve kafasını sallıyarak meydanı seyre devam etti. Sonra bir masaya yerleşip içki ısmarladık. Karım

— Burası güzel yermiş, dedi. Neresi burası?.

— Kapurro...

Karım tepesinden vurulmuştu:

— Kapurro mu? Ama... demek ki bir binanın otuzuncu katındayız. Bu ne korkunç şey...

— Karıcığım, demin meydanı seyrettiğin zaman da korkunçtu. Ama hiç farkına varmadın!

— Bilmiyordum ki...

— Görüyordun ya. Güpegündüz...

— Bir şey görmek başka, bir şey bilmek başka! Herhangi bir çekici görsem, ona şöyle bir bakarım ama bu çekiçle bir insanın öldürüldüğünü öğrenirsem elbet korku ile bakarım.

— Margarita'cığım, burada bahis konusu olan çekiç değil, birkaç kat yükseklik meselesi..

— Çekiçle bir binanın yüksekliği arasında hiçbir fark yok: ikisi de insanın kafasını palatır. Yüksek bina kaldırımın sapı sayılır.

Onu teraçanın kenarına kadar sürüklemeye muvaffak oldum. Korku ile:

— Ya düşsem, diye mırıldandı, ölürüm.

— Öyle canım, ben de düşsem ölürüm.

Karım son derece heyecanlandı:

— Hayat ile ölüm bir arada... dedi. Ne güzel şey, canımın içi...

Sızlayan omuzumu unutmak için dansa kalktık. Ertesi gün Ga-

ressio'ya döndüğümüz zaman, kız, benimle başbaşa kalır kalmaz bana derin derin baktı:

— Bu karı senin paralarını yemeyi iyi beceriyor, dedi.

Eline üç yüz gramlık bir çikolata paketi tutuşturdum. Kız, çikolatasını, içini çekerek açtı, yemeye girişti. Kadınlar her yaşta yiyecek bir şey bulurlar.

———o———

KIRK YAŞA KARŞI DÖRT YAŞ

Oğlum bana bir mektup yazdı: «Babacığım. Gelip gelmiyeceğini anlamak için papatya falına baktım. Papatya falı geleceğini söyledi, ama gelmiyorsun. Papatya yalan söyledi demektir.»

Papatyaların hatırı için ben de Garessio'ya gitmeye karar verdim.

İşin en acayip tarafı Garessio'ya vardım. Malûm ya, insan bir yere gitmeye karar verdi mi, yola çıkması yetmez. Gideceği yere varmaya kararlı olması da lâzımdır. Bütün meselenin içyüzü bu kararı verebilmektedir. Buna karar verdinizse mesafe yüz kilometreymiş, yok üç yüz kilometreymiş, yokuşlar dikmiş, motosikletin motörü takatsızmış vızgelir. Bence motör bile bir inanç meselesidir.

Yola akşam üstü çıkıp Garessio'ya ertesi sabah saat sekizde vardım. Kasabaya girince öküzlerini götüren bir ihtiyara bizimkilerin evini sordum. Herif hiç duraklamadan:

— Kocası motosikletle gelecek olan Milano'lu karının evi mi? dedi. İşte şurada, çeşmeden hemen sonra...

Biraz sonra kendimi muazzam bir mutfakta buldum. Ortalıkta kimseler yoktu. Bununla beraber masanın altında kendi kendine oynıyan bir süpürge farkettim. Süpürgenin kendi kendine oynadığına hemen kanaat getirmedim, bizim kız da beraber olabilirdi. Ama ne de olsa bu kendi kendine oynıyan süpürgenin manzarası insana tesir ediyor. Bir kaç adım attım ve süpürge kucağında kızımı gördüm.

— İş mi görüyorsun, canımın içi? diye sordum.

Birden bire ortaya çıkışımdan pek memnun görünmedi. Kaşlarını çatarak:

— Daha giyinmedim, dedi. Bu evde işler hiç bitmiyor ki... - bir an durdu, sonra: - Karı boyuna uyuyor... diye ilâve etti.

Biraz aradıktan sonra karımı kocaman bir yatakta uykuda buldum. Omuzuna hafifçe dokundum; sıçradı, ama öbür tarafa dönmek için:

— Olmaz, diye bağırdı. Olmaz. Bugün boyun eğmiyeceğim. Benim de yaşamaya hakkım var!

Karımı bir kere daha sarstım. Kafasını yastığın altına soktu:

— Karlotta, beni rahat bırak... Bugünlerde baban gelecek... Bak sen o zaman görürsün!

— Benim yahu! Ben babasıyım, dedim.

Ancak o zaman Margarita sıçrayarak oturdu ve gözlerini açtı. Tam o sırada kız içeriye girdi. Karyolanın önündeki kilimi bir ucundan yakalayıp çekmiye başladı. Anası parmağını uzatarak:

— İşte geldi! diye bağırdı. İşte anasına işkence yapan, yatakta kahvaltı etmek için anasının şafakla beraber kalkmasını istiyen canavar!... İşte anasiyle boyuna alay eden, hayatını zehirleyen mahlûk!

Kız kapıya varmıştı. Yavaş yavaş bize dönüp anasına nefretle baktı. Sonra kilimi bırakmadan omuzlarını silkti ve dışarıya çıktı. Önümde karşılık vermek istemediği belliydi. Margarita:

— Bu kız sinirli, kötü bir çocuk, diye inledi. Bazan benim kızım olduğundan bile şüphe ediyorum.

Oğlan elinde bir biftekle içeriye girdi. Beni görünce, şaştığını ve sevindiğini saklamağa çalışmadı. Bifteğin yüzünü tersini sormaya gelmişti. Margarita heyecanlandı:

— Hayatımın tek tesellisi, dedi. Altın yürekli bir çocuk. Koca bir erkek gibi kafasını işletmesini biliyor. Herşeyle o meşgul oluyor.

Oğlanın saçını okşadım:

— Biftekte yüz, üstüdür, dedim. Tersi, altıdır. Bifteğin de bütün öteki eşyalar gibi, üstü yukarıda olur, altı da aşağıda...

Alberto anladığını söyleyip çıktı. Margarita yataktan kalkıp pencereyi açmaya gitti. Oda, kestane ağacı ormanlariyle örtülü dağlara bakıyordu. Karım:

— Karşıdan bakıldı mı, bütün manzaralar güzeldir, dedi. Acaba yandan bakılınca nasıl olurlar? Bunu hiç merak ettin mi, kocacığım?

— Hiç, karıcığım. Ben ampirizm taraftarıyım. Eşyaların yalnız yüzlerini görüyorum o kadar...

Margarita gülümsedi:

— Belki de öylesi daha doğru, dedi. Bazan insan her şeyi anlıyayım, her şeyin esasını öğreneyim derken hayatını zehirliyor.

Kız suratı asık tekrar içeriye girdi ve kilimi karyolanın önüne attı. Sonra bize dönüp:

— Ziftlenmeye gelin... dedi.

Sofraya geçtik, kahvaltı biraz karışıkcaydı. Sıra meyvaya gelince, Margarita bir şeftali almak üzere daha kolunu uzatırken kız meyva sepetini çekti. Oğlan anasını tutarak araya girdi, ama kız sepeti alıp büfenin ta dibine soktu. Oğlan:

— Kız çok sert, diye açıklamada bulundu.

Margarita çok üzülmüştü:

— Dört yaşımda iken anama bu muameleyi yapmıyordum, eskiden çocuklar bambaşkaydılar, dedi.

Kahvaltıdan sonra kızla yanlız kaldık. Bana içini döktü:

— Bir felâket o karı... Akşamları beni yanlız bırakıp o herifle gezmeye gidiyor.

— Hangi herifle?

— Ağabeyimle. O da anası gibi yalancının biri. Dansa bile gidiyorlar. Boyuna çikolata yiyorlar. Karı çorba kâsesini kırdı. Çok kötü kalbli. - Birkaç santimlik parmağını uzatıp bana parmağının ucunda ufacık siyah bir nokta gösterdi: - Parmağıma bıçak sapladı.

Motosiklete bakmak üzere bahçeye indik. Oğlan karşısına geçmiş makineyi seyrediyor:

— Bu mu motosiklet? diye sordu.

— Bu ya. Motör burada. Kanatları var.

Kız parmağını hâlâ sıcak olan motöre dokundurduktan sonra:

— Motör pişmiş, dedi. Oğlan hiç sesini çıkarmadan makinenin etrafında dönmeye başladı. Nihayet:

— Albümdeki fotograflarında seni bir otomobilde gördümdü, dedi. Otomobilin pek güzelmiş...

— Güzeldi ya...

— Neden bu sefer motosiklet alacağına otomobil almadın?

— Harbi kaybettim de ondan.

— Neden harbe girdin öyle ise?

— Lâf olsun diye... Gençtim o zaman...

Kız ciddî ciddî:

— Harbe girmek şart değil, dedi.

Öğle yemeğine kadar gezmeye çıktık. Oğlan bana:

— Dağlar uzun değil, diye anlattı. Dağlar yüksek. Ova ile dağ arasındaki fark: dağda yükseklikten bahsediliyor, ovada uzunluktan...

— Ovada genişlik lâfı hiç edilmiyor mu? diye sordum.

Oğlan bilgisini tamamlayıncaya kadar susmayı tercih etti. Eve dönünce bu noktayı anasına sordu; Karım:

— Evet, dedi, ovada genişlikten de bahsedilebilir, ama yollar daha çok uzunlamasına gittiğine göre genişlik ikinci derecede kalıyor. Yollar öyle yapılmış, uzunlamasına... Bizim fikrimizi sormadıklarına göre, bize ancak mesafeden bahsetmek düşer. Mesafe dediğin şey de kilometrelere taksim edilmiş bir uzunluktur.

Bu uzun açıklamadan sonra karım bana döndü:

— Oğlana en mühim şeyler hakkında en basit fikri vermeye çalışıyorum... dedi. Coğrafyası kuvvetli olsun istiyorum. Sence artık oğlana dünyanın yuvarlak olduğunu söyliyelim mi?

— Senin yerinde olsam biraz daha beklerdim. Bana sorarsan bu gibi konuları çok dikkatle anlatmalı.

— Hakkın var! Alberto çok hisli bir çocuk! Onu mümkün olduğu kadar hayal kırıklığından korumalıyız. Hakikatin ağır çıplaklığı ona ıstırap verebilir.

Dünyanın yuvarlaklığını şimdilik iska geçmek üzerinde karımla uyuştuk. Ertesi sabah altıda kalkıp motosikleti hazırlamaya indim. Birdenbire, üzerinde bir bisküit, çiğ bir patates, biberlik, bir çikolata ve şekerli kuru fasulye bulunan kocaman bir tepsiyle kız çıkageldi:

— İşte kahvaltın, dedi.

Bisküi üzerine biber serpip yerken kız içini çekti:

— Karı hâlâ uyuyor...

Motosikleti yola çıkarıp motörü işlettim. O zaman işte kız bahçe parmaklığının arasından ufak kollarını bana doğru uzatarak:

— Artık dayanamıyacağım, babacığım... Babacığım, beni de götür... diye bağırdı.

Bunu duyunca motörü üçüncü vitese geçirdim, büyük motörlü bir motosikletteymişim gibi hemen oradan uzaklaştım. Durumun gittikçe ağırladığını anlamıştım.

———o———

Aptal Vürür

Kapı çalındı. Gidip açtım, karşımda karımı gördüm.

— Aptal Garessio'ya gitmezse, Garessio aptala gider, dedi.

Kendisine sözü yanlış ezberlediğini, aslının «Dağ aptala gitmezse aptal dağa gider» olduğunu anlattım.

— Ben de pek yanlış söylememişim, eddi. Garessio dağda bulunuyor. Mâna değişmemiş...

Cümleyi yanlış kullandığını kendisine tekrarladım. Dayatmasına hiç şaşmayın. Karımın huyudur. Huy da canın altındadır.

— «Dağ» kelimesinin yerine Garessio'yu koyarsan da gene bir düzeltme yapacaksın, dedim. «Garessio aptala gitmezse, aptal Garessioya gider» demelisin. Yani bunun mânası (Mademki aptaldan maksadın benim) «Garessio Giovanni'ye gitmezse, Giovanni Garessio'ya gider» olur.

Margarita kafasını salladı:

— Giovanni'nin Garessio'ya gittiği yok. Senin misalin yanlış. Aptala gelmeye mecbur kalan zavallı Garessio'dur. Ben haklıyım. - Etrafına dikkatle baktı: - Seni rahatsız etmedim ya?

— Ne münasebet karıcığım. Çalışma odamı siliyordum. Senin önünde bu işe devam edebilirim.

— Neden çalışma odanı siliyorsun?

— Siliyorum, işte...

Dik dik gözüme baktı:

— Senin bir haftalık sakalla dolaşmana karılar kızmıyor mu?

— Karılar mı? Hangi karılar?

Dolabı açtı:

— Elbiselerini bizim ütücüye ütületmedin mi? diye sordu.

— Ütületmedim. Senin bıraktığın gibi duruyorlar.

Margarita çok hayret etmiş göründü:

— Demek ki dansa bu paçavralarla mı gidiyorsun?

— Dansa mı? Neden dansa gidecekmişim?

Etrafını iyice tetkik ettikten sonra:

— Her şey yerli yerinde... dedi, ortalığı temizliyecek birini mi buldun?

— Hayır. Ev işini kendim yapıyorum. Hoşuma gidiyor.

— Para durumun kötü mü?

— Değil. Öteki aylardan çok daha iyi.

Margarita pencerenin önüne geçip gökyüzüne baktı:

— Motosiklet nasıl? diye sordu.

— Dinleniyor. Motosiklete binmekten pek hazzetmiyorum.

Gökyüzü kapalı idi. Hafif hafif yağmur çiseliyordu. Karım dalgın dalgın konuştu:

— Yaz geçiyor, sonra sonbahar geçecek... Sonra kış... Daha sonra ilkbahar... Bu dünyada sonu gelmiyen bir şey var mı acaba?

— Var, dedim: Sonsuzluk.

— Sonsuzluk dünyamıza dahil değil. Sonsuzluk etrafımızda. Mesele sonsuzlukta değil. Sonsuzluk başlamadığı için bitmiyor. Sonsuzluk hep devam ediyor. - içini çekti: - Kocacığım, dedi, daha ne kadar zaman kırk yaşımızda olacağız?

Bana neden bu gibi sualleri sorduğunu sordum. Karım bunun üzerinde derin derin düşündü; nihayet:

— Bak, dedi. İnsanlık aldanıyor. İnsanlar hayatı A da başlayıp Z de biten bir hikâye diye anlatırlar. Yani insanoğlu yürüyor, sona gelince, «hop» Allahaısmarladık!. Kimisi hayatı çift kanatlı bir merdiven diye tarif eder: yani bir taraftan çıkılıyor, bir taraftan iniliyor. Hakikatte hayat çift bir merdivene benzer. Daha doğrusu bir duvar merdivenine. İnsanoğlu çıkıyor, tepesine varıyor, son basamağı gelince öte tarafa doğru inmeye başlıyor. Yukarı doğru çıkarken batıya bakıyor, inerken kafasını çevirmeye mecbur kaldığı için doğuya dönüyor.

— Anladım karıcığım, dedim. Yani yukarı çıkan dalla aşağıya inen dal meselesi...

— Hiç de değil. Misalin en güzeli merdiven... Çift merdiven dedin de aklıma geldi: bizimki hâlâ balkonda duruyor mu?

— Duruyor galiba...

— Onu boyamak lâzım...

Sözünü ikiletmek olmıyacağından merdiveni önce yıkadım, sonra evde bir kutu boya olduğu için hemen işe giriştim. Güzel boyadım, doğrusu. Banyonun kapısını da boyadım. Margarita ertesi gün gitti. Otobüsün penceresinden:

— Şimdi sensin haklı olan, diye seslendi. «Garessio aptal gitmezse, aptal Garessio'ya gider.»

— Olmadı canımın içi, dedim. Yine yanlış söyledin. Hani cümlede aptalın yerini ben tutacaktım? İnsan istiyerek aptal olur mu?

— Vallahi, kocacığım, dedi, çocuklarına kavuşmak için bir ananın yapmıyacağı şey yoktur...

Otobüs hareket etti, karım bana mavi bir şey sallıyarak vedâ etti. Çantasında taşıdığı mendiller, eşarplar, bilmem daha neler dururken, bana vedâ etmek için elli liralık bir banknot seçmesinin münasebetsiz bir hareket olduğunu düşündüm. Canım sıkıldı. Sanki biz milyonerlik satmaya bayılırmışız gibi...

———o———

KARIMIN DÖNÜŞÜ

Margarita'nın dönüşü biribirini kovalıyan dalgalar gibi oldu. Önce istasyondan bir hamal elinde bir bavul ve bir paketle geldi. Bavulu kapının önüne bıraktı, paketi elime sıkıştırdı, bana:

— Şuna bir dakika bakıverin, dedi.

Baktım. Paketteki derin bir uykuya dalmış kızımdı. Herif:

— Sizin mi? diye sırıttı.

— Benim, dedim, ama anlıyamadım...

Hamal kızın biraz evvel istasyona vardığını, kızla beraber mühim bir telefon haberinin geldiğini anlattı: Cenovadan iki çocuk ve bir bavulla hareket etmiş bir bayan çocuklardan biriyle Voghera'ya alış verişe inmiş, trene yetişememiş. Kızın ve bavulun adresi telefonla verilmiş... Hamal:

— Üç saat sonra onsekiz yirmi treniyle üst tarafının gelmesi bekleniyor! diye lâfını bitirdi.

Adama biraz para vermek istedim, ama kabul etmedi:

— Haydi bavula bahşiş alalım, dedi, ama çocuğa olmaz. Bu işimize dahil değil, sosyal yardımdır...

Bu asil yüreğe hayranlık duyarak kapıyı kapattım. Kız uyanıp etrafına güvensiz güvensiz baktı; nihayet beni tanıyınca:

— O karı herifle kaçtı, dedi. Beni bir köpek gibi trende terkettiler! - Köpeği nedense beğenmemiş olacak ki: - Beni bir kedi gibi terkettiler, diye düzeltti.

Trende kendini yalnız görünce ağlayıp ağlamadığını sordum. Kız cevap vermeye tenezzül etmeden omuzlarını kaldırdı. Suratı çikolata içindeydi, cepleri şekerle dopdolu...

— Açlıktan ölüyordum, diye anlattı. O kadar da zayıftım ki insanlar bana yemek verdi. Hepsi de «Bu kadar canavar bir anaya rastlamadık», dediler...

Sonra tekrar uykuya daldı.

İkinci dalga dört saat sonra ancak eve varabildi. Oğlan bir horoz ordusundan fazla ses çıkaran kocaman bir tavuğa yapışmıştı. Oğlanı evvelâ tanıyamadım ya: paltosunun yakasını kaldırmış, suratının yarısını kapatan kocaman motosikletçi gözlükleri takmıştı. İzahat istedim:

— Bir istasyona indik, diye anlattı. Annem tavukların orada pek ucuz olduğunu duymuş. Bir tane tavuk almayı düşündük. Yolda bozulmasın diye de canlı aldık. Fakat tavuk aksi bir tavukmuş... Gözlerimi gagalamasın diye bir de gözlük uydurduk. O sırada tren gitti. Annem Milanoya telefon etti. Öteki trenle geldik, ama istasyondan çıkar çıkmaz tavuk kaçtı. Peşinden koştum, yakaladım, bu sefer çok uzaklaşmışım, annemi göremedim. Sonra yolumu sordum, işte geldim.

Kendisine pek iyi ettiğini söyledikten sonra tavuğu bir sepete koymak üzere elinden kurtardım. Sonra üçüncü dalgayı beklemeye koyuldum. Telefon ancak yarım saat sonra çaldı, Margarita'nın sesini duydum:

— Kocacığım, telefon numaramızı ver, çabuk...

— Numaramızı mı?

— Evet, Allah aşkına numaramızı çabuk ver, çabuk..

Numarayı söyledim ama daha fazla izahat istiyemedim, çünkü telefon kapanmıştı. Biraz sonra telefon tekrar çaldı: Yine karımdı. Hüngür hüngür ağlıyordu:

— Kocacığım, oğlan kayboldu, oğlan..

— Üzülme dedim. Oğlan burada.

— Tavuk da orada mı?

— Burada.

— Ya bavul?

— Bavul da, kız da, yani hepsi burada. Şimdi kendine gel de bana cevap ver: Beş dakika evvel benden telefon numaramızı öğrenmek üzere telefon eden sen değil miydin?

— Bendim. O kadar heyecanlıydım ki unutmuşum. Rehbere baktım, seni aradım, hemen de kapattım, malûm ya böyle anlarda her dakikanın kıymeti var. İnsan gevezelik edemez. Eve geleyim uzun uzun konuşuruz, nonoşum. Bol bol vaktimiz olur o zaman...

Lâfını kestim:

— Margarita'cığım, nereden telefon ediyorsun?

— Bayan Ciuzepina'lardan..

Efendim, ikinci katta, sağdaki kapıda oturduğumuzu, bayan Ciuzepina'ların ise aynı binada, aynı katta, ama soldaki kapıda oturduklarını size söylemeliyim.

— Margarita'cığım, kendine gel, bayan Ciuzepina'ya gideceğine neden eve girmediğini bana anlatır mısın?

Telefonda içini çektiğini duydum:

— Sen hiç ana olmadın, kocacığım, çocuklarını kaybeden bir ananın yüreğinden neler geçer, sen nerden bileceksin? Hattı bir türlü serbest bulamıyordum. Sana Bayan Ciuzepina'lardan telefon edebildikten sonra neden eve döneyim? Kocacığım, bu gibi hallerde kadın kendini anaya, koca da babaya feda etmek mecburiyetindedir.

— Güzel, Margarita, ama Bayan Ciuzepina'lardan çıkarken çocuklarının anası karşıda oturuyor, unutma.

— Unutulur şey mi? Analık hissi hislerin en kuvvetlisidir.

Hayır hislerin en kuvvetlisi hürriyet hissidir, tavuk sepetin kapağını gagasiyle parçalamış, oğlanla kıza kafa tutuyordu. Telefonu kapattım. Üçüncü ve sonuncu dalga yarım saat sonra geldi. Margarita bitik bir haldeydi:

— Geleceğimizi haber veren mektubu aldın mı? diye sordu.

— Almadım, canım, dedim. Şimdiye kadar, bir hamal, bir kız, bir bavul, motosikletçi gözlüğü takmış bir oğlan, bir tavuk bir de iki tane telefon geldi o kadar. Şimdi de sen geldin, ama tavuk gidiyor..

Tavuk hakikaten düşmanlarının elinden kaçmaya ve çalışma odamın bir camını kırmaya muvaffak olmuştu. Kanadlarını çırparak pike uçuşu ile kendini kapıp koyuverdiğini gördük. Aynı anda bir elektrik tramvayının gürültüsü duyuldu. Pencereye koştuğumuzda, tavuk tramvayın damına konmuştu. Rahatsız vaziyetine rağmen hayatından memnun görünüyordu. Karım:

— Çerbanenko gibi hürriyeti seçti, dedi.

— Hürriyeti seçen Kravçenko, diye tashih ettim. Çerbanenko arkadaşlarımdan bir yazardır.

— Sanki bir diplomatın dostluğundan fayda varmış gibi.. Dünyanın insanları ne halde bakalım?

— İnsanların yarısı Rusyanın harb çıkaracağına, öteki yarısı da Amerikanın harb çıkaracağına emin.

Karım:

— İyi, iyi, dedi. Demek ki muvazene halinde duran iki müsavi kuvvet var. Muvazene bozulup bir tek taraf silâhlanırsa ancak harb

kopuyor.. - Konuşurken sesi bir tuhaflaşıyor, gözleri dalgınlaşıyordu: - Demek ki, dedi, mektubumu almadın?

— Almadım.

— Hazırla dediğim şeylerin hiç birini hazırlamadın demek?

— Ne hazırlanacaktı?

— Farkında değilim. Garessio'daki benliğim Milâno'daki benliğimden bambaşka.... Her birimiz iki tane ben taşıyoruz..

Pek sevdiği çift benlik hikâyesine başlıyacakken canı sigara istedi Allahtan... Çantasını karıştırırken yere bir zarf düşürdü. Zarfı hemen topladım:

— Üstünde adresimle pul olduğuna göre, bu mektubu bana yazmışsın da postaya atmayı unutmuşsun, dedim.

Margarita mektuba baktı: Döneceğini haber verdiği mektupmuş..

— Tamam, dedim. Garessio'daki sen'in neler istediğini öğrenebileceğiz...

Margarita kafasını salladı mektubu alıp yırttı. Parçalarını pencereden attı..

— Artık ne değeri var ki... dedi.

Oğlan bir köşeye büzülmüş son çıkan Tarzan'ı okuyordu. Ne paltosunu, ne gözlüklerini çıkartmıştı. Hattâ paltosunun yakasını indirmeye bile vakit bulmamış... Margarita pencereye dayanmış sigara içiyor, Garessio'lu benliğinin yazdığı mektubun son parçalarının havada uçuşmasını seyrediyordu. Kız içeriye girip bu manzaraya nefretle baktı:

— Keşke seyahatime devam etseydim, dedi.

Sonra sessizlik ortalığı kapladı.

———o———

BAYANLARA MAHSUS

Bayanlar, size bir kaç ufak hikâye anlatacağım. Beraberce netice çıkarmaya çalışalım. Belki de hikâyelerim size biraz saçma, biraz yapmacıklı gelecektir ama, bay Nietzsche'nin dediği gibi: «Paradoks hakikatin kısaltılmasıdır». Malûm ya bay Nietzsche o kadar akıllı idi ki sonunda aklının fazlalığından tozuttu. İşte size ilk hikâye:

Bir gün Bayan Maria birdenbire mutbağa girip kocasını tel dolabın yanıbaşında buldu. Daha dikkatle bakınca adamcağızın elinde reçelli ekmeği de gördü. Hattâ ekmeği ısırmıştı bile. Bayan Maria fena halde kızdı:

— Emilio, dedi, yaptığın cinayettir. Bu bir kavanoz kayısı reçelinin çocuk için ne demek olduğunu biliyorsun. Öyleyken oburluğun ağır basıyor. Çocuk iştahsız... Bin güçlükle yediriyorum. Hiç bir şey yemediği zaman, kayısı reçeli imdadıma yetişiyor. Kayısı reçeline hiç nazlanmaz, bayılır.

Bunları pek güzel biliyorsun. Kayısı reçelinin bulunmadığını da biliyorsun. Bütün bakkallarda kendin aradın. Halbuysa kavanozdan kaşıklarla aşırıyorsun. Oğlundan gıdasını çalıyorsun.

Bayan Maria kafasını sallayıp içini çekti. Kocası:

— Karnım acıktı, dedi. Ekmeğe reçel sürdüm. Başka şey bulamadım.

— Ben yetişmeseydim, bütün reçeli rahat rahat bitirecektin.

— Evet, kayısı reçeli olmayıp sabun ezmesi olduğunu farketmeseydim, bitirdim gittiydi.

Bayan Maria kayısı reçelinin tadına baktı, suratını buruşturdu. Sonra reçelden biraz eline sürdü, musluğu açtı. Ellerinde çok bol ve çok beyaz bir köpük hâsıl oldu. Düşünceli düşünceli :

— Evet, sabun ezmesi, dedi.

Sonra tekrar sertleşti:

— Bu sabunu traşta kullanmıyacak kadar efendilik edeceğini umarım, diye bağırdı. Sabunum kalmadı, bu sabunu sırf çocuğun yıkanmasına kullanacağım. Sırf ona! Analar babalar çocukları uğruna fedakârlık etmelidirler.

Mahçubiyetinden yerin dibine giren koca gözlerini kaçıracak bir nokta arıyordu.

Şimdi ikinci hikâyeye gelelim:

Bayan Ciuletta Septante gazete okuyordu. Birdenbire bağırıp çağırmaya başladı, sonra da bayıldı. Hizmetçi koşup ayılttı. Bayan Septante hemen gazeteyi yerden aldı ve titreyen parmağı ile kocaman bir başlık gösterdi. Hüngür hüngür ağlıyarak:

— Luici Septante... dedi. Birdenbire ölmüş...

Hizmetçi de telâşlandı:

— Eyvah! Kocanız mı ölmüş...

O esnada Bayan Septante'nin kocası içeriye girdi. Evvelâ gazetedeki habere, sonra karısına baktı, nihayet omuzlarını silkti:

— Sevgili karıcığım, neden kendini bu kadar üzüyorsun, buradayım işte, sapasağlamım!.

Kadın ağlamaya sızlanmaya devam ediyordu:

— Değil, değil, bunları beni teselli için söylüyorsun, neye yarar ki...

Bay Septante dayattı:

— İyi oku, sevgilim! Bak ölen adam: Aristidi oğlu Luici Septante... Halbuysa ben Antonio oğlu Luici Septante değil miyim?

— Yanlış yazmışlardır, baskı hatasıdır... Ah! Dul kaldım...

Bayan Septante ağlamayı daha da şiddetlendirdi.

— Karıcığım, israr ediyorsam kusuruma bakma, gazetede merhumun karısından, Bayan Adaljize diye bahsediliyor. Senin adın biliyorsun Ciuletta'dir. Üstelik merhum Garibaldi sokağı, numara 37'de oturuyormuş. Biz Polis sokağı numara 36'dayız.

Bayan Septante kafasını kaldırıp derin bir nefes aldı:

— Allaha şükür! diye bağırdı. Bu seferlik biz değilmişiz...

Sonra kocasına döndü:

— Neyse aman ihtiyatlı ol, diye yalvardı. Kocasız kalan zavallı bir kadının neler çektiğini gözlerinle gördün!

Bay Septante:

— Tabiî ihtiyatlı olacağım! diye söz verdi.

Bayan Septante gözlerini gökyüzüne doğru kaldırdı:

— Yarabbim, dedi, beni bu kadar üzen bir kocayı bana neden nasip ettin?

Hikâyelerim işte bunlar.. Neticesi insanı sevindirmiyor: Bir ana çocuğunu sabunla beslerken bencilik günahı babaya yükleniyor. Kocasının yerine aynı ismi taşıyan başka bir adam öldüğü için karısı şikâyete hak kazanıyor.

Kadın daima haklı...

Gelin bayanlar, elinizi vicdanınıza koyun da, bunun doğru olmadığını kabul edin. O kadar kesin hükümler vermeyin, hislerinizi frenleyin, sakin düşünmeye bakın, ama kadının daima haklı olmadığını söyleseniz bile hakikatin hakikati, erkeğin daima haksız olduğudur.

———o———

MİLYONLARLA MİLYARLAR

Otuz milyon, elli milyon, yüz milyon, bin milyon.... Bunlar bazı insanların ağızlarından düşürmedikleri rakamlardır. Buna karşılık yüzlüklerle idare etmeye mecbur olan talihsizler de acı acı düşünürler. Halbuki böyle acı acı düşünenler haksız... Neden mi? Bakın neden?

Evvelâ size bir aile takdim edeyim: Bay Luici, karısı Françeska, oğulları Ciakomo. Fakir bir aile. Ama devlet memurları ne kadar fakirlerse o kadar fakir! Pirincin tane ile, salatanın yaprakla, şekerin gramla ölçüldüğü ailelerden biri.. Bir gün Bay Luici eve yeni bir tavırlarla geldi:

— Pazara büyük eğlence var! diye müjde verdi. Pazar günü eğleniyoruz.

Karısı ona dehşetle baktı. Sinemaların, içkilerin ve pastaların korkunç fiatını aklına getirmişti. Bay Luici:

— Üstelik de her şey bedava... diye ilâve etti.

Bayan, Françeska'nın içi biraz rahatlamıştı. Gülümsiyebildi. Kocası:

— Eski dostum Antonio'ya rastladım, diye anlattı. Milyoner olmuş meğer.. Françeska, milyon hakkında fikrin varını?

Karısı:

— Milyon mu? diye kekeledi. Allahım! Bir arada beş yüz liretten fazla para görmedim. O beş yüzlük aklıma geldikçe de bayağı heyecanlanıyorum.

— Peki, pazar günü bir milyon göreceksin. Bize Antonio bir milyon liralık banknot gösterecek..

Kadın az kalsın küçük dilini yutuyordu. Ama kendini çabuk topladı. Oğlana en çok, en çok bir arada on bin liret göstermenin doğru olacağını söyledi.

— Biliyorsun, kocacığım, dedi. Hassas bir çocuktur. Heyecandan ölebilir.

Pazar günü ailece Bay Antonio'nun evine gittiler. Bay Antonio onları bekliyordu. Evvelâ birer içki ikram etti, sonra karısına:

— Misafirlerimize bir milyon göstersene, dedi.

Bir saniye içinde masanın üstü banknotla doldu. Luici'nin boğazı kurumuştu:

— Bir milyon mu? diye sordu.

Antonio hiç umursamadan:

— Evet, bir milyon... dedi.

Françeska'nın gözleri az kalsın dışarıya uğrıyordu. Kekeleyerek:

— Bir milyon ha? dedi.

Oğlansa heyecanından tir tir titremiye başlamıştı. Bir müddet banknotlara baktılar. Sonra Françeska:

— Elimizi sürebilir miyiz? diye yalvardı.

— Rica ederim... Buyurun...

Ellerini sürdüler. Evvelâ koca, sonra karı, sonra çocuk. Cesaretleri gitgide artarak paraları ellerinde tarttılar, okşadılar:

— Ey Allahım... Bir kilo gelir...

Françeska kendini daha fazla tutamadı:

— Sayabilir miyiz? diye sordu. İtimatsızlıktan değil tabii.. Sırf meraktan.

— Rica ederim, sayın...

Paketi yavaş yavaş açtılar. Binlik banknotları birer birer saydılar. Evvelâ koca, sonra karısı, arkasından çocuk... Ama çocuk yirmi beş bine gelince anası durdurmak istedi. Koca:

— Saysın, dedi. Çocuklar para saymasını öğrenmelidirler.

Oğlan da saymaya devam etti. Sonra parayı dikkatle paketlediler, saygıyla masaya bıraktılar. Aile Antonio'lara teşekkür edip gitti. Bir müddet hiç konuşmadan yürüdüler, sonra anne:

— Bir milyon, dedi. Bin tane binlik banknot...

Kocası:

— Evet, dedi, bin tane binlik... Ama bir milyon için çok daha fazla binlik lâzım zannediyorum.

Karısı:

— Ben de öyle... dedi..

Oğlan:

— Banknotlar yırtık pırtık şeylerdi, dedi. Hepsi yapıştırılmış...

Bay Luici :

— İnsanın sandığı kadar güzel bir şey değil, dedi.

İşte hakiki kâmil insanlar! Herkes fakirin fakiri Bay Luiciyi, karısını ve oğlunu örnek alsa... Dünya nasıl olur acaba?

SUÇÜSTÜ

Karımla çocuğumuz yazlığa, deniz kenarına gitmişlerdi. Ben de işlerimi biraz düzene koyduktan sonra onlarla birleşmek üzere bisikletle hareket ettim. Bisiklet en ucuz seyahat vasıtasıdır. Bileti yok, benzini yok... Pedallara kuvvet uçarsınız.. Ayrıca idman olur. Zayıflarsınız. Göbek möbek kalmaz.

Günlerce pedal çevirdim, her yokuşta elli gram kaybederek nihayet deniz kenarındaki kasabayı tutabildim. Vakit tam öğle.. Bizimkilerin kaldıkları otelin adresi ezberimde.. Kapıya dayandım. Herkes öğle yemeği yiyor. Bizimkilere bakarken sıska bir delikanlı önüme dikildi:

— Müşteriler yemekteyken içeriye çalgıcı sokmuyoruz, dedi, patron yasak etti. Bas bakalım.

Seyyar çalgıcı olmadığımı, karımla çocuğumu aradığımı söyledim. Yutmamış yutmamış yüzüme bakıyordu. Familya adımızı söyledim. Hatırladı, ama, gene de bir seyyar çalgıcı kurnazlığına düşmemek için peşimi bırakmadı. Girdim. Sıska delikanlı:

— İşte oradalar.. diye masalardan birini gösterdi. Evet, bir kadınla bir çocuk gösterdiği masada yemek yiyor. Kadının arkası dönük.. Dönük de olsa bunca yıllık hayat arkadaşımı biliş çıkaramıyacak değilim ya.. Bizimkine biraz benziyor. «Biraz benziyor» dememin sebebi, karşısındaki oğlan bizim oğlan değil.. Uzaktan bir görüş yanlışlığına düşmüyorsam bu oğlan bir kızıl derili çocuğu... Yaklaştım. İlk sözüm, daha doğrusu ilk feryadım:

— Aman Allah oğlanı güneş çarpmış... diye bağırmak oldu.

Pardon az kalsın, telâşla unutuyordum, fazladan bizim oğlanın gözlerine nedense siyah gözlükler takmışlar. Bu da suratındaki kızıllığı büsbütün arttırıyor. Peşimi bırakmıyan sıska delikanlı :

— Güneş müneş çarpmadı, dedi, gördüğünüz kızıllık, bildiğimiz domates salçası....

— Hiç olur mu? Alnı, boynu, kulakları...

— Hep salça... Koltuk altları, karnı, bacakları da öyledir. Bu kara gözlükleri gözlerine salça dolmasın diye uydurduk.

Oğlum makarnayı elleriyle yiyordu.

— Bu ne biçim yemek yemek? diye inledim.

Sıska delikanlı!

— Çocukta terakki müthiş, dedi, üç gün evvel tabaktan ağzıyla yiyordu, tıpkı bizim Lea gibi..

— Lea kim?

— Köpeğimiz. Elli lirete aldık.. Çobanla av köpeği kırması..

Nede olsa serde babalık var. Biraz alındım. Lâfı uzatmak istemedim. Bizimkilerin masasına yaklaşınca karım döndü. Beni tepeden tırnağa süzdü. Tere batmış eski gömleğimi, kısa pantalonumu, çorapsız ayaklarımı, her tarafımı tepeden tırnağa kaplamış tozu toprağı beğenmediğini saklamadı:

— İnsan yıkanır, değişir, dedi, beni el-âlemin içinde yerin dibine geçirdin.

Benim kılığımı tenkit edeceğine oğluna bakmasını söyledim. Hatun lâf altında kalır mı? Onun iki buçuk yaşında, benimse otuz dört yaşımda olduğumuzu hatırlattı.

Oğlan beni anasından daha iyi karşılamıştı. Bir avuç makarna uzatıyordu. Bu baba sevgisi yüreğime dokundu. Siyah gözlükleriyle beni nasıl tanıdığını merak ettim.

— Ben kimim? diye sırıtarak sordum:

— Sen eskiler alayımsın! demez mi?

Karım sinirli sinirli güldü. Sırtımdaki branda çantayla sahiden bir eskiciye benziyormuşum.

Çantayı çıkarıp yere bıraktım. Bir iskemle çektim. Etrafımdaki masalar susmuşlar, bizi süzmiye başlamışlardı.

Arkamızdaki masadan fısıltı halinde bir ses :

— Bunlar ne garip insanlar, dedi. Denize giderken paralarımızı beraber alalım.

Öfkeyle döndüm. Sarışın ,uzun boylu güzel bir kız.. Hakaret olsun diye kıza tepeden tırnağa bir baktım, bir daha baktım, bir daha bakacaktım ki, sol dizimde müthiş bir sızı duyarak zıpladım. Karım dişlerinin arasından:

— İşte suç üstü yakaladım, diye ıslıklı bir sesle söyleniyordu, bir de utanmadan genç kızlara bakar... Çoluk çocuk sahibi, ihtiyar bir herif olduğunu unutur da...

Oğlanın suratıma sıçrattığı salçayı, göz yaşlarımı kurular gibi silerken kederle düşünüyordum: «Bu dünyada insanı, yakınları da yabancılar da hiç hakları olmadığı halde neden yaralarlar?»

———o———

İLK AŞKIM

Bu yıl da bitmek üzere.. Yaşlanıyoruz.. Ömrün ikindi vaktinde, eski günlere dönüp gençliğimizi hatırlamak, olup bitenleri yeniden yaşarcasına düşünmek tatlı geliyor. Meselâ: İlk aşkı düşünmek.. Bugün evliyim, babayım. Hafiften göbeklenmişim. Ama bir zamanlar ben de bekârdım, dert nedir bilmezdim. Ruhum bir karaca gibi çevikti.

Biz bu lâfları neyin üzerine getireceğiz? Evet, ilk aşkımızın üzerine...

On yedi yaşındaydım. Mevsim yaz.. Aylardan temmuz. Köyden çıkmışım da kırlarda başıboş, keyifli dolaşıyordum. Bir köşeyi, dalgın dönünce, tıpkı şiirlerde ve bazı aşk romanlarında olduğu gibi «O» nu apansız gördüm. Görmedim. Yüz yüze geldik.

Yeşillikler arasında beyazlar giymiş bir güzel kadın... «Güzel kadın» boş lâf benim o zamanki tipim.. Sarışının etli -canlısı... Bittim... Şaşırmışım, Fazladan gülerek, bal gibi tatlı bir gülüşle gülümseyerek üzerime doğru gelmez mi?

— Affedersiniz, bu yol beni köye götürür mü? diye sordu. Sesi de gülümsemesi kadar tatlı... İnsanın yüreğini bayıltır.

— Ben de köye dönüyorum, dedim, isterseniz beraber yürürüz.

Beraber yürümeye başladık. Bana buralarda yalnız başıma ne aradığımı sordu.

On yedi yaşındaydım. Uzun pantalon giyeli çok olmamıştı. İştahını yerindeydi, lâf aramızda, kestaneyi kadınlardan fazla sevdiğimi sanıyordum. Öyleyken, gayet dertliymiş gibi içimi çekerek :

— Kalabalıktan ve gürültüden nefret ederim, dedim, tek başıma gezmeyi, düşünmeyi seviyorum. İnsan tek başınayken daha rahat düşünüyor.

— Çok mu düşünürsünüz?

— Çok...

Bu kısacık kelimeyi hemen söylememiştim. Elimdeki ince değnekle otlara vurarak biraz gitmiş, dudağımı da acı acı bükmüştüm. Başım biraz öne eğik, ağzımda sönmüş bir cigara, perçemler tek gözümü kapatmış.... Gözünün birini perçemi kapatmış bir oğlan derin düşünce numarasındaysa kafasını bir ağaç dalına mutlaka çarpar. Ben de çarptım ama hiç aldırmadım.

Kadın hiç ummadığım halde beni ciddiye aldı:

— Çok mu dertlisiniz? diye sordu.

Elimdeki değneği bir ağaç gövdesine vurmak istemiştim. İyi nişanlıyamadığımdan sıyrılıp sol diz kapağıma indi. Acıyla inledim:

— Bu dünyada saadet diye bir şey varsa kendimi mesut ve bahtiyar addedebilirim, diyerek lûgat parçaladım.

Hatun da içini çekivermesin mi? Fazladan:

— Anlaşılan çok sevdiniz, çok istirap çektiniz, dedi.

— Mümkün... dedim.

Çok esrarengiz bir delikanlı olduğumu, öteki yaşıtlarıma hiç benzemediğimi söyledi.

Köye girilecek yerde, güzel köşkün bahçe kapısında durdu. Gülümsiyerek:

— Çok teşekkür ederim efendim, dedi. Ve içini o kadar derin çekti ki güzel yüzü iri memelerinin arkasında âdeta kayboldu.

Sevgilim gözden kaybolunca ben de hem alnımın, hem de diz kapağımın acısını şiddetle duymıya başlamıştım. Ama ruhum sevinçten bir kelebek gibi uçuyordu. Boru değil on yedi yaşındayız, hatun bize baktı baktı da içini kuyu gibi çekti gitti. Hem de ne hatun? Aynalı... Esaslı... Sıkı...

Artık ertesi günden itibaren ben o köşkün etrafındaydım. Dolaşıyorum ki fırıl fırıl... Dolaşıyorum ama faydasız. Sevgilim görünürlerde yok... Yok Allah yok.. Deli olacağım.. Baktım böyle dolaşmakla elime hiç bir şey geçmiyecek, «ne olursa olsun» dedim. Bahçe kapısına dayandım. Kapı demir parmaklıklı... İçerde, koca bıyıklı kocaman hasır şapkalı, yamalı pantolonlu bir herif otlarla boğuşuyor. Bahçıvan olduğu belli. Usulca seslendim. Geldi. Eline biraz para sıkıştırdım. Kızara bozara hanımın sokağa çıkıp çıkmadığını sordum. Biraz düşündü, çirkin suratını avcuyla kaşıdı:

— Maalesef çıkmadı, dedi, gene heyheyleri üstünde. Bu otları bana zorla temizletiyor. Halbuki daha geçen gün temizlemiştim.

Yüreğim deli gibi çırpınmaya başlamıştı. Nasıl çırpınmasın? Bir kadın beni düşünerek evine kapanmış, etrafını kırıp geçiriyor. Otsuz yerde bahçıvanına dokuz araba ot yolduruyor, insa oğlu on yedi yaşındayken ekseriya namuslu olur. Mademki sevgilim benim yüzümden ıstıraba gömülmüş, ben de kederlere garkolmalıyım. Garkoldum. Akşama kadar içimi çekerek köşkün etrafında dolaştım.

Ertesi sabah erken gene bahçe kapısına dayanmıştım. Şansım varmış... Suratsız bahçıvan gene orada.. Bu sefer kocaman bir köpeği yı-

kamaya çalışıyordu. Köpek hem kocaman, hem de yaramaz zaptolunmuyor. Durumu fırsat bilip herifin yardımına koştum. Köpek adamcağızı gene yere yuvarlamıştı. Hayvanın tasmasına yapıştım. Bahçıvan imdada gelişimden çok memnundu. Köpeği fıçının içine soktuk. Adamakıllı yıkadık. Üstümüz başımız biraz ıslandı ama o kadarına artık aldırmadık. İş bitince bahçıvan gözlerimin içine bir tuhaf baktı. Maksadını hemen anladım. İkimiz de etrafı bir gözden geçirdik. Ben hayvanın çenelerini sımsıkı tuttum. Bahçıvan kıçına mükemmel bir tekme yerleştirdi. Dedim ya, o sıralar on yedi yaşındaydım, fazladan gayetle de âşıktım. Köpeğin iniltisi bile çıkmadı.

— Çok teşekkür ederim, dedi, bu melun köpekten bu kadarcık öç alamasaydım, ömrüm en az iki yıl kısalırdı.

Hanımın çıkıp çıkmadığını sordum. Herif, yarım saata varmadan çıkacağını söyledi. Kendime sevgilimin hânesinde işe yarar bir müttefik bulmuştum. Köşkün tam karşısına, bir ağacın altına oturup beklemeye başladım. Bekliyorum ama nasıl bekliyorum? Perçem gene bir gözümü kapatmış, ağzımda cıgara, dudaklarımda derin kederimi gösteren bir gülümseme... Kavurucu hasretler içinde olduğum belli bir şey... Dalmışım. Birden bire sevgilimi karşımda gördüm. Bu sefer maviler giymişti. Göğüslerini titreterek gülüyor. Ben şaşırmıştım. Buralarda ne yaptığımı sordu. Ağzımdaki cıgarayı yere atarak davrandım:

— Hiiiç, diye kekeledim, hatıra defterime yazacağım şeyleri düşünüyordum.

— Demek hatıra defteriniz de var? Sahi mi? Ben hatıra defterini okumaya bayılırım .Versenize okuyayım.

İçimi çektim:

— Saçma şeyler... Bedbaht bir ruhun yangınlı fırtınalarını... Yani geçici hülyalarını... İrişilmez yani... İşte böyle şeylerden ibaret...

Dayattı. Ben içimin içinden duraklamalar geçirir gibi yere bakıyordum. Sonunda razı oldum, yarın akşam buluşursak hatıra defterimi kendisine vereceğimi vadettim .

O gün akşama kadar, bütün gece hiç uyumadan sabaha kadar, ertesi gün de akşam buluşma saatine kadar ölesiye didindim. Eski bir tarihten tutturarak kocaman bir defter doldurdum. Defter yepyeniydi. Bir zamanda buruşturmak, hafifçe kirletip eski görünüşü vermek için uğraştım.

Buluşma yerine koştum. Defterimi takdim ettim. Siyahlar giymişti. Alaca karanlıkta büsbütün başka görünüyordu. Esrarlı ki olursa o kadar olsun...

Defterimi gözden geçirdi:

— Neden son sayfaları iğneyle kapattınız? diye sordu.

— Onları okumanızı istemiyorum, diye yalvardım haydi bana söz verin. Okursanız çok üzülürüm.

Elbette kestirdiniz. Son on sayfayı «O» na ayırmıştım. İçine sevda şiirleri de karıştırılmış on yaman sayfa ki bir okursa biter. İşte şiirlerden bir örnek:

Yeşillik arasında
Dağ yolu iner
Ovaya doğru

Böyle başlıyan şiir, sevgilime nasıl, nerde, ne zaman rastladığımı, neler giymiş olduğunu, görür görmez nasıl yıldırımla vurulmuşa döndüğümü, hülyalarımı, ümitlerimi hikâye ettikten sonra şöyle bitiyordu:

Sevgili, hayat ne demektir?
Kaçan bir rüyanın gölgesi.
Kısacık, sonu çabuk gelen bir masal.
Ama aşk son nedir bilmez.

Sevgilim alaca karanlıkta gözlerime bir vakit baktıktan sonra elini uzattı;

— İyi geceler... diye mırıldandı. Karanlıklara karıştı, gözden kayboldu. Ertesi sabah köşke dayandım. Bahçıvan meydanda yok. Arka tarafa dolaştım. Servis kapısı açık. Dostum bahçıvan yere çömelmiş, bir şeyler yıkıyor. Girdim, selâm verdim, baktım gömlek yıkıyor.

— Bugün çamaşır günü mü? diye alayla sorarak herife evden aşırdığım bir puro sigarası uzattım.

— Ne halt edersin, diye puroyu aldı, insan kendi işini kendisi görürse kafası dinç olur.

Baktım dertli... Havadan sudan açtım. Lâfı her günkü gibi döndüre dolaştıra asıl meseleme getirdim :

— Hanım çıktı mı?

Hayır, mânasına başını salladıktan sonra:

— Galiba âşık dedi, öyle görünüyor.

— Âşık mı?

— Âşık ya... Bu sabah elinde bir defter... «Hayat nedir» diye mırıldanıyordu. Hayatın bir rüyadan ibaret olduğunu filân söylüyordu. Defter sizin galiba?

Soruyu duymazdan gelip hazırladığım suallerden birini daha sordum:

— Sizin hanım nasıl kadın?

Bahçıvan kollarını ümitsiz ümitsiz açtı:

— Kadın dediniz ya... İşte bütün kadınlar gibi... Karı milleti hep biribirine benzer.

— Bu sabah çıkacak mı?

Bilmiyormuş, işine hiç akıl ermezmiş ki...

Karşı ağacın altına oturup bekledim. Öğle yemeğine gidip döndüm. Gene akşama kadar bekledim. Akşam üzeri, bu sefer de eflâtunlar giymiş olarak geldi. Hatıra defterini uzatarak.

Evet «aşk son nedir bilmez» diye mırıldandı.

Sesi dolu... Gözlerinde batan güneşten erguvan parıltıları... Boğazında zaptetmiye çalıştığı bir hıçkırık titreyişi...

— Ben de çok bedbaht bir kadınım, dedi, fazladan siz de yoluma çıktınız, yüreğimi büsbütün parçaladınız. Zavallı uydurma bir huzurum vardı, kaçırdınız.

Bu sefer sahici bir keder ve telâşla :

— Ama benim çekmekte olduğum ıstırabı siz hiç bir zaman çekemezsiniz ki... dedim.

— Susun Allah aşkına... Susun nolursunuz? diye yalvardı.

Topuğumu yere vurdum, perçemimi gözümün üstüne büsbütün düşürdüm:

— Lânet olsun bu memlekete... diye homurdandım.

Sevgilim gözlerini gök yüzüne kaldırdı:

— Gitmek... diye mırıldandı, beni yalnız yıldızların görebileceği bir meçhul diyara gitmek... Bu kötü yürekli, geri kafalı insanlardan kaçmak... Hayatımı yaşayabilmek... Sanki titriyerek kendine geldi. Yüreğindeki sırrı verdiği için pişman: — İyi geceler efendim, dedi.

— İyi geceler efendim. Yarın akşam sizi görebilecek miyim?

— Bilinirmi hiç...

O akşam bahçıvana, sırtında bir patates çuvalıyla köyde rastladım. Adamcağızı zorla meyhaneye götürdüm. Zorla içirdim. Hayatıma bu kadar derinlemesine girmiş olan kadın hakkında artık esaslı bilgi edinmek zorundaydım. Gene:

— Nasıl bir kadın kuzum? diye sordum.

Herif kötü kötü gülümsiyerek:

— Bombok, dedi, geçen gün köpeğe yaptığımı ona da yapabilsem, ömrüme tam beş yıl zam gelirdi. Huysuz. Hiç bir şeyle memnun olmaz. İnsanları üzmekten yormaktan zevk alır. Dünya kadar parası olduğu halde, çingene cimri... Allah belâsını versin...

Maktım herif dertli... Fazladan hanımını da sevmiyor. Şu halde bilgi edinmek için iyi bir kaynak seçmemişim. Tarafsız değil...

Herif iyice şarhoşlamıştı. Köşke kadar beraber yürüdük. Hep hanımından dert yandı.

Köşkün önüne geldiğimiz zaman salonda ışık vardı. Bir piyano sesi geliyordu.

O zamana kadar hiç akıl etmediğim bir noktayı birdenbire hatırladım:

— Sizde hiç erkek görmedim, kocası yok mu? Dul mu?

— Maalesef dul değil...

— Kocası kim?

Herif af diler gibi:

— Kocası benim delikanlı, demez mi.

Sarhoş herifle piyanoda çalınan Şopen'i oracıkta bırakıp koşarak uzaklaştım.

Peki, insan oğlu ilk aşkını neden unutamaz kuzum?

———o———

NANE ŞEKERİ

Bugün aradan yirmi altı gün geçti, aklım biraz başıma geldi de doktora hak verdim. Evet, tam yirmi altı gün oluyor. Kafamın içinde bir acaiplik başladı. Bir doktora görüneyim dedim.

İlk rastladığım muayenehanenin kapısından içeri daldım. Doktor yaşlı başlı bir adamdı. Zanaatının ehli olduğu her halinden belli idi. Derdimi sordu.

— Efendim bakınız nedir? diye başladım, akşam olmuyor mu, yani saat yediye doğru, kafamın içinde sanki çekiçle bir şeyler döğüyorlar. Bu böylece birkaç saat sürüyor.

Doktor gözlerini merakla kırpıştırdı:

— Çekiç ne demek?

— Bayağı çekiç... Bildiğimiz çekiç!

— Pekiy!

— Yukardan aşağı kaldırıp indirerek sanki kafamın içinde çiviler çakıyorlar.

— Önce şu çekiç kelimesinde anlaşalım... Çekiçten maksadınız ne?

Doğrusu biraz şaştım. Bunca yaş yaşamış, sinir doktorluğunda ihtisas yapmış aklı başında bir adamın çekiç nedir bilmemesi, bu zamana kadar hiç görmemiş olması biraz garipti. Varsın olsun! Neme lâzım! Ben sorulana karşılık vereyim de...

— Efendim! Bildiğimiz çekiç... Hani bir şey çivileriz. Bir şey kırarız. Şöyle bir demir parçası... Ortası delik... Deliğe bir sap takılır.

Sayın sinir uzmanı sabırsızlıkla kollarını havaya kaldırdı:

— Uzattınız sayın bayım! Derdinizi kısaca anlatın ki işimize bakalım!

— Başım bir acaip... Kısacası, benim zorum başımda...

— Bu nasıl bir zor? Sürekli mi, aralıklı mı? Sert mi, yumuşak mı? İnce mi kalın mı?

Dilim döndüğü kadar tarif ettim.

Bir zaman düşündü:

— Eğer yanılmıyorsam, dedi, saat onyediye doğru kafanızın içinde bir çekiç yukardan aşağı çalışmağa başlıyor. Gece bastırıncaya kadar sürüyor. Aralıksız sürüyor.

— Tamam!

Soyundum nabzımı saydı, kalbimi ciğerlerimi dinledi: Öksürttü. Derin derin soluk aldırdı. Soluşumu kestirdi. Gene bir zaman fikre daldı:

— Cıgara? Dedi.

— İçmem!

— Şarap?

— Hiç...

— Başka alkol?

— Katiyen...

Sinir uzmanı gözlerimin içine dik dik baktı:

— Emin misiniz?

Vay canıma! Herif nerdeyse yüreğimin içini okuyacak... Keramet sahibi bir doktor!... Gaipten haberi var. Kekeledim:

— Af buyurun! İki ay kadar önce.. Bir arkadaşla beraber... Bir lokantada yarım bardak tatlı şarap...

Bu açıklamaya pek sevindi. Damağını şaklattı. Gözlerimin içine bu sefer daha şüpheli, daha araştırıcı bakarak birden sordu:

— Kadın?

— Evliyim efendim!

— Evli olup olmadığınız beni ilgilendirmez. Kadın dalgasını araştırıyorum. Bildiğiniz karı dalgası...

— Efendim.... Bilmemki nasıl anlatmalı... Bir sarışın kız vardı.

— Kaç yaşında... Haftada kaç defa...

— Efendim! Yaşı on yedi, onsekiz...

— Haftada kaç defa buluşursunuz?

Birden korkuyla hopladım:

— Aman ne buluşması sayın doktor...

— Ya?

— Benim dediğim mesele... Yirmibeş yıllık bir iş... Daha lisede iken... Şöyle uzaktan uzağa... Plâtonik... Evlendim evleneli de... Yani yirmi yıldan beri... Allah bana bu günahı hiç soramaz. Katiyen efendim!

— Benim sorduğum o değil! Karılarımız, bu mânada karıdan sayılmazlar! - Bir zaman keyifle, kurnaz kurnaz güldü: - Biz hekimlikte «karı» dedin mi, zamazingo demek isteriz. Karşılık da ona göre verilmeli... Şimdi dininiz gibi doğru söyleyin! Bu soru çok önemli: Gece zaman zaman uykusuz kalır mısınız?

— Hayır.

— İşiniz kafa işi mi?

— Hayır! Gazetelere yazı yazarım.

— Evet... Kafa işi değilmiş... Acaip, çok acaip!... Pekiy fazla et... Fazla baharlı, biberli yemekler?

— Normal hatta biraz eksikçe...

Sinir uzmanı doktoru bir başka çeşit düşüncedir aldı. Bıyıklarını çiğniyor ki nerdeyse yiyip tüketecek... Neden sonra bakışlarında bir kurnaz parıltı peydahlandı. Bana göz kırparak:

— Beyaz zehir? diye sordu.

— Haşa! Diye hopladım.

— Pardon! diye omuzlarıma basarak beni yerime oturttu, damarları kamçılayan kuvvet ilâçlarını sormuştum! Cinsî yorgunluklara karşı bazı ilâçları almağı âdet edindiniz mi?

— Haşa...

— Korkmayın sayın hayım! Araştırma yapıyoruz. Sakinleştirici ilâç milâç?

— Arada sırada bir tek arpirin...

— Pekiy! Kahveye ne diyorsunuz? Gayet koyu, şekersiz kahveler... Çay fincanlariyle günde kaç tane meselâ?

— Aman efendim! Biz fıkara bir gazeteci parçasıyız, ne haddimize?

— Olabilir. Kara borsadan falan kamançolayip... Sıralı sırasız...

— Hayır!

— Öyleyse biz ne halt edelim birader? Eroin çekmezmişsiniz? Karaborsadan kamançolayıp şekersiz kahve içmezmişsiniz! Gazetecilik ettiğinden kafa işi ile ilişiğin yok... Karı dalgası mafiş... İçkiyle başın hoş değil... Cıgara falan kullanmıyorsunuz. Pekiy! Ya biz size neyi yasak edeceğiz?

Fena halde mahcup olmuştum. Herif yerden göğe kadar haklı... Böyle biçimsiz, pürüzlü hasta mı olurmuş? Ah, yer yarılsa da yedi kat yerin dibine girsem...

Nedir yahu? Benim kadar salak olur mu? İnsan bir doktora baş vurmadan önce bütün bunları bir kere hesaplamalı değil mi?

Şapkamı aldım. Süklüm püklüm çıkıyorum. Tam işi anlayacağım sırada aklıma geldi. Döndüm:

— Affedersiniz sayın doktor, dedim, içki, cıgara, eroin kullanmam amma, bir başka alışkanlığım vardır.

Doktor birden ümitlendi. Zıplayıp yanıma yetişti:

— Neymiş? Ne gibi? diye koluma yapıştı.

— Nane şekeri... Diye mırıldandım, arada sırada ağzıma bir tek tane şekeri atmadan yapamam...

— Nane şekeri mi? diye gözlerini açtı, nasıl nane şekeri?

— Bildiğimiz nane şekeri... Arada sırada ağzıma bir tane atar da güzelce emerim.

— Söylesene be adam! Mesele anlaşıldı. Mesele gün gibi meydana çıktı. Bundan böyle nane şekeri emmek katiyen yasak... Öleceksin yahu, yok yere göçüp gideceksin de haberin olmayacak!

Bir reçete yazdı ki yanında Dante'nin Cennet - Cehennem destanı haltetmiş. Bu reçeteyle eczahaneye koştum. Bir bavul dolusu ilâç aldım.

⁂

Bugün aradan yirmialtı gün geçti. Aklım biraz başıma gelmiş olmalı ki doktora hak verdim. Nane şekerini defleyeli beri kafamın içinde işleyen namussuz çekicin sesi kesildi.

İnsan oğlu bu dünyada küçüklü büyüklü zevklerinin alışkanlıklarının tadını çıkarabilmek için, kafasının içinde çekiçler işlese de aklını kullanmalı.

Doktordan günde üç paket cıgara, iki şişe şarap, beş on bardak şekersiz kahve içtiğimi, haftada iki gün bir arkadaşla ortaklaşa tut-

tuğumuz garsoniyere dağ gibi hatunlar düşürdüğümü, ne iyi etmişim de söylememişim? Yüreğim ferah, aklım başımda... Dert mert kalmadı. Arada sırada ağzıma bir nane şekeri atmayıveririm. Zaten mendebur nane şekerini de isteyerek yemiyorum ya... Bir meraklı arkadaş üstüme düşüyordu...

Dünyanın keyfini çıkarmak isteyenlere sağlık veririm. Doktora gittikleri zaman bir nane şekeri meselesini hiç unutmasınlar! «Bu dünyada ölümden başka her şeyin çaresi vardır» lâfı yalan değil!

——o——

AMAN HAK GEÇMESİN

Piyer adında bir zenci hayvan hırsızını Natalde kasabası ceza mahkemesine çıkardılar. Yargıç zenci Piyer'i elli değnek cezasına çarptırdı.

Piyer akıllı oğlandı, sayı saymasını da kendine yetecek kadar biliyordu. Lâkin sopa yemenin kolay olmadığını da çok denediğinden bir karışıklığa gelmeyi de istemedi. Kasaba meydanının tam orta yerine, yüzükoyun yattığı zaman avucunda tuttuğu elli tane fasulyeyi sol tarafına koydu. Niyeti her sopada bir fasulyeyi solundan alıp sağa geçirmek. Bu suretle hakkının battal olmasını önlemekti.

Sopayı atan cellât avuçlarına tükürerek davrandı:

— Bir! diye bağırarak işe girişti.

Herif «bir» dediği zaman Piyer bir fasulya alıp sağ tarafına koymuştu.

İkinci sopada ikinci fasulyayı, üçüncü sopada üçüncü fasulyayı sağa geçirdi. Böylece otuzaltıncı fasulya tanesi kazasız belâsız soldan sağa aktarılmıştı ki cellât sopasını bir daha kaldırdı:

— Otuzaltı! diye indirdi.

Piyer elini kaldırarak:

— Pardon! dedi. Yanlış... Otuzyedi olacaktı.

Cellât sopasına dayanarak bir zaman kara sutanı baktı:

— Özür dilerim Mister Piyer, dedi. Otuzaltıyı yediniz! Ben dikkatle sayıyorum. Şu anda başka bir işim de yok! Ayrıca dalgın bir adam olmadığımı bütün kasabalılar bilirler. Eğer bu yoldan gide-

rek sayı bilmediğimi ileri sürmek istiyorsanız yanılıyorsunuz. Size kendiliğimden düşmanlık ettiğimi söylemek niyetinde iseniz günahını alırsınız.

— Ben de sizden özür dilerim. Benim de hesaba aklı eren bir adam olduğumu bütün dünya bilir. Fazladan bir yanlışlığa uğramamak için tedbirli davrandım. Elli tane fasulya getirdim. Siz işinizi görürken ben de fasulyaları soldan sağa geçirmekteyim! İşte nah! İnanmazsanız kalan taneleri sayalım!

Cellât çömeldi geriye kalan fasulyaları beraber saydılar.

Piyer haklı çıktığına sevindiğini saklamayan keyifli bir sesle:

— İşte kendiniz de gördünüz mister, dedi, onüç tane fasulya kalmış... Elliden onüçü çıkaralım otuzyedi...

Cellât bir zaman düşündü. Çenesini kaşıdı, ensesini kaşıdı, burnunu çekti. Canı sıkılmıştı. Herife otuzaltı sopa attığına yüzde yüz emindi. Ödevini yaparken hataya düştüğü şimdiye kadar hiç görülmemişti. Memurluk onuru nerdeyse zedelenecek, meydanı dolduran binlerce seyirciye rezil olacaktı.

Tam:

— Pekiy! Özür dilerim mister Piyer, fasulya hesabı öyle gösteriyor! Otuzyedi olsun... Diyeceği sırada aklına birşey geldi... Asılmış suratı kibirli bir gülümsemeyle aydınlandı:

— Getirdiğiniz fasulyaların tam elli tane olduğu nereden belli? diye sordu.

Bu sefer telâş etmek, sıkılmak, hatta öfkelenmek Piyere düşmüştü. Kara suratını, bir kat daha karartıp gözlerinin aklarını belerterek, namuslu bir adam olduğunu, buna bütün kasabayı şahit göstereceğini eğer «elli fasulya» diyorsa bütün dünyada elli fasulyadan başka fasulyanın mevcut olmadığına bile inanılması icabedeceğini söyledi. Çok sinirlendiği için sesini, terbiye ölçüsünden daha yukarıya yükseltmiş, bağırmağa başlamıştı.

Cellât da sesini duyurmak gayretiyle feryada girişti. O da hesabı çok iyi biliyordu.

Bunların feryadına seyirciler yaklaştılar. Bir kısmı «otuzaltı» bir kısmı «otuzyedi» demeğe başladı.

Bunun üzerine yargıcı çağırmaktan başka çare kalmadı.

Yargıç, böyle bir çekişmeye sebep oldukları için hem Piyer'i hem de cellâdı bir güzel haşladı. Sonra sesini yumuşatarak biraz da şaşkınlıkla:

— İyi amma dedi, ha otuzaltı olmuş, ha otuzyedi... Bu kadarcık fark için hırlaşmağa değer mi? Teessüf ederim.

İkisi iki taraftan sıçradılar:

— Prensip meselesi... Prensip! diye çığrıştılar.

Hele Piyer hiç zaptolmuyor:

— Sayın yargıcım! diye sızlanıyordu, hakkım battal mı olsun şimdicik? Otuzyedi sopa yemişim! Resmen meydan dayağı. Otuzaltı ile otuzyedi arasındaki önemli farka dikkatinizi çekerim.

Cellât elini kaldırdı:

— Ben de dikkatinizi çekerim sayın yargıcım, dedi, mister Piyer'in fasulyaları eksik getirmediği nereden belli bakalım?

Yargıç biraz düşündü:

— Bir yol kalıyor, dedi, bir daha sayın amma, bu sefer tersinden başlayın! Bakalım soldan sağa geçirilen fasulyalar otuzyedi tane mi?

Bu biricik yolu cellâtla beraber mister Piyer de doğru buldu.

Cellât avuçlarına tükürerek işe girişti:

Sopayı her indirişte, mister Piyer hafifçe inleyip, hafifçe zıplayarak bu sefer fasulyaları sağdan sola geçirmeğe başladı.

— Pekiy sonra kim haklı çıktı? diyeceksiniz değil mi?

Artık orası önemli değil! Çünkü mister Piyer bu suretle bir tek yerine otuzaltı fazla sopa yemiş oldu.

KISSADAN HİSSE

İnsan, hesap işlerine boş yere önem vermemelidir. Bir eksik, bir fazla olmuş aldırmamalı... Mesele her zaman iki tarafın iyi niyetine bağlanır. Dayak atıp dayak yemekte bile...

—o—

TOMAS'IN AŞKLARI
TECRÜBE

Hayatta tecrübe gibi değerli bir şey yoktur. «Bunu herkes bilir» mi diyeceksiniz. Herkes herşeyi bilir, diyerek biz iki satır yazı yazmayacak mıyız? Yazacağız. Alalım Tomas'ın macerasını... Pekiy, bu Tomas kimin nesi? Ne iş yapar? Bizim bay Tomas, basit bir vatandaştır. Bu hikâyelerimin kahramanlarını eskiden beri hep basit vatandaşlardan seçerim. Doğrusu da budur. Fevkalâde insanların

fevkalâde maceralarını babam da yazar. Hüner, basit vatandaşların basit macerasından hisse çıkarabilmekte... Mamafih bir faydası da çıkarılacak neticenin oluşu... Herkes bilir ki fevkalâde insanlar, fevkalâde maceralarını ancak romanlarda yaşarlar. Biz normal vatandaşlar, hep normal doğar, normal ölürüz. Bu sebeple bize maceranın da, alınacak hissenin de normali lâzım...

Bizim bay Tomas, Şimal memleketlerinin birinin vatandaşıdır. Çok genç, çok tecrübesiz bir delikanlı... Okulları şöyle böyle bitirip, artık gidecek okul kalmayınca o da hepimiz gibi hayata atıldı. Açıkgöz arkadaşlarının «inek» dedikleri çalışkan öğrencilerden, olduğu için pratik hayatta tecrübesi yoktu. Hayat tecrübesi de yüzme gibidir. Yüzme nasıl denize düşmeden öğrenilmezse, hayattaki tecrübelerimiz de, hayata atılmadan öğrenilemiyor.

Bizim bay Tomas, Üniversite diplomasını cebine indirdiği gün hayat tecrübesine âşıklıktan başlamaya karar verdi. Bakarsanız köpoğlusu işe en kolay yanından girişiyor. Öyle ya, bir insan yirmi yaşında yakışıklı delikanlı olur, şehrin ana caddelerinde kendilerini sinemaya götürecek bir avanak arayan cilveli kızlarla dolu bulunursa bundan kolay ne var?

Bizim bay Tomas'ın ilk aşkı, bütün ilk aşklar gibi yıldırım çarparcasına başlayan ebedî aşklardan birisiydi. Kız sarışın, gayet güzel... Daha birinci gülümsemede bizim Tomas'ın aklı başından sıçradı. Öyle bir sıçradı ki işin farkına varıncaya kadar bütün kasabaya maskara oldu. Kız Tomasa randevular veriyor, buluşma yerlerini bütün kız ve erkek arkadaşlarına bildiriyordu. «Varsın bildirsin» diyeceksiniz! Sözünde durup sözleşme yerine gelse bizim bay Tomas da «varsın bildirsin» diyecek de keyfine bakacak! Gel gelelim kız sözleşme yerine katiyen gelmiyor, kendi yerine alaycı arkadaşlarını yolluyordu. Bunlar, Tomas'ın beklediği köşeden takım takım geçiyorlar, bayramlıklarını giymiş, kırmızı grâvatını takmış, elinde çiçekle sevgili bekleyen alık oğlanla gönül eğlendiriyorlardı.

Bizim bay Tomas'ın alaydan şüphelenmeğe başladığı anlaşılınca kız işi daha fazla uzatmadı. Bir gün sözleşme yerine sahici sevgilisinin kolunda geldi. Tanımazlığa vurarak bay Tomas'ın önünden geçti gitti. Hakikatte geçip gitmedi. Zavallı bay Tomas'ın yüreğini parçaladı.

Bu basit macera yedi sekiz ay sürmüş, bay Tomas epiy çiçek parası vermişti amma hayatta gayet kıymetli bir tecrübe kazanmıştı. «Biz bu tecrübe ile çok belâ savuştururuz» diye sevindi. Derdini hemen unuttu.

İkinci ebedî sevgisi, artık elde buket köşe başı bekleme şeklinde sürüp gitmedi. Esmer kız, sarışından çok daha gaddar çıktı. Oğlanı kolundan tuttuğu gibi nikâh memurunun önüne götürdü, daha müthişi «evet alıyorum!» lâfını dedirtti.

Bizim bay Tomas'ın aklı başına nikâh memurluğundan çıkarken geldi amma iş işten geçmişti. Her hâdiseden bir ders almayı, her olayın tecrübesinden sonuna kadar faydalanmağı, prensip edindiğinden «hele bakalım sonu ne olacak!» diyerek dişlerini sıkıp gözünü açtı. Kadın ruhunun çapraşıklığına dair bir çok roman okumuştu. Bu romanların ışığı altında karısının ruhundaki çetrefillikleri keşfe uğraşırken esmer hatun bir delikanlı ile beraber savuştu gitti. Giderken evde bulunan bütün paraları ve yükte hafif pahada ağır eşyaları da beraber götürmeği unutmadı.

Bizim Tomas oğlan, kadın ruhunun çetrefilliklerini pek keşfedememişti amma kendi karısının düpedüz namussuz olduğundan da şüphesi kalmamıştı. Bu konuda bu kadar görmüş geçirmiştik elverir. Kırıştırmağa da, evlenmeğe de paso!» diyip kesti attı. Bu defteri zararla kapattı. Metres defterini açtı. Bu defterin kayıtlarına bakılırsa metreslerinin miktarı kadar hergeleliğe uğrayıp o kadar da tecrübe sahibi oldu. Kadın konusuna büsbütün arka çevirip kendisini baş aşağı iş hayatına fırlattı.

Çok şey gördü, çok şey öğrendi. Ucuza alıp pahalıya sattı, pahalı alıp ucuza verdi. Dolandırdı. Hileli iflâslara girip çıktı. Karaborsa yaptı. Sonunda: «Eh dedi, biz gayri tecrübe faslını başa çıkardık! İyice ustalaştık. Bundan böyle hiç bir köpoğlu köpek yere vuramaz. Bizi haklayacağın ben alnını karışlarım.»

Bunu söylediği zaman onbeşinci defa iflâs etmiş, hastalanıp bir külüstür otel odasında yatağa düşmüştü. Can vermek üzereydi. Ölüp gittiği için de artık hiç kimse kendisini haklayamadı.

KISSADAN HİSSE

İnsan oğlu bu dünyada, beşikten itibaren hayatını tecrübe biriktirmekle geçirir ve sonra: «Artık beni hiç kimse haklayamaz» dediği anda da cavlağı çeker. Ne fayda ki tecrübelerin en önemlisi ve en değerlisi olan ölümden faydalanan insan oğlu şimdiye kadar hiç görülmemiştir.

———o———

DÜNYA YUVARLAK DEĞİL

Dünyayı fırdolaya dolaşmaktan başka hiç bir işleri olmayan dünyanın en meşhur seyyahları bir gün bir araya geldiler. Dolaşmaları sonunda gördükleri en inanılmaz şeylerden birbirlerini haberlendirmek için söze giriştiler.

Birisi:

— Ben, dedi, insânların hiç ölmediği bir memlekete gittim.

— Aman!

— Ne biçim bir yerdi?

— Özelliği ne?

— Hiç! Bildiğimiz bir memleket... Meselâ burası gibi...

— Eeee?...

— Ağaçlar tıpa tıp buranın ağaçları... Sinekler buradakilere benziyor, buradan farkı, insanlar doğuyorlar da, hiç ölmüyorlar. Bu sebeple bir tane bile doktor yok... Ceza kanununa müebbet hapis cezasiyle idam cezası da koyulmamış. Hayat sigortası diye bir şey bilinmiyor. Bunları saymazsanız buranın tıpkısı...

— Şaştım kaldım.

— İmkânsız!

— Hiç olur mu yahu! Bir taraftan vızır vızır doğanlar varken bir taraftan insanlar gürül gürül gürlemezlerse memlekete adam mı sığar! Bunlar biribirlerinin üstünde mi oturuyorlar?

— Yok canım! «Ölüm yok» dedimse büsbütün yok demedim. Herifler inat etmişler. Kazandıkları paradan bir kısmını saklıyorlar. Hastalanır gibi oldular mı, hemen pasaport alıp ölmek üzere başka memleketlere gidiyorlar.

Bu açıklamam öteki seyyahların biraz canlarını sıktı. Yoksa hepsini enayi yerine mi koymak istiyorlardı Somurttular.

İkinci seyyah:

— Ben, dedi, bir memlekete gittim, o memlekette insanlar hiç çalışmıyorlardı.

— Ya ne halt ediyorlar?

— Bütün işleri makineler görüyor. Bu memleket, İsanın doğumundan 1200 yıl önce hesap makinesiyle radyoyu icad etmiş: Ben gittiğim zaman suçluları yargılayan makine ile macera romanları yazan makina satışa çıkarılmıştı.

— Etme yahu! Bize yazıktır.

— Vallah billâh! Şartolsun yalanım yok! Herifler bu makine işini öyle azıtmışlar ki artık isteseler de istemeseler de durduramayacak hale gelmişlerdi.

— Yakıtını kessinler! Düğmesini çevirsinler!

— Yağma var efendi? Yakıtını kendisi kendiliğinden güneş ışığı vasıtasiyle alıyor. Durdurma düğmesine gelince, artık insanlara boynunu eğmiyor, bir türlü durma tarafına bükülmüyormuş. Daha beteri insanların bu işten bıktıklarını, buna bir son vermek kararında olduklarını makinalar seziyorlar. Buna karşı dayatma tedbirleri alıyorlar. Giderek iki taraf birbirine karşı davranıyor. İnsanlar makinelerin sürekli kontrolü altına giriyor. Kısacası insan oğlu kendi icadı makinelerin önce mahbusu sonra da kölesi oluyor. Dahasını ister misiniz? İnanılır şey değil amma insan oğlu tenbellikten usanıyor. «İlle çalışacağım» diye ıstırap çekmeğe başlıyor. Fakat makineler bütün işleri gördüklerinden tenbellik devri bir türlü bitmiyor. Bakıyorlar ki makinalara güç yetmeyecek ,savuşmak istiyorlar. Fakat bu niyetleri de makinalar tarafından çok önceden keşfediliyor, hudutlar tutuluyor.

— Bir gün apansız balyozlarla saldırırlar...

— Katiyen mümkün değil! Çünkü makina sisteminde bir vidanın yeri aksasa kıyamet kopacak...

— Pekiy...

— İnsanlar bunun çaresini ancak ve ancak şiire sığınmakta bulmuşlar.

— Anlayamadık...

— Evet, insanlar şiire sığınıyorlar. Yani zihinlerinden şiirler yazıp okuyorlar.

— Makineler bunu keşfedemiyor mu?

— Hayır! Makinelerin aklı yalnız şiire yani, san'ata ermiyor.

Üçüncü seyyah:

— Ben, dedi, bir memlekete gittim, orada hüküm makinaların değil, hayvanların eline geçmişti.

— Ne gibi?

Bir ,divane âlim işini ·gücünü bırakmış, gizliden gizliye bütün hayvanlara dil öğretmiş. Hayvanlar önce konuşmayı, sonra okumayı sökmüşler. Giderek kimisi âlim olmuş, kimi politikacı... İnsan oğlunun hâkimiyetine son verip idareyi ele geçirmişler.

— Varsın geçirsinler. Geçirsinler de günlerini görsünler!

— İyi amma, işler fena karışmış... Okuma yazma bilen hayvan-

lar derhal seçim yapmışlar. Parlementoda ekseriyeti kolayca kazanmışlar. Bunun sonunda eski kanunlar temelden değişmiş. Meselâ: Kediler bir takrir vererek şehirlerin gece ışıklandırılması işini yeniden gözden geçirmeyi ileri sürüyorlar. Teklifleri şu: Işıklandırmaya şu kadar para sarfolunuyor. Bu paralar vergi ödeyen vatandaşların kesesinden çıkmakta. Oysa geceleyin gözler gayet iyi gördüğünden böyle bir lükse lüzum yok...

Arkasından inekler bir takrir veriyorlar. «Biz bunca zamandır allahın verdiği elbiseden başka bir şey giymedik, bu da bizim yaşamamıza, döl-döş yetiştirmemize engel olmadı. Bundan böyle insan oğlu çıplak gezmeli.» Bu takrir de ezici çoğunlukla kabul ediliyor.

Daha arkadan öküzler okullardan tarih derslerinin kaldırılması kanununu çıkartıyorlar. İleri sürdükleri mucip sebep de şöyle: «Ne demek olsun! Yok benim babam vaktiyle filân muharebede, falancanın babasını gebertmiş, yok benim dedem filânca zamanda, falancanın esiri imiş, yok dedemin dedesi falan vakit, filâncanın yurdunu talan etmiş... Bunları aklına getirmek bile ayıp iken yavrulara okutarak onların saf temiz ruhlarını zehirlemek...»

Daha beterini ister misiniz? Hayvanlar sonunda mikroplara da arka çıkmışlar.

— Aman...

— Öyle ya «demişler» bunlar da bizim cinsimizden... Kardeş sayılırız. İnsan olğunun mikrop kırmak cinayetine son verilsin! Bu sebeple memlekete hiç bir mikrop kırıcı ilâç girmeyecek...

— Pekiy, insan oğlu ne halt ediyor?

— Ne halt edecek? Bir gece hepsi pılıyı pırtıyı toplayıp memleketi hayvanlara bırakarak göç etmişler.

— Hayvanlar insansız ne yapmış?

— Bol bol kıtlık çekmişler. Halâ da çekiyorlarmış.

Dördüncü seyyah:

— Ben, dedi, bir memlekete gittim, orada hiç kimse, asla yalan söylemiyordu. Hiç kimse ve katiyen...

Dinleyenler bir ağızdan bağırdılar:

— Haydi işine be herif! Biz bu kuyruklu yalanı yutacak kadar enayi miyiz? Yalansız memleket mi olurmuş?

O kadar güldüler ki işin ciddiyeti kayboldu.

———o———

KÜLTÜRÜN TEHLİKESİ

Bir varmış bir yokmuş, bir memlekette, bir adamcağız varmış. Bu adamcağızın bütün işi, para biriktirmekmiş. Para biriktirmek, siz de gayet iyi bilirsiniz, fıkara adamların işidir. Zenginler, daha doğrusu, çok fazla para kazananlar para biriktirmeyi akıllarından bile geçirmezler. Paraları kendilerinin dışında, pek de haberleri olmadan korkunç derecede birikir de ondan...

Bizimki, «işten artmaz, dişten artar» diyerek para biriktirenlerden. Bu adamcağızın para biriktirmekten başka ikinci büyük zevki de arada bir şehre gidip biraz eğlenmekmiş... Fakat ne zaman eğlenmek için şehre gitse, hatta iyice eğlendiğini zannetse, dönüşte biçareyi keder sararmış. Kederi: şehrin her tarafına yapıştırılmış renk renk afişleri, reklâmları okuyamamak... Neden okuyamıyor? Okumasını bilmediğinden... Okadar bilmiyor ki sokak adlarını bile okuyamıyor. Oysa, bir insan geçtiği sokağın adını bilmezse o sokaktan geçmiş bile sayılmaz.

Adamcağız sonunda bakmış ki olmayacak, bunca afişin, reklâmın önünden geçip, hiç birini okuyamamakta iş yok ,ölçüp biçmiş, bir öğretmenle anlaşmış. Öğretmen ücret karşılığı kendisine okuma öğretmeye başlamış.

Herif «okumayı öğrenmeden bir daha şehre gitmek yok! Gidersem namussuzum! Kahrolayım!» diye yemin çektiğinden çok gayret etmiş, üç ayın sonunda okumayı sökmüş...

Hemen atını eğerleyip şehrin yolunu tutmuş. Şehre giderken gayet yüksek, gayet uzun bir duvara kömürle yazılmış bir yazı görmüş. Hemen durup heceleye heceleye okumuş:

«Okuma bilenler eşektir!» yazılı...

Adamcağız biraz düşünmüş: «Kırktından sonra okuma öğrenmeye kalkmanın hata olduğundan bir ara şüphelenmiştim amma» demiş «kulak vermedimdi! Halt etmişim! Eve döneyim de başımın çaresine bakayım!»

Hemen hayvanın başını çevirmiş, ters yüzüne eve gelmiş okumayı öğrendiği masanın başına geçmiş. Niyeti: Bu sefer de okumayı unutacak...

⁂

İnsan oğlu öğrenmenin değil, öğrendiğini unutmanın daha zor olduğunu unutmamalı da «aman kültürleneyim» diye boş boşuna kafa patlatmamalı...

———o———

TRENDEKİ BAYAN

Yedi şu kadarda kalkan trene altında geldiğim için kolayca yer bulmuş, pencere önüne rahaça yerleşebilmiştim. Ekseriya geç kalırım da halbuysa, sekiz kişilik kompartımanı dolduran yirmi beş kişiyi rahatsız ederim. Sonra birer ikişer yedi yolcu daha geldi. Şimdi bunları size kısaca tanıtayım: Yedi yolcunun yedisi de erkek... Yani bence bu böyle... Ama bir tanesine siz kadın dersiniz. Bazı kadınlar vardır, kadın oldukları halde, erkekten beter erkektirler. İyi manâda değil, kabalıktan, terbiyesizlikten yana... Karı herkesten sonra gelmişti. Yerine oturur oturmaz, pencerenin önünü kapıp hakkını yediğimden olacak suratıma sert sert bakarak:

— Bu kompartımanda cığara içmenin yasak olduğunu unutmayın haaa... dedi.

— Affedersiniz bayan, ben zaten kullanmam .

— Orası benim üstüme vazife değil... İçer mi içersiniz... bozuşuruz.

Öteki erkekler bayanın kocalarıymış gibi büzüldüler.

Tren hareket edince kadın, ikinci emri bastırdı:

— İçerisini sıcak bulan koridora çıkacak... Pencere açmak yok.

Altı erkekten biri, tutuk tutuk:

— İyi ama sayın bayan, pencere zaten açık! diyecek oldu.

Sayın bayan, kalın çerçeveli gözlüklerini parlatarak çıkıştı:

— Açıkmış... Üşüyorsanız, lokomotife gidersiniz. Ne yapalım, siz marazlısınız diyerek biz burada sıcaktan boğulalım mı?

Yanımdaki yaşlı yolcu, biraz sonra fileden bir küçük çanta indirip dizlerinin üstüne koydu: Daha açmaya vakit bulamadan kadın atıldı:

— Cenovaya kadar leş gibi sucuk kokan bir kompartımanda seyahat edemem. Açlığa dayanamıyan oburlardansanız, haydi yallah, koridora ziftlenin.

Yaşlı yolcu utana utana:

— Sucuk değil efendim, diye kekeledi, bir kitap alacaktım.

Karı kaşlarını çattı:

— Ne kitabı?

— Roman... Polis romanı efendim.

— Polis romanıymış... Koca herif polis romanı okuyor. Hem de hiç sıkılmadan söylüyor. Bunlar zararlı şeylerdir. Okunmaz.

İhtiyar yolcu, artık cesaret edemedi. Çantasını yerine koydu.

Bir kaç kilometreyi emirsiz kumandasız, terslenmeden, azarlanmadan gittik.

Karşımdaki sırada oturan şık delikanlı bundan cesaretlenmiş olacak ki yanındakiyle av üzerinde konuşmak istedi.

Kadın, hışımla:

— Avcılık barbarlıktır, diye atıldı, hayvanları öldürmek vicdansızlık... Ben bulunduğum yerde silâh lâfı ettirmem. Silâhla kabadayılık yapmak istiyenler harbe gitsinler... Kesin bakalım...

Kesmemek kimin haddi? Delikanlı sustu.

Bir istasyonda, yeni binen yolculardan biri kapımızı açıp yer sordu.

Kadınımız hırlıyarak atıldı:

— Göz doktoruna git, göz doktoruna... Kör müsün be adam?

Yeni yolcu, bir an şaşaladı. Bu şaşkınlıkla:

— Kör değilim hamdolsun, diyecek oldu, kör değilim.

— Öyleyse senin aklından zorun var. Sekiz kişilik kompartımanda sekiz kişi varsa yer sorulmaz. Adama ya deli derler, ya da kör derler. Dur bakayım sen sakın kör kütük sarhoş olmıyasın ayyaş herif...

Yeni yolcu her halde utangaç bir adamdı:

— Aman sayın bayan, diye kekeledi, sayın bayan...

— Neee... Halâ söylüyor. Utanmaz arlanmaz... Ben şimdi sana gösteririm...

Karı böyle demesiyle yerinden fırladı, imdat ziline yapıştı:

— Hakaret haa... Lâfını geri almazsan zili çeker seni polise teslim ederim. Hapse attırırım.

Adamcağız daha fazla duramadı. Kapıyı çekip savuştu.

Kadın yerine oturunca hepimize ayrı ayrı nefretle baktı:

— Yuf sizin ervahınıza, diye tükürür gibi konuştu, yedi tane kazık gibi herif... Serserinin biri bir zavallı kadına resmen hakaret ediyor da birinin kılı kıpırdamıyor. Ne olacak, yemişler yemişler işkembe şişirmişler. His kalmamış ki... Böyle yedi tane yağ tulumuyla Cenovaya kadar gitmekten daha büyük bir işkence olur mu Allahım?

Hiç birimiz cevaba kudret bulamadık. Hakareti sineye çektik.

Tren kırların arasından geçiyordu. Ben pencereden bakmaya bile cesaret edemiyordum. Ne kadar haklı olduğum hemen meydana çıktı. Kadın beni bir zaman süzdükten sonra apansız parmağını gözüme doğru, bir tabanca namlusu gibi uzatarak:

— Hey sana söylüyorum, gravatın çözülmüş, dedi.

İyi terbiye gördüğüme, ahlâk prensiplerine, bir aileye, bir de bisiklete sahip olduğuma inanın. Ama ömrümde gravat takmadım. Şu halde karı bana lâf dokunduruyor, kılığımı beğenmedi. Ceketimin yakasını hemen kaldırarak gravatsızlığımı saklamaya çalıştım.

Karı, otuz iki kazmaya benziyen dişlerini göstererek fena fena sırıttı:

— Çorap giymeyenler, don da giymezler... Artık bu memlekette edep - hâyâ kalmadı. Diye gürledi.

Şık giyinmiş delikanlı kahkahayı bastı. Eminim, bu lâfa keyiflendiğinden değil, artık iyice sinirleri bozulduğundan...

Karı hışımla döndü:

— Ne var gülecek bunda?

Gencin artık sabrı kalmamıştı. Kadının gözlerinin içine bakarak:

— Evet hanımefendi, dedi, bunda gülecek hiçbir şey yok...

Ama hâlâ gülüyordu:

— Doğru söze gülmemem lâzım ama...

Biz de başlamıştık gülmeğe. Kadının da ayağında çorabı olmadığının farkına varmıştık.

Genç hâlâ kadını büyük bir nezaketle tasdik ediyordu:

— Buyurduğunuz gibi Hanımefendi, memlekette ne edep kaldı, ne haya!

Kadın bir daha trenden ininceye kadar ağzını açıp söze karışmadı.

———o———

GİOVANNİ GUARESCHİ

Günümüz dünya mizah yazarları arasında adı önde gelenlerden Guareschi, asıl ününü 1952 yılında Bordighera'da yapılan milletlerarası mizah yarışmasında birinci ALTIN PALMİYE armağanını kazandıktan sonra yapmıştır.

İtalyan mizahçısından dilimize ilk çevrilen kitap, «Don Camillo'nun küçük âlemi» dir. Burhan Felek'in bu çevirisinden sonra, Adnan Benk te onun bazı hikâyelerini «Katır inadı» adıyle çevirmiştir.

Dünya mizahından seçilmiş eserler vermeğe çalışan Düşün Yayınevi, bu kitapla okurlarına, günümüz İtalyan mizah ustasının en iyi hikâyelerini sunuyor.

DÜŞÜN YAYINEVİ

DÜŞÜN
YAYINEVİ

AZİZ NESİN'in
en güzel üç eseri :

TOROS CANAVARI
Sizi kahkahalarla güldürecek bir kitap. Bu kitaptaki hikâyeler dillerde dolaşıyor.
Fiyatı : 2 lira

DELİLER BOŞANDI
Bu kitap toplumumuzun bütün aksak yönlerinin en acı hicvidir. Siyasî mizah şaheseri
Fiyatı : 2 lira

ERKEK SABAHAT
Şimdiye kadar yazılmış mizah romanlarının en güzelidir. Erkek kılığında gezen ve yaşayan bir kızın maceralarıdır.
Fiyatı : 2 lira

DÜŞÜN YAYINEVİ : Cağaloğlu, Cemal Nadir Sok.
Milâs Han, Kat 3 No. 204
İSTANBUL

Fiyatı : 2 Lira